

Aljaž Koprivnikar

Slovēņu un

Vesna Lemaić

latviešu LGBT

Brane Mozetič

literatūras

Suzana Tratnik

sejas

Ilze Jansone

Obrazi

Elīna Kokareviča

slovenske in

Ausma Perons

latvijske LGBT

Katrīna Rudzīte

literature

Kārlis Vērdiņš

**Slovēņu un
latviešu LGBT
literatūras
sejas
Obrazi
slovenske in
latvijske LGBT
literature**

**Aljaž Koprivnikar
Vesna Lemaic
Brane Mozetič
Suzana Tratnik
Ilze Jansone
Elīna Kokareviča
Ausma Perons
Katrīna Rudzīte
Kārlis Vērdiņš**

Pētot slovēņu un latviešu LGBT literatūru jeb literatūru ar LGBT motīviem, tēmām un jūtām, novērojam lielu rakstības un LGBT autoru reprezentācijas trūkumu nacionālajā kanonā līdz pat 20. gadsimta otrajai pusei.

Tas skaidrojams ar gadsimtiem ilgo heteronormatīvās literārās atlases “diktatūru” un negatīvo sociālo attieksmi pret viendzimuma cilvēku vai mākslinieku mīlestību un dzīvi, kuri savos darbos vismaz netieši izcēla kādu no LGBT tēmām jeb motīviem. Gan Latvijā, gan Slovēnijā kā pirmos saglabājušos ierakstus par homoseksuālajām attiecībām var minēt tikai tiesu un policijas ierakstus un atsevišķus avīžu rakstus, savukārt citi attēlojumi, kas autoru atmiņās, dienasgrāmatās un vēstulēs parādījās reti, bailēs no atklāšanas un vajāšanas tika vai nu (paš)cenzēti vai iznīcināti. Attiecībā uz publiski izrādītas homoseksuālas “subkultūras” eksistenci, Latvijā tā redzama jau 19. gadsimtā populārajā “atdarinātāju” kultūrā un pretējā dzimuma adopcijas praksēs ar pārgērbšanos, kad policijas ierakstos par viendzimuma mīļotajiem klubos, baseinos, sabiedriskās tualetēs un citās sabiedriskās vietās gan Slovēnijas, gan Latvijas teritorijā var vilkt paralēles attiecībā uz homoseksualitātes vajāšanu un sodīšanu par tā saukto “netīrību” un “nedabisko mīlestību”, kas gadu desmitu laikā ir mainījušās, pakāpeniski mīkstinoties, bet pilnībā dekriminalizētas tikai 20. gadsimta otrajā pusē.

Līdzīga attīstība kā sabiedrībā vērojama arī literatūras jomā, kur līdz 20. gadsimta sākumam LGBT tematika parādījās ārkārtīgi reti vai (paš)cenzūras dēļ mūsdienās diemžēl pazudusi iespējamai izpētei un izrauta no atmiņas kā tāda. Kā vienu no pirmajām homoseksualitātes tēmām latviešu literatūrā pirms 20. gadsimta sākuma var izcelt tikai rakstnieka Rūdolfa Blaumaņa noveli “Baltais” (1869), bet norādes uz lesbiešu mīlestību netieši varētu atrast arī latviešu autore un ievērojamās feministes

Ivandas Kaijas sarakstē ar dzejnieci un dramaturģi Elzu Johannu Emīliju Lizeti Pliekšāni. No Slovēnijas puses viens no pirmajiem LGBT motīvu piemēriem ir lesbiešu aina no izcilākā slovēņu prozas rakstnieka Ivana Cankara 1904. gada romāna “Hiša Marije Pomočnice”, un dramaturģa Ivana Mraka tam laikam skandalozā drāma “Obločnica, ki se rojeva”, ko pirmo reizi iestudēja 1925. gadā, bet homoerotiskums ir sastopams arī viņa vēlākajos darbos. Liberālāki uzskati starp diviem pasaules kariem noveda pie tā, ka 1938. gadā tika publicēts pirmais slovēņu geju romāns “Dečki” par divu zēnu mīlestību katoļu internātskolā. Latvijā homoerotikas pēdas galvenokārt redzamas ikdienas presē (teiksim, skandāli, kas saistīti ar tā saukto melno neļķi – kas apzīmēja homoseksuālus vīriešus), kinematogrāfijā (rādīt filmas, piemēram, “Anders als die Andern” un “Homosexualist”) un atsevišķos notikumos (piemēram, pazīstamā seksologa Magnisa Hiršfelda uzstāšanās Rīgā 1926. gadā). Izteiktākiem geju un lesbiešu rakstīšanas tēliem bija jāgaida līdz pat 20. gadsimta otrajai pusei, pie kam šeit lielā mērā savu artavu ieguldīja sociālās kustības 80. un 90. gados un pirmā geju un lesbiešu aktīvisma parādīšanās – Slovēnijā tas bija redzams jau 1984. gadā, ar festivāla “Magnus” homoseksualitātes socializēšanai organizēšanu un daudzām apaļā galda tikšanās reizēm, izstādēm un filmu seansiem, kas ļāva atklāt LGBT literatūru un dzīvi plašākā sabiedrībā. Slovēņu literatūras jomā jāpiemin 20. gadsimta dzejas antoloģija ar homoerotisku motīvu “Drobci stekla v ustih”, ko 1989. gadā sakārtoja Brane Mozetičs, bet gadu vēlāk ŠKUC biedrībā izstrādāja LGBT grāmatu krājumu “Lambda” (kurā līdz šim ir izdoti vairāk nekā 150 darbi – gan dzeja, gan proza, kā arī bērnu un jauniešu literatūra, piemēram, Alenkas Spacales darbi) un tajā izdeva arī antoloģiju “Modra svetloba”, kas pirmā ienesa homoerotiskās mīlestības fragmentus slovēņu literatūrā. Tas pavēra ceļu LGBT rakstniecības izcelsmei un nodrošināja autoru vārdu nostiprināšanos, piemēram, dzejnieces Natašas Velikonjas, kura ar dzejoļu krājumu “Abonma” (1994) tiek uzskatīta par pirmo atklāto lesbiešu dzejnieci, kam seko daudzas citas, bieži apbalvotas un pazīstamas dzejnieces: Kristīna Hočevera, Ņina Dragičeviča un Vesna Liponika. LGBT prozā redzamāko vietu ieguva Suzana Tratnika, ilggadējā lesbiešu aktīvistē, kura 1997. gadā izdeva stāstu krājumu “Pod ničlo”, bet vēlāk pirmo slovēņu romānu par

transtēmu “Ime mi je Damjan” (2001). Viņas piemēram sekoja citas autoras: Vesna Lemaiča, Nataša Sukiča un Jedrta Maležiča, kā arī kopā ar dzejniecēm izveidoja spēcīgu un atpazīstamu lesbiešu literatūru. To veicināja arī 1998. gadā dibinātā lesbiešu grāmatu kolekcija “Vizibilija”. Ja līdz pagājušā gadsimta 90. gadiem lesbiešu literatūra Slovēnijā bija gandrīz nematnāma (pie kam jāpiemin vismaz Ļudmilas Poljanecas dzejoļi un advokātes Ļubas Prenneres – pirmā slovēņu kriminālromāna autore – gadījums, kas par sevi apgalvoja, ka nav “ne sievietē, ne vīrietis”), tad šodien šķiet, ka situācija ir pretēja, jo pēdējā laikā tieši geju rakstniecība ir attīstījies daudz mazāk. Papildus ievērojamajiem LGBT jaunrades autoriem, piemēram, Branem Mozetičam un Gašperam Malejam, ir svarīgi norādīt, ka lielākā daļa geju rakstnieku dzīvo ārpus Slovēnijas, tostarp Boriss Pintars, Milans Šeljs, Urošs Prahš un Aljažs Koprivnikars. Ja skatāmies uz Latvijas pusi tādā pašā hronoloģiskā secībā, tad arī pamanām, ka homoseksuālas mīlestības tēlojumi pieauga tikai pagājušā gadsimta 80. gadu beigās un 90. gadu sākumā, kad Latvija tikai lēnām atbrīvojās no padomju cenzūras un radās pirmās LGBT organizācijas. Latviešu literatūras iekšienē LGBT tēmu un motīvu paplašināšanās vispirms tiek atklāta novelēs, daļēji dzejā un prozā, taču jāatzīst, ka LGBT personāži sākotnēji tiek attēloti nenormāli, negatīvi stereotipizēti, savu identitāti mēģina noliegt, viendzimuma tematika tekstos kalpo arī kā šoka elements: pēdējais atrodams Gundegas Repšes novelē “Gadsimta nakts” (1990), Noras Ikstenas darbā “Līdzsvara zudums” (1993) un Valda Freiberga stāstu krājumā “Nemiers” (1994). Liekā brīvība un atvērtāks skatījums parādās tikai vēlākos gados, piemēram, Ievas Melgalves, Edmunda Frīdvalda un Andras Neiburges darbos, kur homoseksualitāte tiek interpretēta kā estētikas metafora un neievēro mimētikas likumus, kas noved pie eksperimentiem ne tikai tematiskā, bet arī formālā līmenī. Piemēram, Ievas Melgalvas novelē “Kakao” (1997) mēs jau redzam transseksualitātes tematizāciju un biseksualitātes pieminēšanu, un vēl nopietnāka attieksme pret seksualitāti un dzimumu rodas 21. gadsimta sākumā, kad viendzimuma personāži sāk uzņemties galvenās lomas un ir vairāk izstrādāti – piemēram, Zigmunda Skujiņa romānā “Siržu zagļa uznāciens” (2001), Aināra Zelča darbā “1945 Rīga” (2001) un Ilzes Jansones grāmatās “Viņpus stikla” (2006) un “Insomnia” (2010).

Homoseksualitātes tematizācija latviešu dzejā ir nedaudz mazāk kategorizēta un pētīta, taču var izcelt dažus prominentus autorus, tostarp Kārli Vērdu, kurš ar darbu "Ledlauži" (2001) sarakstīja pirmo atklātā homoseksualitātes dzejoļu krājumu un ir viens no retajiem latviešu autoriem, kas ar krājumu "Ādams Panks" arī patstāvīgi tulkots slovēņu valodā. Kopā ar viņu nedrīkst aizmirst arī provokatīvo dzejnieku Rihardu Bargo, kurš ar savu bēdīgi slaveno (lai gan prozas) krājumu "Tenkas" (2012) iepazīstina ar pirmo latviešu literāro darbu, kas tā rakstura dēļ, jaucot personisko un publisko, pat tika izskatīts tiesā.

Ja mazāka lasītāju loka dēļ rakstīšanai mazākās valodās vienmēr nepieciešama lielāka popularizēšana un uzmanība, tas vēl jo vairāk attiecas uz LGBT literatūru, kas arī ir viena no galvenajām aktivitātēm ŠKUC organizētajās LGBT tikšanās reizēs starp slovēņu un ārzemju literatūru, kas pēdējos gados arī vedušas pie starptautiskām tulkošanas darbnīcām, neskaitāmām ārzemju autoru uzstāšanās reizēm Slovēnijā, apaļajiem galdiem, līdz pat divu plašu mūsdienu Eiropas dzejas antoloģiju izdošanai, tajā pašā laikā prezentējot slovēņu LGBT literatūru ārzemēs: Londonā, Ņujorkā, Atēnās, Budapeštā, Berlīnē, Spānijā, Itālijā, Prāgā, Sarajevā, Lisabonā un citur. Šī gada latviešu un slovēņu LGBT literatūras satikšanās Rīgā un bilingvālas antoloģijas izdošana ir daļa no centieniem stiprināt abu kultūru sadarbību, lauzt stereotipus un aizspriedumus par LGBT rakstniecību un uzlabot LGBT literātu dzīves un radošās darbības apstākļus, jo tikai atvērta un plurāla sabiedrība var reaģēt uz pašreizējām problēmām un ieviest izmaiņas labākai rītdienai.

Aljažs Koprivnikars

Ob proučevanju slovenske in latvijske LGBT književnosti oziroma literature z LGBT motiviko, tematiko in senzibiliteto opazimo vse do druge polovice 20. stoletja velik manko v pisanju in zastopanosti LGBT avtorjev oziroma avtoric v nacionalnem kanonu. To se da razložiti s stoletja dolgo »diktaturo« heteronormativne literarne selekcije ter negativnega družbenega odnosa do ljubezni in življenj istospolnih oseb oziroma ustvarjalcev in ustvarjalk, ki so v svojih delih vsaj posredno izpostavili nekatere od LGBT tematik oziroma motivov. Tako v Latviji kot v Sloveniji lahko kot prve ohranjene zapise o homoseksualnih odnosih navajamo zgolj sodne in policijske zapise ter posamezne tabloidne članke, ostali prikazi, ki so se redko pojavili v avtorskih spominih, dnevnikih in pismih, pa so bili zaradi strahu pred odkritjem in preganjanjem bodisi (samo)cenzurirani bodisi uničeni. Glede na izpričan obstoj homoseksualne »subkulture«, na področju Latvije vidne že v 19. stoletju v popularni kulturi »imitatorjev« in v praksah prevzemanja nasprotnega spola s pomočjo preoblačenja, je ob policijskih zapisih zbiranja istospolno ljubečih v klubih, kopališčih, javnih toaletah in drugih javnih prostorih, tako na slovenskih kot latvijskih tleh, možno potegniti vzporednice tudi glede preganjanja homoseksualnosti ter kaznovanja proti tako imenovanemu »nečistovanju« in »nenaravni ljubezni«, ki sta se skozi desetletja spreminjala, postopoma omilila, a popolnoma dekriminalizirala šele pozno v drugi polovici 20. stoletja.

Podoben razvoj kot v družbi je mogoče opaziti tudi na področju literature, kjer se vse do pričetka 20. stoletja tematika LGBT pojavlja izjemno redko ali pa je zavoljo (samo)cenzure danes žal izgubljena za morebitno proučevanje in kot takšna iztrgana iz spomina. Kot eno prvih tematizacij homoseksualnosti latvijske književnosti pred začetkom 20. stoletja

lahko izpostavimo zgolj kratko zgodbo *Baltais* (1869) pisatelja Rūdolfsa Blaumanisa, indice lezbične ljubezni pa bi posredno lahko odkrivali še v dopisovanju latvijske avtorice in vidne feministke Ivande Kaija s pesnico in dramatičarko Elzo Johanno Emilijo Lizete Pliekšāne. Na slovenski strani lahko kot enega prvih primerov LGBT motivike omenimo lezbični prizor iz leta 1904 izdanega romana *Hiša Marije Pomočnice*, največjega slovenskega prozaista Ivana Cankarja, in za svoj čas škandalozno dramo *Obločnica, ki se rojeva* dramatika Ivana Mraka, ki jo je prvič uprizoril leta 1925, homoerotiko pa sicer zasledimo tudi v njegovem kasnejšem ustvarjanju. Liberalnejši pogledi med obema vojnama so leta 1938 poskrbeli za izdajo prvega slovenskega gejevskega romana *Dečki*, ki pripoveduje o ljubezni dveh fantov v katoliškem internatu, na latvijskih tleh pa so sledi homoerotike vidne predvsem v dnevnem tisku (denimo škandali, povezani s tako imenovanim črnim nagljem – ki je označeval homoseksualne moške), v kinematografiji (s prikazom filmov kot sta *Anders als die Andern* in *Homosexualist*) in v posameznih dogodkih (recimo predavanje znamenitega seksologa Magnusa Hirschfelda v Rigi leta 1926). Na bolj eksplisitne pojave gejevske in lezbične pisave je bilo potrebno počakati vse do druge polovice 20. stoletja, čemur so v največji meri prispevala družbena gibanja v 80. in 90. letih ter prvi vzniki aktivizma gejev in lezbijk – v Sloveniji je to razvidno že leta 1984, z organizacijo festivala za socializacijo homoseksualnosti *Magnus* ter mnogih okroglih miz, razstav in filmskih projekcij, ki so omogočile izpostavitvev LGBT literature in življenja v širši družbi. Na področju slovenske literature moramo omeniti antologijo poezije 20. stoletja s homoerotično motiviko *Drobci stekla v ustih*, ki jo je leta 1989 uredil Brane Mozetič, leto kasneje pa pri društvu ŠKUC zasnoval LGBT knjižno zbirko *Lambda* (v kateri je do danes izšlo že več kot 150 naslovov – tako poezije, proze kot tudi otroške in mladinske literature, recimo Alenke Spacal) ter v njej izdal antologijo *Modra svetloba*, ki je prva prinesla odlomke homoerotične ljubezni v slovenski literaturi. To je odprlo prostor za vznik LGBT pisave in poskrbelo za uveljavitev imen, denimo pesnice Nataše Velikonja, ki velja s pesniško zbirko *Abonma* (1994) za prvo razkrito lezbično pesnico, sledile pa so ji mnoge druge, danes pogosto nagrajene in uveljavljene pesnice: Kristina Hočevar,

Nina Dragičević in Vesna Liponik. V LGBT prozi si je najvidnejše mesto priborila Suzana Tratnik, dolgoletna lezbična aktivistka, ki je leta 1997 izdala zbirko kratkih zgodb *Pod ničlo*, kasneje pa prvi slovenski roman s trans tematiko *Ime mi je Damjan* (2001). Njenemu zgledu so sledile še druge avtorice: Vesna Lemaic, Nataša Sukič in Jedrt Maležič, ter skupaj s pesnicami zgradile močno in prepoznavno lezbično literaturo; k temu je pripomogla tudi lezbična knjižna zbirka *Vizibilija*, ki je bila ustanovljena leta 1998. Če je bila do 90. let prejšnjega stoletja lezbična literatura v Sloveniji skoraj nezaznavna (pri čemer je treba omeniti vsaj pesmi Ljudmile Poljanec in primer odvetnice Ljube Prenner, avtorice prvega slovenskega kriminalnega romana, ki je zase trdila, »da ni ne ženska ne moški«), se danes situacija zdi obratna, saj se je v zadnjem času precej manj razvijala gejevska pisava; ob tem je treba ob vidnih imenih LGBT ustvarjalnosti kot sta Brane Mozetič in Gašper Malej izpostaviti specifiko, da večina gejevskih piscev živi izven Slovenije, med njimi denimo Boris Pintar, Milan Šelj, Uroš Prah in Aljaž Koprivnikar. Če v enakem časovnem zaporedju pogledamo na latvijsko stran, prav tako opazimo, da prikazi homoseksualne ljubezni narastejo šele ob koncu 80. in v začetku 90. let prejšnjega stoletja, ko se Latvija le počasi osvobodi sovjetske cenzure, pojavijo pa se prve LGBT organizacije. Znotraj latvijske literature razmah LGBT tematike in motivov pri tem najprej odkrivamo v kratkih zgodbah, delno tudi v poeziji in prozi, a gre priznati, da so LGBT liki na začetku še prikazani abnormalno, negativno stereotipizirani, svojo identiteto skušajo zanikati, istospolna tematika pa znotraj besedil služi tudi kot element šoka: slednje zasledimo denimo v kratki zgodbi *Gadsimta nakts* (1990) Gundegge Repše, v delu *Līdzsvara zudums* (1993) avtorice Nore Ikstene ter v zbirki zgodb *Nemiers* (1994) Vladisa Felsbergsa. Večja svobodnost in bolj odprt pogled se zgodi šele v kasnejših letih, denimo v delih Ieva Melgalve, Edmundsa Frīdvaldsa in Andre Neiburga, kjer je homoseksualnost interpretirana kot metafora za estetiko, in se ne drži mimetičnih pravil, kar vodi do eksperimentov ne zgolj na tematski, temveč tudi na formalni ravni. V kratki zgodbi *Kakao* (1997) Ieva Melgalve denimo že opazimo trans tematizacijo ter omenjanje biseksualnosti, še resnejša obdelava seksualnosti in spola pa se zgodi na začetku 21. stoletja, ko istospolni liki pričenjajo prevzemati

protagonistične vloge in so veliko bolj dodelani – recimo v romanu *Siržu za gla uznāciens* (2001) Zigmundsa Skujiņša, v delu *1945 Riga* (2001) Ainārsa Zelčsa ter knjigah *Viņpus stikla* (2006) in *Insomnia* (2010) avtorice Ilze Jansone. Nekoliko manj kategorizirano in raziskano je tematiziranje homoseksualnosti v latvijski poeziji, a ne glede na povedano lahko izpostavimo nekatere vidnejše avtorje, med njimi Kārlisa Vērdiņša, ki je z *Ledlauži* (2001) napisal prvo pesniško zbirko odkrite homoerotike ter je kot eden redkih latvijskih avtorjev z zbirko *Adam Panker* tudi samostojno preveden v slovenski jezik. Ob njem ne gre pozabiti na provokativnega pesnika Rihardsa Bargaisa, ki s svojo razvpito (sicer prozno) zbirko *Tenkas* (2012) predstavlja prvo latvijsko literarno delo, ki je bilo zaradi svoje narave, mešanja osebne in javne, obravnavano na sodišču.

Če pisanje v manjših jezikih zavoljo manjšega kroga bralstva vselej potrebuje večjo promocijo in pozornost, slednje še bolj velja za LGBT literaturo, kar je tudi ena ključnih dejavnosti LGBT srečanj med slovensko in tujo literaturo, ki jih organizira ŠKUC in so v zadnjih letih vodile do mednarodnih prevajalskih delavnic, številnih nastopov tujih avtorjev in avtoric v Sloveniji, okroglih miz, vse do izdaje dveh obsežnih antologij sodobne evropske poezije, hkrati pa je bila slovenska LGBT literatura predstavljena tudi na tujem: v Londonu, New Yorku, Atenah, Budimpešti, Berlinu, v Španiji, Italiji, v Pragi, Sarajevu, Lizboni in še kje. Tudi tokratno srečanje latvijske in slovenske LGBT literature v Rigi ter izid dvojezične antologije sta del prizadevanj za krepitev sodelovanja med obema kulturama, za rušenje stereotipov in predsodkov o LGBT pisavi ter poziv k izboljšanju življenjskih in ustvarjalnih pogojev LGBT ustvarjalcev in ustvarjalk, saj le odprta in pluralna družba lahko odgovori na trenutne izzive ter prinese spremembe za boljši jutrišnji dan.

Aljaž Koprivnikar

Aljaž Koprivnikar

foto: Jaka Gasar

Aljaž Koprivnikar (1987), pesnik, literarni kritik, urednik in producent. Redno sodeluje z različnimi slovenskimi in mednarodnimi literarnimi organizacijami. Kot literarni kritik piše za večino slovenskih tiskanih in digitalnih medijev, Društvu slovenskih literarnih kritikov pa opravlja mesto podpredsednika. Dejaven je na področju medkulturnega posredništva (predvsem med slovensko, portugalsko, nemško, češko, slovaško in grško literaturo), kot urednik je uredil več mednarodnih antologij, trenutno pa ureja tudi *Fabuline* knjižne žepnice. Njegov pesniški prvenec *Ανατομία* je leta 2019 izšel pri grški založbi Vaxikon, istega leta pa je *Anatomija* izšla še pri Centru za slovensko književnost. Sicer so njegove pesmi objavljene v različnih literarnih revijah ali antologijah ter prevedene v angleščino, češčino, grščino, hrvaščino, japonsščino, nemščino, makedonščino, portugalščino, srbsščino in španščino. Trenutno živi med več mesti (Ljubljano, Berlinom, Prago in Lizbono) ter sodeluje pri različnih literarnih aktivnostih: v Ljubljani organizira Mednarodni kritiški simpozij *Umetnost kritike*, je umetniški vodja *Festivala literature sveta Fabula*, sodeluje pri pesniški platformi *Versopolis* in festivalu *Dnevi poe-*

zije in vina ter vodi Slovenske dneve knjige; v Pragi je kreativni direktor mednarodnega literarnega festivala Prague Microfestival; v Lizboni pa pogosto poučuje na Faculdade de Letras.

Anatomija

37.2 trilijonov celic
(med njimi 200 različnih tipov)

100 bilijon kožnih
129 milijonov paličastih
Včasih imamo dušo
Nihče ne ves čas
Zase

127 milijonov mrežničnih
6 milijonov stožičastih

100 bilijonov nevronov v možganih
(ki zbudjeni na dan sprožijo dovolj elektrike za prižig sijalke)
Okoli 60.000 smiselno urejenih misli na dan
bitov shranjenih informacij

1 milijon bilijonov

*Obstajajo prostori srečanja, ometani ali samo zlepljeni skupaj s krpami,
preprogami namesto sten, prahom v sklepkih namesto hrustanca
in vetrom pod vrati.
Ne premikaj se.*

60 milijonov senzoričnih receptorjev
1.000 ki omogočajo vonj
(pri tem nos zazna
50.000 različnih vonjev)

96 milijonov ki omogočajo vid
(pri tem ima oko resolucijo
576 megapikslov)

Z vidika večnosti ni pomembno, ali v tem svetu, drug ob drugem s tem telesom (ali kakim drugim), od trenutka izbrati stališče: zbrati praznino. In čakati.

SRCE

115.200 srčnih utripov na dan

Bo v življenjski dobi pretočilo
milijonov sodov krvi

Bo zaradi lastnega električnega 1.5
pulza utripalo še izven naših teles

*Nekoč se bo poravnal čas, morda,
le v strahu ali vznemirjenju otroštva,
včasih v presenečenju starosti.*

6 litrov krvi
(Dovolj železa v njej, da bi naredili žebelj dolžine 7.6 centimetra)
42 bilijonov krvnih žil
30 trilijonov rdečih krvničk

*Čustva so v tem telesu, ki ne obžalujejo preteklosti.
En organizem absorbira drugega.
Skozi raztrgano, razrezano, opraskano kožo, ki dovoljuje ciklične
ponovne in ponovne vbode.*

206 kosti
(300 ko se rodimo)

640 mišic
360 sklepov

*Makro svet odgovarja mikro svetu.
Nekje v oddaljenosti drugih mest.
Gube, kjer je bila nekoč ravnina.
Obračanje k sebi v interesu lastne rešitve.
Ustvarjanja telesa iz besed.
Iz nič:*

23.040 izdihov na dan
(in enako število vdihov)

100 izgubljenih pramen las na dan   800 ml iztočenega znoja na dan

*Na tisoče besed: zavijanje besed po telesu, bičanje telesa,
konture nerodnosti. Prostor.*

Neusklajenost ... in porast hrupnih podob. Razvozlati.

Podaj roko.

Za tisoč pogovorov,

če to, raje tišina.

(Vsak dan srce proizvede dovolj energije za 32 kilometrov dolgo vožnjo
tovornjaka)

(V povprečni življenjski dobi napolnimo dva bazena sline – 23.000 litrov)
(Naš ne zveržen DNK z vsemi celicami je zmožen daljave od Zemlje do
Plutona in nazaj)

(Naši prsti lahko čutijo stvari manjše od 13 nanometrov)

(Naše ustnice so 100 krat bolj občutljive kot blazinice na prstih)

*Potrebujemo
očitno vendar
vendar očitno
potrebuje nas
tudi iz nekega razloga.*

(100.000 kemičnih reakcij se zgodi v naših možganih vsako sekundo)

(Naše kosti so 5 krat močnejše kot jeklo)

(Povprečno izrečemo okoli 4.800 besed na dan)

(Povprečno v življenju 2 tedna namenimo poljubljanju)

(Živčni impulzi čez naše telo potujejo okoli 90 m/s)

*Tečejo med lučmi
in izginemo skozi vrata.
V kupu suhih listov se pokrivamo z vejami
in (ne)mirno čakamo
da pride čas.**

*(Naša povprečna življenjska doba je 2.475.576.000 sekund. V tem času izgovorimo v povprečju okoli 123.205.750 besed, se ljubimo 4.239 krat in zgolj nekaj več kot 70.000 celic umre v vašem telesu ob branju poslednjega verza.)

Vsak, ki pade v naročje ljubezni, bi moral biti v trenutku obešen.

Nekega jutra

sem odprl poštni nabiralnik in v pismu tebe,
z vlažnim jezikom sem oslinil rob tvojega
telesa, ki ima okus po ujeti soli, in si ranil
jezik med trganjem tvojih obrisov s papirja.

Napisan si nosil sporočilo:

Nekega jutra

*pisati moram hitro,
saj se mrak približuje.
Pozabil sem te, kot se
pozabijo sanje.*

***

Danielu Goebbelsu

Ko leživa na parketu, se nehote dotikava
in se uriva v počasnem dihanju,
z zvokom briševa meje med najinima jezikoma.

Ko se svit podpisuje na najina telesa,
ko iz tvojih lepotnih pik gradim galaksije
»mit jemandem unter vier Augen sprechen«,
ko sonce izgublja moč in se sence daljšajo,
»vzemi besede, preden jih odpihne veter.«

Zdaj ti zaupam in ti mirno odstopam
dele svojega telesa, da jih jemlješ, ne da bi zlomil
jezik, v katerem sanjam in ga ne razumeš.
Ogradiva to sobo z besedami in skrivnostmi.

Dotakni se me
in brez skrbi zaspi,
do jutri.

38° 44' 13.0056" S 9° 8' 33.6660" Z

Zgodaj zjutraj, ko reka še ne pride, ko je okno še prazno, se hiše gibljejo
nežno, izpušne cevi izločajo ogljikov monoksid in sence kretenj ostajajo
za zaprtimi vrati.

Drevesa v vrtincu letijo nad pločniki
v gibanju se bo rodila tišina
počasna v zasledovanju vetrov in barv
v toplem zadahu množice
moje besede niso tiste ki jih izgovarjam
besede ki čakajo
in druge krhke ki so nehale
in dolžnost govora
grobosti lačne nežnosti

*»A solidão da tarde inicia o que Lisboa traz de acantonado promontório:
meios rostos em cadência de contra-luz lonas lancetando o sol nas esplanadas,
amontoados de paredes, janelas e ferros que descambam até ao Tejo onde se afogam as vozes da cidade.«*

Ptice letijo v sobo brez ljudi
na skrajnem koncu
v slepi svetlobi
in samo veter
slutnja
v modri rožnato beli barvi

Zgodaj zjutraj nekdo, ki govori, kot roka, razletena, razgrajena v atome,
kaplja za kapljo molekula, med mejami, med zidovi ironije in sarkazma.
Zaspi nazaj s hrptom obrnjen proti reki

ker včasih ni treba
zbuditi tišine
zatisni
in
odpri veke
da pride
jutro
in
obleče glas tvojega telesa
da pride
te pokrije
z besedami
zgodaj zjutraj, jutro, pride, danes, jutri
nekoč
bo neko
drugo
ime

37°58.767' S 23°42.9732' V

odpreš mi oči na klopeh trga syntagma ko veter gladi kamne in je
beločnica rana ki v naju spušča svit s samoglasniki v rokah ko je telo
prisposodba zgolj algoritem življenja človeka na ulici ki se spominja
svojega izgnanstva

besede   brezdomne   bolečine
uglasiš mi uho   njegove ruševine pozivajo k
naplavinam druge obale
cesta vodi proti razcepljenemu soncu   njegov svet ni trdo
sidrišče

šivaš z nitmi raztrganine kartonske škatle   kjer   otroške oči
spominjajo na mine
prsti vsak dan zapuščajo nenapisan zemljevid roke   kisik
nadomesti solzivec
čutiš telesa skrita pod prstjo   se moraš ponoči bati
ognjemeta

reče(š)
napiši pesem o svobodi in glej kako gori »Οι δρόμοι ερημωμένοι τα
μαγαζιά κλειστά τα τηλέφωνα νεκρά Άλλη μια νύχτα γεμάτη φόβο
Ψάχνω ένα σκοπό

mirno lahko opazujeva gradnje bivališč iz raztrganega papirja   Μη
ρωτάς ποιος είμαι«

ko najine sveže oprane bele rjuhe valovijo v sončni svetlobi
poslušava oddaljen odmev pirejskih begunskih taborišč
»ποιητάδες, μείνετε σπίτι.

ko navzočnost svobodno priklanja egejskemu vetru
vidiva policijske racije in nadzor monetarne unije   εύθραστοι
σαν κυκλάμινα,

ko opravlja ljubeznive potege kreditnih kartic
reče(š)   μια ζωή στην ήττα και

την άμυνα.«

klerofašizem   kako gori
reče(m)   oprostí Jazra

šumenje odpadnega listja bolnih dreves   samo izgubljen
zahodni sanjski ambivalent   #millennials   s potnim listom
države (brez) mej
#basicwhitebitch   s finančno podporo
mladim umetnikom
#blessed   namesto igranja angažiranosti dneve
preživljamo na tinderju
#ignorant   otroci razsvetljskega genocida
preštevamo vsečke instagrama
razporejeni med 365 dnevi
trgamo mesto belega marmorja in
papirja
in prestopnim letom   vlečemo neskončne niti
preplavimo
sluh   presežek prostornine
geometrijo
iz belega hrupa   širimo   morja
kot žarek jutranje svetlobe   na namišljeni
kartografiji raja
medtem   žile ki se pretakajo same vase
ko zrak in zemlja odmevata   se ne slepiva o možnosti
spremembe
imava možnost   odmika
se lahko skriva   se kot   Hölderin in
Heraklit
pogovarjava   o neskončnem toku solz   o dolgi noči
»Επειδή υπάρχει έν' άδειο δωμάτιο όπου τα λευκά σου χέρια φωτίζουν
τις νύχτες μου. Επειδή υπάρχει ένα κρεβάτι με μια ινδιάνικη σκηνή στο
κέντρο του για να κρυβόμαστε απ' όλους χωρίς ρούχα και μνήμη.«
ko so sirene privatizirane   ne pojejo   in   ne
vabijo več
ko je življenje montaža brechta   poezija ne
zadostuje več

drevesa odvzeta koreninam levanta so mesta zasidrana v
nepremičnem verzu
smrt nič drugega kot modri zaslon kar ne bo shranjeno
odkar je kri naplavilo morje bo
izgubljeno
proti njegovemu izviru hočem le tvoj topel dih
intimno na svojem vratu
kapljico delirija v prazen prostor najin uporabljen
kondom
poslednji val dekadence med odpadki in upanjem
koščki rešilnih jopičev
v daljavi

...

Rosi Luxemburg

Saditi akacije v puščavi
Prihajati in odhajati
Ne reči ničesar
Odrasti
Brez sramu pred temo
Oblačiti si oblačila
Usta uporabljati za govor
Spuščati bele zavese nežnosti
Ne reči ničesar
Soočiti se z oblaki
In pritisniti ustnice
Na nebo Bruslja
Na nebo Ljubljane Na nebo Grožnjana
Na nebo Prage Na nebo Lizbone
Na nebo Berlina Na nebo Uppsale
Na nebo

Drseti pred realnostjo

Z ustnicami

Drhteti in dehteti

na uho pred spanjem

***Ta pesem ki jo bereš
ni poškodovala nobenega človeka
ni resnična
in ne namišljena.***

Zamazani skozi prah in senco
na površini otroške roke, se najini
prsti srečujejo na stičiščih
in vzniknejo kot semena
zagrizene jutranje svetlobe.

Skrivajo se, razvpiti v svojem izgnanstvu,
skrivališča se razkrivajo, skrivnosti
pridejo na dan in laži postanejo
sporočila, ki jih je treba še napisati,
na stene komaj slišno, ko mine dan,
ko zamolknejo kriki.

Glasova, ki se v pesmi oglašata
sta avtohtona, udomačena,
a ne nujno predstavljata svojo živalsko vrsto,
zora je že pred njima prinesla svojo obljubo,
prazno ovojnico jutra.

Svetloba se tiho umakne, papir
po kapljicah kaplja v morje kot

plima, ki v mislih prikliče splav,
v počasnem spopadu s časom
razpadajoče stene krušijo omet
obljube mojega telesa, izreži ga.

Popolnoma, daj mu prostor,
v gnezdih ptic, brez imena.
Prepusti zvoku, se prerivati
skozi mene, ob predpostavki,
da sva še svobodna.

Pojdi globje, pojdi globje,
globje, tukaj si že bil.
Očisti oči, umiri dihanje,
med željo biti
viden in videti napiši:
»dvojina prve osebe glagol obvarovati«.

Če oba zahtevava ta prostor,
komu ta prostor pripada?

Aljažs Koprivnikars (1987), dzejnieks, literārais kritiķis, redaktors un reģisors. Regulāri sadarbojas ar daēādām slovēņu un starptautiskām literārām organizācijām. Kā literatūras kritiķis Aljažs raksta lielākajai daļai slovēņu drukāto un digitālo mediju, un Slovēņu literatūras kritiķu biedrībā ieņem viceprezidenta amatu. Darbojas starpkultūru sadarbības jomā (galvenokārt starp slovēņu, portugāļu, vācu, čehu, slovāku un grieķu literatūru), kā redaktors viņš ir strādājis pie vairākām starptautiskām antoloģijām, pašlaik kārtu arī literatūras festivāla “Fabula” brošūras. 2019. gadā grieķu izdevniecība “*Vakxikon*” izdeva viņa pirmo dzejas krājumu *Ανατομία*, tajā pašā gadā krājums “*Anatomija*” iznāca arī Slovēņu literatūras centrā. Viņa dzeja ir arī publicēta dažādos literāros žurnālos vai antoloģijās, kā arī tulkota angļu, čehu, grieķu, horvātu, japāņu, vācu, maķedoniešu, portugāļu, serbu un spāņu valodās. Pašlaik viņš dzīvo starp vairākām pilsētām (Lūblānu, Berlīni, Prāgu un Lisabonu), kā arī nodarbojas ar daēādām literārām aktivitātēm: Lūblānā organizē starptautisko kritikas simpoziju “Kritikas māksla”, ir Pasaules literatūras festivāla “Fabula” mākslinieciskais vadītājs, strādā dzejas platformā

“Versopolis” un festivālā “Dzejas un vīna dienas” (*Dnevi poezije in vina*), kā arī vada “Slovēnijas grāmatu dienas”. Prāgā viņš ir starptautiskā literatūras festivāla “Prague Microfestival” radošais direktors, bet Lisabonā bieži pasniedz lekcijas “Faculdade de Letras”.

Anatomija

37,2 triljoni šūnu
(starp tām 200 dažādi tipi)

100 miljardi ādas		127 miljoni tīklenes
129 miljoni vālišu	<i>Dažreiz mums ir dvēsele</i>	6 miljoni nūjiņu
	<i>Neviens ne visu laiku</i>	
	<i>Par sevi</i>	

100 miljardi neironu smadzenēs
(kas nomoda laikā dienā rada pietiekami elektrības spuldzes dedzināšanai)

Aptuveni 60 000 saprātīgi sakārtotu domu dienā	1 miljons
miljardu bitu saglabātas informācijas	

Pastāv satikšanās telpas, apmestas tikai ar kopā salipinātiem ielāpiem, paklājiem sienu vietā, putekļiem locītavās skrimšļu vietā un vēju zem durvīm.
Nekusties.

60 miljoni sensoro receptoru	
1000, kas ļauj sasmaržot	96 miljoni, kas ļauj saredzēt
(pie tam deguns atpazīst	(pie tam acij ir
50 000 dažādu smaržu)	576 megapikseļu izšķirtspēja)

Mūžības ieskatā nav svarīgi, vai šajā pasaulē, plecu pie pleca ar šo ķermeni (vai kādu citu), no mirkļa izvēlēties pozīciju: izvēlēties tukšumu. Un gaidīt.

SIRDS

115 200 sirdspukstu dienā

Mūža laikā pārpumpēs	Sava elektriskā pulsa dēļ
1,5 miljonus cisternu asins	iepuskstēsies arī ārpus mūsu ķermeņa

Laiks reiz izlīdzināsies, varbūt, tikai bērnības bailēs vai nemierā, dažkārt vecumdienu pārsteigumā.

6 litri asiņu

(Tajās ir pietiekami dzelzs, lai izgatavotu 7,6 centimetrus garu naglu)
42 miljardu asins vadu   30 triljoni sarkano asinsķermenīšu

Jūtas ir ķermenī, kas nenožēlo pagātņi.
Viens organisms absorbē otru.

Caur saplēstu, sagrieztu, saskrāpētu ādu, kas pieļauj cikliskus dūrienus atkal un atkal.

206 kauli

(300 mums piedzimstot)

640 muskuļu	360 locītavu
-------------	--------------

Makro pasaule atbild mikro pasaulei.
Kaut kur tālumā no citām vietām.
Grumbas tur, kur reiz bija līdzens.

Pievēršanās sev personiskās glābšanas interesēs.

Ķermeņa radīšana no vārdiem.

No nekā:

23 040 izelpas dienā
(un tāds pats skaits ieelpu)
100 zaudētu lokainu matu dienā   800 ml iztecējušu sviedru dienā

*Tūkstošiem vārdu: vārdu tīšanās pa ķermeni, ķermeņa pēršana,
neveiklības kontūras. Telpa.*

Neatbilstība ... un trokšņainu tēlu pieaugums. Atšifrēt.

Padod roku.

Par tūkstoš sarunām,

ja tā, tad labāk klusums.

(Sirds katru dienu saražo pietiekami enerģijas 32 kilometrus garam
smagās mašīnas braucienam)

(Vidējā dzīves ilguma laikā piepildām divus baseinus siekalu – 23 000
litrus)

(Mūsu nesaistītais DNS ar visām šūnām var stiepties garumā no Zemes
līdz Plutonam un atpakaļ)

(Mūsu pirksti var sajūst lietas, kas ir mazākas par 13 nanometriem)

(Mūsu lūpas ir 100 reizes jutīgākas par pirkstu spilventiņiem)

*Mums vajag
acīmredzot tomēr
tomēr acīmredzot
vajag mūs
kaut kāda iemesla pēc.*

(Katru sekundi mūsu smadzenēs norisinās 100 000 ķīmisku reakciju)

(Mūsu kauli ir 5 reizes stiprāki par tēraudu)

(Dienā mēs vidēji pasakām aptuveni 4800 vārdu)

(Dzīves laikā mēs veltām vidēji 2 nedēļas skūpstiem)

(Nervu impulsi mūsu ķermenī ceļo ar ātrumu ap 90 m/s)

*Skrien starp gaismām
un pazūdam caur durvīm.*

*Sausu lapu kaudzē apsedzamiem ar zariem
un (ne)mierīgi gaidām
līdz pienāk laiks.**

*(Mūsu vidējais dzīves ilgums ir 2 475 576 000 sekundes. Šajā laikā mēs
vidēji pasakām apmēram 123 205 750 vārdus, 4239 reizes milējamies
un, lasot pēdējo pantu, jūsu ķermenī nomirst nedaudz vairāk par 70 000
šūnu.)

Ikviens, kurš iekrīt mīlestības skavās, būtu nekavējoties jāpakar.

Kādā rītā

atvēru pastkasti un vēstulē tev,
ar slapju mēli nosiekalāju tava ķermeņa
malu, kas garšo pēc notvertas sāls, un savaināju
mēli, no papīra plēšot tavas aprises.

Rakstītais nodeva ziņu:

Kādā rītā

*jāraksta man steigā,
jo krēsla tuvojas.
Aizmirsu es tevi, kā
aizmirst sapņus.*

***

Danielam Gēbelsam

Guļot uz parketa, mēs negribot saskaramies
un iegrimstam lēnā elpošanā,
ar trokšņiem dzēšam robežas starp mūsu mēlēm.

Kad rītausma parakstās uz mūsu ķermeņiem,
no taviem vasaras raibumiem būvēju galaktikas
“mit jemandem unter vier Augen sprechen”,
kad saule zaudē karstumu un ēnas pagarinās,
“paņem vārdus, pirms vējš tos aizpūtīs.”

Tagad tev uzticos un tev mierīgi atvēlu
sava ķermeņa daļas, lai tās paņem, nesalaužot
mēli, kurā sapņoju un ko nesaproti.
Apbūvējam šo istabu ar vārdiem un noslēpumiem.

Pieskaries man,
un aizmiedz bez raizēm,
līdz pat rītam.

38° 44' 13.0056" S 9° 8' 33.6660" Z

Rīta agrumā, kad upe vēl nenāk, kad logs vēl ir tukšs, mājas maigi
pārvietojas, izpūtēji laiž gaisā oglekļa monoksīdu un žestu ēnas paliek
aiz aizvērtām durvīm.

Koki virpuļo pāri ietvei
kustībā dzims klusums
lēni sekojot vējiem un krāsām
pūļa siltajā elpā
mani vārdi nav tie, ko es izrunāju

vārdi, kas gaida
un citi trausli, kas ir beiguši
un runas pienākums
izsalkušā maiguma raupjums

*»A solidão da tarde inicia o que Lisboa traz de acantonado promontório:
meios rostos em cadência de contra-luz lonas lancetando o sol nas
esplanadas, amontoados de paredes, janelas e ferros que descambam
até ao Tejo onde se afogam as vozes da cidade.«*

Putni lido istabā bez cilvēkiem
tālākajā galā
aklā gaismā
un tikai vējš
priekšnojauta
zili rozā baltā krāsā

Agri no rīta, kāds, kurš runā, kā roka, kas izkaisīta, sadalīta atomos,
molekulas pilienu pa pilienam, starp robežām, starp ironijas un
sarkasma sienām.

Viņš atkal iemieg pagriezies ar muguru pret upi
jo dažreiz nav nepieciešams
pamodināt klusumu
aizspied
un
atver plakstus
lai pienāk
rīts
un
apģērbj balss   tavu ķermeni
lai pienāk
apsedz tevi
ar vārdiem
agri no rīta, rīts, pienāk, šodien, rīt

kādreiz
būs kāds
cits
vārds
...

37°58.767' S 23°42.9732" V

tu atver man acis uz sintagmas laukuma soliem kad vējš nogludina
akmeņus un baltums ir brūce kas ielaiž mūsos ausmu ar patskaņiem
rokās kad ķermenis ir metafora tikai cilvēka uz ielas dzīves algoritms
atceroties savu trimdu

vārdi	bezpajumtes	sāpes
tu noskaņo manu ausi	tās drupas aicina citus	
krastus uz sanesām		
ceļš ved uz sadalījušos sauli	viņa pasaule nav stingra	
enkurvieta		
ar diegiem šuj kartona kārbu caurumus	kur	bērnu acis
atgādina lodes		
pirksti ik dienas pamet neuzrakstīto rokas karti		skābeklis
aizstāj asaru gāzi		
jūti zem krūtīm paslēptus ķermeņus	naktī jābaidās no uguņošanas	
	saka(-i)	

uzraksti dziesmu par brīvību un skaties, kā deg »Οι δρόμοι ερημωμένοι
τα μαγαζιά κλειστά τα τηλέφωνα νεκρά Άλλη μια νύχτα γεμάτη φόβο
Ψάχνω ένα σκοπό
mierīgi varam vērot mājokļu būvniecību no saplēsta papīra Μη
ρωτάς ποιος είμαι«
kamēr mūsu svaigi mazgātie baltie palagi viļņojas saules gaismā
klausāmies attālu atbalsi no Pirejas bēgļu nometnēm
»ποητάδες, μείνετε σπίτι.
kad klātbūtne brīvi klanās Egejas jūras vējam

redzam policijas rācījas un monetārās savienības uzraudzību
εύθραστοι σαν κυκλάμινα,
kad mēs veicam mīļas kredītkartes kustības
saka(-i) μια ζωή στην ήττα και
την άμυνα.«
klerikālfašisms kā deg
saka(-u) piedod Džazra
slimu koku krītošo lapu čabēšana tikai pazaudēts rietumu
sapņu ambivalents
#millennials ar valsts (bez) robežām pasi
#basicwhitebitch ar finansiālu atbalstu
jaunajiem māksliniekiem
#blessed tā vietā lai spēlētu saderināšanos mēs savas
dienas pavadām tinderī
#ignorant kā apgaismības genocīda bērni skaitām
instagrama tīkškus
izkārtoti pa 365 dienām
plēšam pilsētu no balta marmora un papīra
un garajos gados velkam bezgalīgus pavedienus pārpeļdam
dzirde liekais apjoms ģeometriju
no baltā trokšņa izplešam jūras
kā rīta saules stariņš uz iedomātas paradīzes
fotogrāfijas
kamēr vēnas, kas ietek pašas sevī
kad gaiss un zeme rezonē nekļūstam akli pret
pārmaiņu iespējamību
mums ir iespēja atkāpties
varam slēpties kā Helderlīns un Heraklīts
runājamies par nebeidzamu asaru tecējumu ar garām naktīm
»Επειδή υπάρχει έν' άδειο δωμάτιο όπου τα λευκά σου χέρια φωτίζουν
τις νύχτες μου. Επειδή υπάρχει ένα κρεβάτι με μια ινδιάνικη σκηνή στο
κέντρο του για να κρυβόμαστε απ' όλους χωρίς ρούχα και μνήμη.«
kad sirēnas ir privatizētas tās vairs nedzied un
neaicina

kad dzīve ir Brehta montāža   ar poēziju vairs nepietiek
 koki kas ņemti no Levantes saknēm   ir pilsētas noenkurotas
 nekustīgā pantā
 nāve nav nekas cits kā zilais ekrāns   kas netiks saglabāts
 kopš asinis pārpludināja jūru   tiks zaudētas
 pret to avotu   vēlos tikai tavu silto elpu intīmi uz sava kakla
 pilīti delīrija   tukšā telpā   mūsu izlietotais prezis
 pēdējais dekadences vilnis   starp atkritumiem un cerību
    glābšanas vestu gabaliņi
    tālumā

...

Rozai Luksemburgai

Stādīt akācijas tuksnesī

Atnākt un aiziet

Neko nesakot

Izaugt

Bez kauna tumsas priekšā

Apvilkt drānas

Lūpas lietot runai

Nolaist maiguma baltos aizkarus

Neko nesakot

Sastapties ar mākoņiem

Un piekļaut lūpas

Pie Briseles debesīm

Pie Ļubļanas debesīm

Pie Grožņanas debesīm

Pie Prāgas debesīm

Pie Lisabonas debesīm

Pie Berlīnes debesīm

Pie Upsalas debesīm

Pie debesīm

Slīdēt realitātes priekšā

Ar lūpām

Notrīsēt un elpot

pie auss pirms miega

**Dzejolis, ko lasi,
nav kaitējis nevienam cilvēkam
nav patiess
un nav iedomāts**

Netīri caur putekļiem un ēnu
 uz bērna rokas virsmas, mūsu
 pirksti saskaras krustojumos
 un izlien kā sēklas
 rīta gaismas sakostas.

Slēpjas, bēdīgi slaveni savā trimdā,
 tiek atklātas slēptuves, noslēpumi
 tie nāk gaismā un kļūst par meliem
 ziņas, kas vēl jāuzraksta,
 uz sienām tik tikko dzirdami, dienai ritot,
 kad saucieni aplūst.

Balsis, kas skan dziesmā
 ir vietējās, pieradinātas,
 bet ne vienmēr pārstāv savu sugu,
 rītausma jau ir devusi savu solījumu viņu priekšā,
 tukšu rīta aploksni.

Gaisma klusi atkāpjas, papīrs
pa pilienam pil jūrā kā
pašums, kas domās piesauc plostu,
lēnā cīņā ar laiku
drūpošas sienas drupina mana
ķermeņa solījumu apmetumu, pārtrauc to.

Pilnībā, dod viņam vietu,
putnu ligzdās, bez vārda.
Ļaujies skaņai, cīnīties
caur mani, pieņemot,
ka mēs joprojām esam brīvi.

Ej dziļāk, ej dziļāk,
dziļāk, te jau tu biji.
Iztīri acis, nomierini elpu,
starp vēlmi būt
redzamam un redzēt uzraksti:
“darbības vārda saglabāt pirmajā personā dualitāte”.

Ja abi pieprasām šo telpu,
kuram šī telpa pienākas?

Vesna Lemaić

foto: Marko Golja

Vesna Lemaić (1981) je diplomirala iz primerjalne književnosti. Kot pisateljica se je predstavila leta 2008 s prvencem Popularne zgodbe. Sledila sta romana Odlagališče (2010) in Kokoška in ptiči (2014) in kratkoprozna zbirka Dobrodošli (2018). Za Radio Slovenija je napisala radijsko igro Podpotnik. Ena od njenih zgodb je bila uvrščena v antologijo Best European Fiction. Za svoje delo je prejela nagrado Slovenskega knjižnega sejma, nagrado Fabula, Zlato ptico za literaturo in nagrado Novo mesto short. Med drugim avtorica vodi delavnice kreativnega pisanja za mlade in eksperimentalne delavnice skupinskega pisanja. Že več let pa sodeluje tudi v organizaciji literarno-glasbenega festivala Živa književnost pri Škucu.

Kosti za juho

Mesnice obmorskega mesteca nisem marala. Imela sem petintrideset kil, naročila sem kilo kosti za juho, mesar pa me je vprašal, a so ti seske pod majico že kaj zrasle? Kot bi to hotel vedeti v zameno za kosti. Čez vamp se je zategoval predpasnik z rdečimi madeži, na glavi mu je tičala čepica. Propeler ventilatorja je vrtel mastni zrak pod stropom, muhe so krožile po prostoru. Na steklu razstavnega pulta so prstni odtisi tipali salame v mrežici, bledične hrenovke, marogaste klobase, cele piščance z naježeno kožo, v vrste zložene čevapčiče in mehke kose mesa, ki jih nisem prepoznala. Spet se je pozanimal, a seske ne bodo nič zrasle? Kosti pa še kar ni bilo na vagi. Lahko bi se vrnila domov in se zlagala, da jih je zmanjkalo, ampak bila sem zanesljiva. Čez izložbena okna so visele rolete, sonce je metalo vzorce po podu, popokane ploščice, črte razpok so vodile vse do stopal, moji športni copati so bili umazani od trave, na tehtnico pa še kar ni postavil kosti. Za njim sta bila salamoreznica in stroj za faširano meso, lesene dile za rezanje. Na belih ploščicah v ozadju je visel zemljevid mesa, raznobarni kosi so se držali skupaj v sestavljanke. Okrogla ura je kazala enajst. Pod njo koledar s sliko veselega prašičjega obraza, malo naprej umazano rumen termometer, boš videla, da ti bodo zrasle seske, vaga z okroglo belo glavo s številkami na obodu in rdečim kazalcem, ki je miroval. Zaslišalo se je brenčanje muhe, ki se je ujela za roletami. Pomislila sem, kako preprosto bi bilo, če bi zdaj v mesnico vstopila kaka odrasla ženska. Pa ni bilo nikogar, le muha se je zaletavala v izložbeno okno in iskala izhod. Jaz pa sem hotela samo kilo kosti za juho. Na kovinskem drogu so viseli kavliji, nekateri prazni, drugi polni, rdeče rjava noga in drugi kosi, veliko meso se je raztegovalo pod svojo težo. Na podstavku sta čakala topi brusilec in ostra sekirica, pod njima pa noži, ravni in ukrivljeni. Bili so nevarni, gotovo so dobro rezali, dajali narazen meso, ki se je držalo skupaj, in izpolnjevali svoje dolžnosti.

Zaslišal se je razklan zvok, in še eden, poškilila sem, na tehtnico so padle kosti, rdeči kazalec je zatrepetal. Mesarjeve roke so zavijale odrezani kos v prosojni papir.

Vse je bilo v redu. Mama je med kosilom obirala kuhano govedino s

kosti, samo da ni vedela, da je bila ta kila kosti z mesom dražja od tistega denarja, ki mi ga je dala za sabo. Če imaš petintrideset kil, moraš za okusno govejo juho plačati s potrpljenjem, si vse dobro ogledati, dokler se mesar ne naveliča čakati, da ti bodo pred njegovimi očmi zrasli seski.

Grde

Ne samo jaz, vsi stojimo in čakamo na prehodu za pešce. Razbeljeni avtomobili polzijo mimo kot srage znoja po omehčani skorji ceste. Opoldansko sonce ničesar ne zasenči, vse je v žarišču.

Za hrptom zaslišim glas, ki v angleščini reče, všec so mi Tromostovje in tisti kipi na Mesarskem mostu.

Drugi glas mu pritegne, ja, ampak punce so v tem mestu res grde.

S punco, ki stoji poleg, se spogledava. Nobena se ne obrne nazaj, da bi si ogledala turista. Še bolj bi se zmedli, če bi se onadva zasmejala položaju, v katerega sta naju postavila. Mimo se potegne avtobus, zavore zaškrtajo, in obstane kot mišica v krču. Potniki zrejo v naju in zdi se, da so slišali opazko in se zdaj sladkajo nad najino zadrego.

Premieriva si obraza, telesi, nisva tekmici, zrcali sva. Ne moreva si reči, dobro zgledaš. Njeno lice je težko od mastne šminke, jaz pa nosim na svojem ogrce, počeno kapilaro in štrleče dlake ob ustih. Pomislim, da bi se počutila neprijetno v njeni oblekici, ki posnema odrto kožo skoraj izumrlega afriškega plenilca. In mogoče njej pade na pamet isto, v moji trenirki ne bi doma šla niti do smetarnice. Ne najdeva pravih izrazov na obrazu, ne znava zrcaliti druga druge. A ta mimobežni pripetljaj naju povezuje. Avtobus spelje, pločevinasto tkivo zastoka in spusti vroč izpuh. Nekaj moram narediti, pomežiknem ji in ona se nasmehne. Ničesar nimava skupnega, samo to domače mesto, v katerem živiva z drugimi grdimi domačinkami. Ni pomembno, kako se katera od naju trudi ali pa ji je vseeno, ne moreva tekrovati z mestnimi znamenitostmi.

Ona reče, upam, da ju bo kdo okradel.

Na semaforju se prižge zelena luč.

Kokoška na Metelkovi

(poglavje iz romana Kokoška in ptiči)

»Že dve noči zapored naokrog tekajo podgane. Včeraj mi je prekipelo, ko sem vrgel papirček v koš in je ven skočila podgana ter me prestrašila. Mislim, da prihajajo z zagrajenega območja, kjer bi se morala graditi Emonika, in se potikajo po grmičevju ob košu. Predlagam ukrepe, preden se organizirajo in koga ugriznejo.«

občan na spletni strani Mestne občine Ljubljana

Kokoškini starši so čakali, da jim bo Kokoška naposled le predstavila kakega fanta. Baka se ni vtikala, čakala je na penzijo, da bi vnukinji naskrivaj dala žepnino.

Kokoška se je zaljubila v Prepelico. Nehala je pomivati mamin avto in začela pomivati in vzdrževati lezbični klub na Metelkovi. V tem ni uživala, ampak delo se ji je vsaj zdelo smiselno, delo za lezbično skupnost, si je ponavljala. Po žurih sta se ob petih zjutraj s Prepelico lotili čiščenja. In po čiščenju se je Kokoška počutila kot kup neumitega in razkošiče-nega perutninskega mesa. Klub se ni ravno bleščal, je pa izpolnjeval metelkovske higienske standarde.

»Kolk smrdim od vsega tega,« je rekla Prepelica in držala roke stran od sebe.

Njene oči so bile videti še globlje, zdaj ko so jih obrobjali podočnjaki. Kokoška jo je objela, potem pa sta se, to jima je preraslo v navado, nesnažni odpravili v sosednji gejevski klub, da bi se še malo podružili s kolegi pedri. Fantje so še vedno popivali. Labod je Kokoški natočil kampari džus in ji rekel:

»Na, da se ne boš počutila kot vece račka, to je pijača višjega sloja. To pijeta oba, od Dolfa žena pa od Dolfa lupček.«

Kokoška je nekoč med pucanjem odmaknila hladilnik in izza njega je zbežljala presenečena podgana in se skrila pod oder. Zavedela se je, da imajo hišno ljubljenko, in na sestanku je poročala o novi pridruženi člani-

ci. Ptiča iz gejevskega kluba, Labod in Pelikan, sta informacijo potrdila, saj je podgana občasno obiskala tudi njih.

»Ta podgana ni lezba, da ne bo pomote, ampak je peder,« je takoj pojasnil Labod, ki je bil ljubitelj botoksa in Lady Gaga, na žurih pa je vrtel čip pop. »Ime mu je Rožle.«

»Kako pa veš, da je Rožle moškega spola?« je vprašala Prepelica, ki je bila nenasitna bralka knjig Yrse Sigurðardóttir. »A si mu dvignil rep?«

»Veš, kaka jajca mu od zadi visijo,« je pokimal Pelikan, ki je včasih pogoltnil kako bombico speeda.

Kokoška je sprejela, da je podgani ime Rožle, da ima velika jajca in da je že skoraj posvojen. Prav tako si je oddahnila, da Rožle nima maternice, v kateri bi lahko mrgolelo od zlakotnjene podganjega podmladka.

»Podgane spolno dozori že pri dveh mesecih,« je povzel Pelikan. »A ni to noro, da začneš seksat že tko zgodí.«

Kokoška je zdramatizirano zavila z očmi, česar se je naučila od Laboda. Toda Labod je imel lepše oči kot ona, obrobjal si jih je s črnim Chanelovim črtalom.

»Sam podgana nam bo preglodala kable od hladilnika pa od DJ-opreme,« jih je trezno ogrulila Prepelica. »Lahk nam pregrizne električno napeljavo, pa izbruhne požar. Kaj boš pol?«

Labod se je ob tej možnosti zgrozil in naenkrat so ga preplavila povsem sovražna čustva do Rožleta. »Vidim ga! Ga že vidim, kako ščije po naših arašidih!«

Kokoška se je zastrmela v peščaj arašidov, ki si ga je ravno nabrala iz klubske skledice. Rožle je lahko počel, kar ga je bilo volja, ko jih ni bilo tam, in se jim maščeval za komercialno glasbo, ki se je rolala ob petkih zvečer.

Labod je sklopil očarljive oči in veličastno zakrilil z jedrimi dlanmi. »Vidim. Vidim, vse patogene in parazite, k jih seje okoli, vidim.«

»Ah, naši pedri majo več prenosljivih bolezní kot metelkovske podgane,« ga je potolažil Pelikan.

»Bodo že vidle!« se je repenčil Labod. »Našel bom njihovo aktivno luknjo. Tiste lepljive pasti jim nastavim. Pol jih pa utopim v milnici, vse, eno za drugo.«

Kokoška je vedela, da se Labod samo napihuje. Pretiravanje je bilo jedro njegovega izbornega vedenja. Ampak vseeno, čisto za vsak slučaj, je hotela v pogovor vnesti nekaj sočutja do brezdomnih zverinic.

»Rožle je ful inteligenčen,« se je oglasila. Glas je poskusila znižati v čim bolj neprizadet in objektivni ton. »Za hladilnikom je mel na enem kupu spravljenih okroglih piškotek, na drugem pa kvadratne.«

Prepelica in Labod sta se nemudoma zmeščala, kot bi izvedela za nadpovprečne inteligenčne rezultate svojega otroka.

»Ampak vseeno, Rožle ne more ostati pri nas,« je obelodanil resnico Pelikan. »Nas bo kdo prijavil na inšpekcijo.«

»Pa lahko kak medved pohodi in poškoduje,« mu je pritrdila Prepelica.

»Pa kaka občutljiva teta bo padla v nezavest,« je dopolnil črni scenarij Labod.

»Rožle je sirota. Najti mu moramo primeren dom z ljubečimi starši.« Pelikanu tiste bombice speeda niso razgradile čuta za odgovornost.

Toda nihče od prisotnih se ni našel v tem opisu. Kokoška in Prepelica, ki sta imeli primeren dom, se nista videli v vlogi mamic. Pelikan in Labod, ki sta zase trdila, da sta po svoji naravi ljubeča, pa nista imela primerne doma. A dom za Rožleta se je vseeno našel. Njegov krušni starš je postal študent komunikologije, ki je zagotovil z roko na srcu, da bo kot samohranilec, kljub vsem predsodkom, vesten oče. Čez teden dni je na žuru že kazal fotke Rožleta, kateremu je dlako na glavi začesal v malo irokezo.

»Podgane so družabna bitja,« mu je razlagala Kokoška, ki je zaradi Rožleta na netu izbrskala nekaj člankov o podganjih socialnih navadah. »Upam, da ne bo preveč pogrešal prijateljčkov.«

»Vse sem prebral o podganah,« se je izprsil Labod pred samohranilcem. »Najboljši se počutijo, če živijo v istospolnih parih ali istospolnih skupinah. Ampak jih moraš spoznat med sabo, ko so še mladi. Ker drugač postanejo ljubosumni.« Labod je zafrfotal z rokami in obvestil samohranilca o še enem že sprejetem dejstvu. »Tako ko nas obišče Kekec, ga dobiš v rejo.«

Zdelo se je, da so zadevo rešili, dovolj sta bila razumno načrtovanje in skupinska ekspeditivnost. Toda, lahko je bilo nadzorovati Rožleta in

njegovo modno irokezo, ne pa vse podganske populacije. Na vsakega Ljubljanačana sta v podtalju, po ocenah Zavoda za zdravstveno varstvo, bezljali dve zaskorjeni zverini.

In ena je skočila iz luknje in zdirjala med Kokoškinimi nogami, ravno ko je čepela z golo almico nad čučavcem pri smetarnici. Čučavec se je že dalj časa nerazložljivo mašil, dokler ni prišlo do razkritja skrivnostnega vira zatlačitve. Podgana je zaskvotala odtok in si v njem uredila dom. Metelkovci so gnezdo razdrli, skvoterko deložirali in konflikt interesov je bil ponovno razrešen.

Še ena Rožletova sestra je kazala fakiča s plakata metelkovske obletnice, ki ga je namesto na kak zid Kokoška nalepila nasproti postelje. Naslikana podgana je raztegovala harmoniko in pod njo skrivala reproduktivne organe. Nad njo je letel majhen ptič, ki je čivkal »Inšpekcija!«. V bližini pa se je plazil človek z mrežo v roki. Te zverine se niso znale odgovorno pariti. Niso delale po predpisih in bile so sproščene kljub prežečim nevarnostim. Podganji rod se je moral privaditi na to, da je bilo življenje brez rizika kot bonton brez riganja.

Ko so prišli inšpektorji, so se vse podgane poskrile in takrat je bilo na Metelkovi res depresivno, ker so klubi zaklenili vrata in ni bilo nikjer za dobiti piva.

Izganjevalci nereda so sezonsko obiskovali Metelkovo v spremstvu policistov. Treba je bilo vzpostaviti red in spoštovanje zakonov. Ne samo da so Metelkovci v svojih prostorih dopuščali kajenje, njihovi šanki tudi niso ustrezali predpisani višini točilnega pulta in osebje klubov je hodilo scat kar na isti vece kot obiskovalci.

»A vam napišem ta visoko ali ta manjšo kazen?«

Manjša kazen je pomenila, da je bilo treba držati jezik in biti ustrežljiv.

»Metelkova je zdrava veja na sifilitičnem ljubljanskem drevesu,« je Labod zagagal v svojem lokvanjskem slogu. Dal jim je vedeti, da je veličasten. In gotovo si ga je inšpektor ali pa policist, ki je spremljal uradnika, zdrkal nanj, medtem ko si je predstavljal, kako davi Labodov elegantni vrat.

Včasih je iznajdljivim natakarnjem in natakarnicam uspelo izpuhteti v noč in takrat je uradna družčina ostala sama v družbi sovražnih pogledov in žejnih grl.

»Pojma nimajo, kako je vlečt rolo vece papirja iz zamašene školjke,« se je našopirila Kokoška.

»Al pa svalkat zalepljene čike s tal,« je pritegnila Prepelica.

»Pa tisti z umetnim zobovjem mi je zagrozil, da nas bodo še obiskali,« je rekel Pelikan.

»Sej sem mu ponudil tiste arašide, po katerih je Rožle scal,« se je zlagal Labod.

Ptiče je bilo strah, da jih bodo s kaznimi strli, če se ne bodo podredili zakonom. Niso vedeli, kako naprej, in drug pred drugim so skrivali, kako sram jih je bilo občutkov nemoči. Počutili so se poraženi kot domžalsko nogometno igrišče.

Inšpektorji in policisti so nadaljevali z izganjanjem nereda. Le podgane so lahko po teh čankarskih pohodih neprizadeto bezljale iz enega jaška v drug odtok.

In tudi Rožle ni miroval. Samohranilcu je prekrizal ljubezenske načrte. Rožle je med seksom napadel ljubimca, ki ga je domov pripeljal krušni oče.

»Kam ga je pa ugriznil?« je od radovednosti prekipeval Labod.

»Dej, sej je vseen, kam,« ga je zavrnila Prepelica in sočutno potrepljala študenta komunikologije.

»Rožle je sam mislil, da te tvoj lupček napada,« je stopila podganku v bran Kokoška. »Sej, kako bi lahk vedel? Kako bi lahk vedel, za njega je bil popoln tujec.«

»Mislil je, da bo tvoj lupček osvojil vajino ozemlje,« ji je pritrdil Pelikan. »Pol je pa napadel, ker se ti nisi zmigal. Moral je napast.«

»Prestrašil se je,« je razložila Kokoška. »Do tebe ne bi bil nikol nasilen.«

»Pa sej še sam nisem mogel verjet,« je bil pretresen samohranilec. »Moral bi ga zapret v kletko. Nism mogel vedet. Moral bi ga zapret. Res bi ga moral, ampak tako nežen in ubogljiv je bil. Še pred dvema dnevoma mi je ležal na ramenu, skupaj sva gledala Queer as Folk. Včeri se mu je pa snelo.«

Kokoška si je lahko v živo predstavljala Rožleta, ki je nasršil irokezo, sikal, cvilil in naskočil. Še v zraku je razklenil gobček in čekani so se mu zablislili v mesečini, preden se je s kremlji zakopal v ljubimčevo bedro.

»Sej ga nisi udaril, ne?« je hotela vedeti.

Študent komunikologije je spustil pogled. »Kaj sem pa lahk nardil.«

»Komuniciral bi,« mu je pravičniško zabrusil Pelikan.

Toda komunikacija ni bila mogoča, pa naj je Pelikan še tako verjel vanjo. Rožle je branil svojo življenjsko zaplato pred vsiljivcem. In če ti grozijo, se ne moreš pogovarjati, če ti strežejo po prostoru, napadeš. Ampak ptiči se niso znali ubraniti in zaščititi pred vdori inšpektorjev in policistov.

To ni bil čas za pisanje pesmi. Namesto verzov se je v Kokoškini glavi kot rumenjaki razlezla naslednja modrost: Obstajali so konflikti, ki niso bili rešljivi. Neprespana je v roki vrtela kampari džus, ki ji ga je spet natočil Labod. Naslonila se je ob podboj lezbičnega kluba in buljila v stranišče, ki ga je bila pomila. Misli so se ji zatikale kot kremlji ob svilo ... Konflikti so bili neodtujljiva vzmet družbe.

Nekje je prebrala, da so v Evropi v 18. in 19. stoletju ljudje udomačevali podgane zaradi krvoločnih užitkov. Podjetni trgovci so jih spremenili v zaslužnjene gladiatorje. Zaprli so jih v zagrajeno areno in organizirali boje, kjer so se pobirale stave, kako dolgo bo trajalo, preden jih bo podavil pes. Iz Kokoškine zavesti se je polagoma izvalila pomenljiva zveza. Ali ni Metelkova spominjala na to areno, nad katero so pobirali stave oblastniki in spuščali v ogrado inšpektorje in policiste, ki so s plačilnimi nalogi lovili, zauzdali in davili, dokler se ne bi avtonomne cone kultiviralo in legaliziralo v biroje kulturnih industrij?

So bili Kokoška, Prepelica, Pelikan in Labod dovolj močni, da bi lahko v konfliktu vztrajali?

Kokoška si je poduhala preznojeno pazduho in njena zavest je zakrknila. Ostala je le želja, da bi jo kdo v tistem trenutku objel. Popraskala se je po almici in izpila zadnji požirek kampari džusa. So to pijačo pili v birojih? Bi se morala počutiti slabo zaradi tega? Kako bi se sploh morala počutiti? Njeni pristrizeni krempeljci so bili črni od umazanije.

Zdramila jo je Prepelica, ki se je prikazala v zornem kotu s prenapolnimi smetarskimi vrečami in jih odložila ob rešetke pri izhodu. Kokoška

se je zganila iz meditacij. Z nogo je potlačila piksne, zvila krajce vrečk in naredila vozle.

Nazadnje se je zgodilo, da sta bili iz kluba deložirani tudi Kokoška in Prepelica, prav kot Rožle in Rožletova sestra, saj nihče od njih ni bil produktiven član skupnosti. Sfrfotali sta iz lezbičnega kokošnjaka ...

I uistinu. Kad se malo
udaljiše od tog mjesta,
lajanje stišavati se stalo,
a napokon i posve presta.¹

¹ iz basni Prolaznici i psi Ivana Andrejeviča Krilova

Vesna Lemaiča (1981) ir pabeigusi salīdzināmās literatūrzinātnes studijas. Kā rakstnieci sevi pieteikusi 2008. gadā ar pirmo darbu “Populāri stāsti” (“*Popularne zgodbe*”). Šim darbam sekoja romāni “Poligons” (“*Odlagališče*”) (2010) un “Vista un putni” (“*Kokoška in ptiči*”) (2014) un īsprozas krājums “Laipni lūgti” (“*Dobrodošli*”) (2018). Slovēnijas radio ir uzrakstījusi radio-spēli “Zempasažieris” (“*Podpotnik*”). Viens no viņas stāstiem ir iekļauts Labākās Eiropas daiļliteratūras (*Best European Fiction*) antoloģijā. Par savu darbu saņēmusi Slovēnijas grāmatu gadatirgus balvu, balvu “Fabula”, Zelta putnu literatūrā un balvu “*Novo mesto short*”. Cita starpā autore arī vada kreatīvās rakstīšanas darbnīcas jauniešiem un eksperimentālās koprakstīšanas darbnīcas. Jau vairākus gadus piedalās arī literāri-muzikālā festivāla “Dzīvā literatūra pie ŠKUC” organizēšanā.

Zupas kauliņi

Piejūras pilsētiņas miesnīca man nepatika. Pati svēru trīsdesmit piecus kilogramus, pasūtīju kilogramu zupas kauliņu, bet miesnieks man jautāja, vai tev ciciši zem krekliņa jau izauguši? It kā gribētu to zināt apmaiņā pret kauliem. Ap guzu bija aplicis priekšautu ar sarkaniem traipiem, uz galvas viņam bija uztupusi micīte. Ventilatora lāpstiņas grozīja taukaino gaisu pie griestiem, telpā līdinājās mušas. Pirkstu nospiedumi uz letes stikla norādīja uz salami desu tīkliņā, bāliem cīsiņiem, plankumainām desām, veseliem cāļiem ar zosādu, rindās izkārtotiem čevapčičiem un maigiem gaļas gabaliem, ko es neatpazinu. Viņš atkal painteresējās, vai ciciši nemaz neizaugšot? Kauli arvien nebija uz svariem. Es varētu mierīgi atgriezties mājās un samelot, ka to vairs nebija, bet es biju uzticama. Pie skatlogiem karājās žalūzijas, saule mētāja to rakstus pāri grīdai, saplaisājušas flīzes, līnijas vijās līdz pat pēdām, manas kedas bija nosmērējušās ar zāli, bet viņš aizvien nebija uzlicis kaulus uz svariem. Aiz tiem stāvēja desu griešanas un gaļas fasēšanas iekārta, koka griežamie dēļi. Uz baltajām flīzēm aizmugurē karājās gaļas karte, dažādu krāsu gabali turējās kopā kā puzzle. Apaļais sienas pulkstenis rādīja vienpadsmit. Zem tā bija kalendārs ar priecīga sivēna vaibstiem, mazliet tālāk netīri dzeltens termometrs, redzēsi, ka tev izaugs ciciši, sviri ar apaļu baltu galvu ar cipariem gar malu un sarkanu rādītāju, kas nekustējās. Dzirdēt varēja mušas džinkstoņu, kas bija iestrēgusi aiz žalūzijām. Nodomāju, cik vienkārši viss būtu, ja tagad gaļas veikalā ienāktu kāda pieaugusi sieviete. Bet nebija neviena, tikai muša sitās skatlogā un meklēja izeju. Bet es gribēju tikai kilo zupas kauliņu. Uz metāla sliedes karājās āķi – daži tukši, daži pilni, sarkanbrūna kāja un citi gabali, daudzi no gaļas gabaliem bija nostiepušies zem sava svara. Uz plauktiņa stāvēja raupja galoda un ass cirvis, zem tiem naži – taisni un ieliekti. Tie bija bīstami, pilnīgi noteikti labi grieza, sadalīja gaļu, kas turējās kopā un izpildīja savus pienākumus.

Atskanēja truls troksnis, un tad vēl viens, pašķielēju, un uz svariem krita kauli, sarkanais rādītājs ietrīsējās. Miesnieka rokas ietina nogriezto gabalu pauspapīrā.

Viss bija kārtībā. Pusdienu laikā mamma nokasīja vārīto gaļu no kauliem, bet viņa nezināja, ka šis kilograms kaulu ar gaļu maksāja vairāk, nekā viņa bija man iedevusi. Ja tev ir trīsdesmit pieci kilogrami, tad par gardu liellopa zupu ir jāmaksā ar pacietību, viss rūpīgi jāapskata, līdz miesniekam apņiks gaidīt, lai tev viņa priekšā izaugtu ciciši.

Neglītās

Ne tikai es, bet mēs visi stāvam un gaidām pie gājēju pārejas. Sakarsušas automašīnas slīd garām kā sviedru lāsītes pa ielas mīksto segumu. Pusdienlaika saule neko neaizēno, viss ir kā uz paplātes.

Aiz muguras dzirdu balsi, kas angļiski saka, ka man patīk trīs tilti un tās statujas uz Miesnieku tilta.

Otra balss viņam piebilst, jā, bet meitenes gan šajā pilsētā ir patiesi neglītās.

Saskatāmies ar meiteni, kas stāv man līdzās. Neviena no mums nepagriežas, lai paskatītos uz tūristiem. Mēs būtu vēl vairāk apmulsušas, ja tie abi pasmietos par stāvokli, kādā mūs nostādījuši. Garām aizvelkas autobuss, nočīkst bremzes, un tas apstājas kā savilkts muskulis. Pasažieri skatās uz mums un šķiet, ka būtu dzirdējuši piezīmi, un tagad ļauni priecājas par mūsu mulsumu.

Salīdzinām sejas, augumus, neesam konkurentes, esam spoguļi. Nevaram teikt, labi izskatīes. Viņas seja ir smaga no taukainā grima kārtas, mana toties ir nosēta melnajiem punktiem, pārplīsušu kapilāru un asiem rugājiem ap muti. Padomāju, ka justos neērti viņas kleitiņā, kas atdarina gandrīz izmiruša Āfrikas plēsēja ādu. Un varbūt viņai ienāk prātā tieši tas pats – manā treniņtērpā pat neietu iznest atkritumus no mājas. Neatrodam pareizās sejas izteiksmes, neprotam viena otru attēlot. Bet tā garāmejošā piezīme mūs tomēr saista. Autobuss aizbrauc, lokšņu metāls ievaidas un izpūš karstus dūmus. Kaut kas ir jādara, es piemiedzu viņai, un viņa pasmaida. Mums nav nekā kopīga, tikai šī mūsu pilsēta, kurā dzīvojam kopā ar citām neglītajām vietējām. Nav svarīgi, cik ļoti

katra no mums cenšas vai arī viņai varbūt ir vienalga, bet mēs nevaram sacensties ar pilsētas ievērojamākajām apskates vietām.

Viņa saka, ceru, ka kāds viņus apzags.

Luksoforā iedegas zaļā gaisma.

Vistiņa Metelkovā

(romāna "Vistas un putni" nodaļa)

"Jau divas naktis pēc kārtas apkārt skraida žurkas. Vakar mans mērs bija pilns, kad miskastē izmetu papīriņu, un no tās izlēca žurka un mani pārbiēdēja. Domāju, ka tās nāk no apžogotās teritorijas, kur būtu jānotiek jaunā pasažieru termināļa Emonika būvniecībai, un ložņā pa krūmiem gar miskasti. Piedāvāju pieņemt kādus mērus, pirms tās saorganizējas un kādu sakož."

raksta kāds iedzīvotājs Ļubļanas pilsētas domes mājaslapā.

Vistiņas vecāki gaidīja, kad Vistiņa beidzot iepazīstinās viņus ar kādu puisī. Ome tur nejaucās, gaidīja pensiju, lai varētu mazmeitai pa kluso iedot kādu kabatas naudu.

Vistiņa iemīlējās Paipalā. Beidza mazgāt mammas mašīnu un sāka tīrīt un uzturēt lesbiešu klubu Metelkovas kvartālā. Darbs viņai nepatika, bet tas vismaz šķita jēgpilns, darbs lesbiešu kopienas labā, viņa sev atkārtoja. Pēc tusiņiem piecos no rīta abas ar Paipaliņu ķērās pie tīrīšanas. Un pēc tīrīšanas Vistiņa jutās kā nemazgātas un atkaulotas vistas gaļas čupiņa. Klubs gan gluži nemirdzēja tīrībā, bet tomēr izpildīja Metelkovas higiēnas standartus.

"Ārprāts, kā es smirdu pēc tā visa," Paipaliņa noteica, un turēja rokas prom no ķermeņa.

Tumšie loki zem viņas acīm padarīja tās vēl dziļākas. Vistiņa viņu apskāva, un pēc tam abas tādas pašas netīras, kas jau pārvērtās ieradumā, devās uz blakus esošo geju klubu, lai vēl mazliet patērzētu ar kolēģiem zilajiem. Puiši joprojām plostojas. Gulbis ielēja Vistiņai kampari ar sulu un teica:

"Še, lai nejostos kā tualetes birste, iedzer augstākā slāņa dzērienu. To dzer abi, gan Dolfa sieva, gan Dolfa mīļākais."

Vienreiz tīrīšanas laikā Vistiņa atbīdīja ledusskapi un no tā aizmugures izmuka pārsteigta žurka un paskrēja zem skatuves. Viņa zināja, ka viņiem ir uzradies mājdzīvnieks, un tikšanās reizē ziņoja par jauno biedreni. Putni no geju kluba – Gulbis un Pelikāns – apstiprināja šo informāciju, jo žurka regulāri apciemoja arī viņus.

"Lai nebūtu pārpratumu – tā žurka nav lezba, bet ir pidars," uzreiz paskaidroja Gulbis, kurš bija botoksa un Lēdijas Gagas mīļotājs, bet ballītēs lika lētu popsu. "Viņu sauc Rožle."

"Kā tu zini, ka Rožle ir vīriešu dzimtes?" jautāja Paipaliņa, kas bija ne-remdināma Irsas Sigurdardotiras darbu lasītāja. "Vai pacēli viņam asti?"

"Zini, kādi viņam pauti aizmugurē karājas!" pamāja Pelikāns, kas dažkārt mēdza norīt arī kādu spīda bumbiņu.

Vistiņa pieņēma, ka žurku sauc Rožle, ka tai ir lieli pauti un ka tā jau ir gandrīz adoptēta. Un tāpat arī atviegloti nopūtās, ka Rožlei nav dzemdes, kurā varētu mudžēt zeltaini žurku pēcnācēji.

"Žurkas sasniedz dzimumbriedumu jau divu mēnešu vecumā," Pelikāns secināja. "Vai nav traki, ka sāk seksot jau tik agri?"

Vistiņa dramatiski nobolījās, kā bija iemācījusies no Gulbja. Lai gan Gulbim bija skaistākas acis nekā viņai, viņš tās iezīmēja ar melnu Šaneles zīmuli.

"Tik tā žurka pārgrauzīs mums ledusskapja un dīdžeja aprīkojuma vadus," nopietni nogrudzināja Paipaliņa. "Viņa var pārgrauzt mums elektības vadus, un izcelsies ugunsgrēks. Un ko tad?"

Gulbi šāda iespējamība biedēja, un viņu pēkšņi pārņēma pavisam naidīgas jūtas pret Rožli. "Jau redzu! Jau redzu viņu, kā mīž mūsu zemesriekstos!"

Vistiņa paskatījās uz sauju zemesriekstu, ko tikko bija paņēmusi no kluba bļodiņas. Rožle varēja darīt visu, kas vien viņam ienāca prātā, kad viņu tur nebija, un atriebties par to komerciālo mūziku, ko viņi lika piektdienu vakaros.

Gulbis pievēra savas burvīgās acis un majestātiski pavināja savas garās plaukstas. “Redzu. Jau redzu visus patogēnus un parazītus, ko tās izplata, visu redzu.”

“Ai, mūsu pidariem ir vairāk pārnēsājamo slimību nekā Metelkovas žurkām,” Pelikāns viņu mierināja.

“Gan viņas man vēl redzēs!” Gulbis zīmējās. “Atradišu to viņu aktīvo caurumu, salikšu tās lipīgās joslas. Pēc tam noslīcināšu ziepjūdenī, visas, vienu pēc otras.”

Vistiņa zināja, ka Gulbis tikai uzpūš ziloni no mušas. Pārspīlēšana bija viņa izvēlētās izturēšanās pamats. Bet tāpat, tīri katram gadījumam, viņa vēlējās ienest šajā sarunā nedaudz līdzcietības pret zvēriņiem bez mājām.

“Rožle ir reāli inteliģents,” viņa ieteicās. Balsi centās pazemināt līdz pēc iespējas vienaldzīgākam un objektīvākam tonim. “Aiz ledusskapja bija savācis vienā čupiņā apaļos cepumiņus, bet otrā kvadrātveida.”

Paipaliņa un Gulbis vienā mirklī atmaiga, it kā būtu uzzinājuši par sava bērna inteliģences rezultātiem virs vidējā.

“Bet tāpat Rožle nevar palikt pie mums,” Pelikāns atklāja patiesību. “Kāds vēl mūs noziņos inspekcijai.”

“Un viņu ar kāds zilons var nomīt un savainot,” Pelnrušķīte viņam piekrita.

“Un kāda pārjutīga tante vēl kritīs ģībonī,” melno scenāriju papildināja Gulbis.

“Rožle ir bārenis. Mums viņam ir jāatrod piemērotas mājas ar mīlošiem vecākiem.” Pelikānam spīda bumbiņas nerādīja atbildības izjūtu.

Lai gan neviens no klātesošajiem neiekļāvās šajā tēlā. Vistiņa un Paipaliņa, kam bija piemērotas mājas, neredzēja sevi māmiņu lomā. Pelikānam un Gulbim, kas apgalvoja, ka pēc dabas esot mīloši, nebija piemērotu māju. Bet mājas Rožlem tomēr atradās. Par viņa krusttēvu kļuva komunikoloģijas students, kurš, liekot roku uz sirds, apgalvoja, ka pat kā vienīgais apgādnieks, neraugoties uz visiem aizspriedumiem, tomēr būšot apzinīgs tēvs. Pēc nedēļas dzerstiņā jau visiem rādīja Rožles bildes, kam uz galvas bija saķemmējis nelielu grebeni.

“Žurkas ir draudzīgas būtnes,” Vistiņa viņam skaidroja, jo Rožles pēc tīmeklī bija izpētījusi dažus rakstus par žurku sociālajām ieražām. “Ceru, ka pārāk neilgosies pēc saviem draudziņiem.”

“Es jau visu esmu izlasījis par žurkām,” Gulbis izrieta krūtis vienīgā apgādnieka priekšā. “Viņas vislabāk jūtas, dzīvojot viena dzimuma pāros vai viena dzimuma grupās. Bet viņas ir savā starpā jāiepazīstina, kamēr vēl ir jaunas. Citādi tās kļūst greizsirdīgas.” Gulbis noplivināja rokas un informēja vienīgo apgādnieku par vēl citu jau pieņemtu faktu. “Tiklīdz mūs apciemos Kekecs, varēsi arī viņu dabūt audzināšanā.”

Jau šķita, ka šī lieta ir atrisināta, tam pietika ar saprātīgu plānošanu un kopīgu ātru darbību. Bija taču viegli kontrolēt Rožli un viņa modīgo grebeni, nevis visu žurku populāciju. Saskaņā ar Sabiedrības veselības institūta datiem, uz katru ļubļanieti pagrīdē skraidelēja divi slīpēti zvēri.

Un viens no tiem izlēca no cauruma un aiznesās starp Vistiņas kājām tieši tajā brīdī, kad viņa ar pliku pēcpusi tupēja virs cauruma pie miskastes. Tuptūzis jau kādu laiku neizskaidrojami aizsērēja, līdz netika atklāts noslēpumainais aizdambējuma avots. Žurka bija iemēslojusies notekā, un iekārtojusi tur mājas. Metelkovieši mīgu izjauca, skvoteri izlika aiz durvīm, un interešu konflikts atkal bija atrisināts.

Vēl viena Rožles māsa rādīja fakuci no Metelkovas jubilejas plakāta, ko Vistiņa pielīmēja nevis uz kādas sienas, bet iepretim gultai. Attēlotā žurka spēlēja akordeonu, zem tā slēpdama savus reproduktīvos orgānus. Virs tās lidoja mazs putniņš, kas čivināja “Inspekcija!”. Bet tuvumā lavijās cilvēks ar tīklu rokās. Šie zvēriņi nemācēja atbildīgi pāroties. Viņi nedarbojās atbilstoši noteikumiem un bija atbrīvojušies, neraugoties uz draudošajām briesmām. Žurku paaudzei bija jāpierod pie tā, ka dzīve ir bez riska ir kā labais tonis bez atraugāšanās.

Kad ieradās inspektori, visas žurkas paslēpās, un tobrīd Metelkovā tiešām bija nomācoši, jo klubi slēdza savas durvis un nebija, kur dabūt alu.

Eksorcisti Metelkovu apmeklēja sezonāli, policistu pavadībā. Bija jāatjauno likums un kārtība. Metelkovieši ne tikai atļāva smēķēt savās telpās, arī viņu bāri neatbilda noteiktajam bāra letes augstumam un kluba darbinieki gāja nokārtoties tajā pašā tualetē, kur apmeklētāji.

“Vai man jums izrakstīt to lielo vai to mazo sodu?”

Mazāks sods nozīmēja, ka bija jātur mēle aiz zobiem un jābūt piekāpīgam.

“Metelkova ir veselīgs sifilītiskā Ļubļanas koka zars,” savā ūdensrozes stilā sacīja Gulbis. Viņš lika viņiem saprast, ka ir lielisks. Un inspektors vai policists, kas pavadīja ierēdņi, pilnīgi noteikti nodročīja, iztēlojoties žņaudzam Gulbja eleganto kaklu.

Dažkārt atjautīgiem viesmīļiem un viesmīlēm izdevās izgaist naktī, un tieši tad oficiālā kompānija palika viena naidīgu skatienu un izslāpušu rīkļu kompānijā.

“Viņiem nav ne jausmas, kā ir izvilkt papīra rulli no aizsērējuša poda,” sacīja Vistiņa.

“Vai noskrāpēt pielipušos benčikus no grīdas,” sacīja Paipaliņa.

“Tas, kuram bija mākslīgie zobi, draudēja mūs atkal apmeklēt,” sacīja Pelikāns.

“Es viņam piedāvāju tos zemesriekstus, kurus Rožle apčurāja,” Gulbis samelojās.

Putni baidījās, ka tik dabūs sodu, ja viņi neievēros likumu. Viņi nezināja, kā rīkoties, un slēpa viens no otra, cik ļoti kaunējās par savu bezpalīdzības sajūtu. Viņi jutās sakauti kā Domžales futbola laukums.

Inspektori un policisti turpināja nekārtību izvērēšanu. Tikai žurkas pēc šiem kaitnieciskajiem gājieniem varēja netraucēti klīst no vienas lūkas uz citu noteku.

Un arī Rožle nelikās mierā. Vienīgajam apgādniekam viņš pārsvītroja mīlas plānus. Rožle sekā laikā uzbruka mīļākajam, kuru krusttēvs bija atvedis mājās.

“Kur viņš viņam iekoda?” Gulbis ziņkārīgi vaicāja.

“Nu tač, svarīgi, kur,” Paipaliņa viņam atteica, jūtot līdzīgu komunikoloģijas studentam.

“Rožle vienkārši domāja, ka tavš mīļākais tev uzbrūk,” žurku aizstāvēja Vistiņa. “Bet kā viņš to varēja zināt? Kā viņš varēja zināt, viņam tas bija pilnīgi svešs cilvēks.”

“Viņš domāja, ka mīļākais iekaros jūsu abu teritoriju,” Pelikāns viņai piekrita. “Bet pēc tam uzbruka, jo tu nekustējies. Viņam bija jāuzbrūk.”

“Viņš pārbijās,” Vistiņa paskaidroja. “Pret tevi jau viņš nekad nebūtu vardarbīgs.”

“Bet es pats arī nevarēju noticēt,” vienīgais apgādnieks bija šokēts. “Vajadzēja ieslēgt viņu būrī. Es tač nevarēju zināt. Vajadzēja ieslēgt. Patiesi vajadzēja, bet viņš bija tik maigs un paklausīgs. Vēl pirms pāris dienām gulēja man pleca, kopā skatījāmies “*Queer as Folk*”. Bet vakar viņam aizgāja ciet.”

Vistiņa dzīvi varēja iztēloties Rožli, kas sacēla gaisā grebeni, šņāca, pīkstēja un uzbruka. Viņš atieza zobus vēl būdams gaisā, un viņa acis mēness gaismā iemirdzējās, pirms viņš ar nagiem ieķērās ^{foto: Marko Golja} mīļotā augstīlībā.

„Tu taču viņam nesiti, vai ne?” viņa gribēja zināt.

Komunikoloģijas students nolaida acis. “Ko es varēju darīt?”

“Varēji komunicēt,” Pelikāns viņam paštaisni uzbrauca.

Taču komunikācija nebija iespējama, lai arī kā Pelikāns tam ticēja. Rožle aizstāvēja savu dzīves ielāpu pret iebrucēju. Un, ja tev draud, tu taču nevari runāt, ja viņi tevi dzenā pa istabu, tu uzbrūc. Bet putni neprata aizstāvēties un pasargāt sevi no inspektoru un policistu ielaušanās.

Nebija pienācis laiks dziesmu rakstīšanai. Pantu vietā Vistiņas galvā kā olas dzeltenums izplatījās šāda gudrība: Pastāvēja konflikti, kurus nevarēja atrisināt. Negulējusi viņa grozīja rokā glāzi kampari ar sulu, ko viņai atkal bija ielējis Gulbis. Viņa atspiedās pret lesbiešu kluba durvju apmali un skatījās uz tualeti, kuru bija izmazgājusi. Viņas domas ķērās kā nagi pret zīdu... Konflikti ir bijuši neatņemams sabiedrības pirmsākums.

Viņa kaut kur bija lasījusi, ka Eiropā 18. un 19. gadsimtā cilvēki pieradināja žurkas asinskāriem priekiem. Uzņēmīgie tirgotāji tās pārvērta par paverdzinātiem gladiatoriem. Viņi tās ieslēdza nožogotā arēnā un organizēja kautiņus, kuros tika vāktas likmes par to, cik ilgs laiks paies, līdz suns tās nobeigs. Vistiņas apziņā pamazām radās nozīmīga saikne. Vai Metelkova mums neatgādināja šo arēnu, par kuru varas iestādes lika likmes un ielaida žogā inspektoros un policistus, kuri medīja, savaldīja un žņaudza ar maksājuma uzdevumiem līdz autonomās zonas pārkultivēšanai un legalizēšanai kultūras nozaru kantoros?

Vai Vistiņa, Paipaliņa, Pelikāns un Gulbis bija pietiekami spēcīgi, lai spētu izturēt šo konfliktu?

Vistiņa paostīja savas sasvīdušās paduses, un viņas apziņa aizrijās. Palika tikai vēlme, lai kāds viņu tajā brīdī apskautu. Viņa pakasīja pēcpusi, un izdzēra pēdējo kampari sulas malku. Vai viņi dzēra šo dzērienu birojos? Vai man par to jājūtas slikti? Kā viņai vispār vajadzētu justies? Viņas apgriezti nadziņi bija melni no netīrumiem.

Viņu pārsteidza Paipaliņa, kura parādījās ap stūri ar pārpildītiem atkritumu maisiem un nolika tos pie restēm pie izejas. Vistiņa iznāca no meditācijas. Viņa ar kāju saspieda skārdenes, savija maisu malas un sašēja mezglus.

Visbeidzot no kluba tika izliktas arī Vistiņa un Paipaliņa, kā arī Rožle un Rožles māsiņa, jo neviens no viņiem nebija produktīvs kopienas biedrs. Viņas izlidoja no lesbiešu vistu kūts...

*Un patiesi. Kad mazliet
attālinies no tās vietas,
riešana pierimst,
un beigās vispār apklust.¹*

¹no Ivana Andrejeviča Krilova fabulas "Garāmgājēji un suņi"

foto: Tihomir Pinter

Brane Mozetič

Brane Mozetič (1958), avtor petnajstih pesniških zbirk, treh romanov, zbirke kratkih zgodb in šestih otroških slikanic. Priznan doma, še bolj pa v tujini, kjer je bilo izdanih preko petdeset prevodov njegovih knjig. Je tudi dober poznavalec LGBT literature po svetu, saj je kot urednik v zbirki Lambda izdal preko 150 knjig, večinoma prevodov. Sam prevaja iz francoščine (Rimbaud, Genet, Foucault, Guibert itd.). Uredil je štiri antologije LGBT literature in objavil več raziskovalnih prispevkov iz slovenske LGBT zgodovine. Organizira prevajalske delavnice, mednarodne literarne turneje, nastope na festivalu Živa književnost, dolga leta je tudi koordinator najstarejšega evropskega festivala LGBT filma, v Ljubljani.

***

28. 11. 1973 sem si v kinu union ogledal film kabaret. spisal sem mu obnovo in dodal oceno: Ne vem, v čem je čar filma, da si je prislužil osem oskarjev. in nekaj mesecev kasneje krike in šepetanja. in še poslednji tango v parizu. tedaj sem gledal veliko filmov, hodil sem na teden sovjetskega filma, na minifest, ki je sledil beograjskemu. predvsem pa sem leta sestavljal glasbene lestvice. vsi moji glasbeni idoli so bili nekakšni uporniki. prevajal sem dylanova besedila, iz stopa rezal slike pevcev in jih lepil v zvezek. kdaj tudi kako fotko postavnega mladeniča v kopalkah, ki je zašla med strani. tedaj smo bili vsi uporniki. prezirali smo poroko, na bruhanje nam je šlo ob podobi družine, ki se na nedeljo s fičkom odpelje na izlet. zaničevali smo denar, vse, kar je bilo povezano z njim. hodili smo v ponošenih cotah, nekje po robovih, iskali smo drobne energije med nami. vse do revolucije. ali kontrarevolucije. potem so se energije zgubile, robovi so se podirali, vsi okoli mene so se začeli boriti za poroke, družine, nedeljske izlete z otroki, mladeniči so prihajali samo še zaradi denarja, niso se rahlo dotikali s prsti, niso čutili mravljincev, niso vedeli, za kaj bi se borili.

***

zaljubljeni s kube. zaljubljeni za eno noč. ko se zdi, da se bodo telesa požrla in se nikoli ločila. navadno so revolucije odpravile vse seksualne prepovedi. pa niti ne za dolgo. tu so se trudili z njimi, a napetost mišic vedno najde način, da se sreča z drugo, da se spoji v strasten poljub in potešitev. zaljubljeni po cestah, v nenehnem objemanju, dotikanju, božanju, da potrebni moški z balkonov okoliških blokov žvižgajo, se prijemljejo za tiče, pljuvajo žaljivke, in jim pokažeš iztegnjen prst, in se zaljubljeni zasmеjijo, v vročem soparnem popoldnevu, in mi roko vodiš na kožo pod majico, ki vsa potna trepetaja, bije, žejna in lačna, da se mi kot utapljaljoči priseseš na usta, zaljubljenec za eno noč.

***

voziva se v avtobusu. strašno je vroče, ti se pa še stiskaš k meni. 27. maj 2012. kar naprej me gledaš in me poljubljaš. počutim se kot majhen pes, ki si ga pobral v zavetišču. in ga sedaj pelješ domov. ves navdušen. da ga boš čez par dni pustil v kaki stranski ulici. jaz pa sem ves srečen, ker še ni tako, ker me še božaš po vratu, in jaz ti lahko govorim vse zgodbe zavetišča. da sem prišel na svet triintrideset let pred tabo, na tisoče kilometrov daleč od te ceste, ki naju pelje ob morju. vse ti lahko govorim, ker ničesar ne razumeš in okoli naju ni nikogar, ki bi razumel mojo pasjo govorico. kako sem se že zgodaj zaljubil v prvega fanta. vsaj zdelo se mi je tako. ker tedaj nisem vedel, da iščem le nekoga, ki bi me vzel iz zavetišča. in nisem vedel, kaj je ljubezen. in, moj ljubi, tudi sedaj tega ne vem, samo gledam te z žarečimi očmi, se oglašam, da bi te očaral. to je strašno žalostno potovanje z avtobusom, ob sinjem bleščečem morju, potovanje zapuščenega psa, ki je vse pomešal, in tebe, ki se veseliš nove igračke, in potem moram čakati pred vrati, ko bi želel leči k tebi. to je res strašno žalostno potovanje. zdi se mi, da se bom nekega dne enostavno odplazil v temo in poginil.

***

junija 2001 me niso spustili v kafič, ker sem peder. počutil sem se kot pes. umazan. vlekli so me po časopisih in televizijah in mi dajali vedeti, da sem si to zaslužil. bili so moč. in županstvo je dalo povsod nalepiti opozorila pred opolzkimi pedri. iluzija države sredi evrope se je dokončno sesula. čutil sem se krivega. krivega, da sem v svoji naivnosti omogočil to sesutje. koliko bi moral danes zahtevati od oblasti za odškodnino. za vsa desetletja trpinčenja. teroriziranja. se mi je kdo opravičil? so posiljevalcu odsekali ud? bi pomagalo, če bi uprizoril strelski pohod po mestu? koliko državljanov bi bilo treba pobiti, da bi ostal majhen narod, vreden svojega imena? na vrata trka vojna posameznikov. ponižanih. nimajo kaj izgubiti. radarji jih ne morejo zaustaviti. radarji ne zaznati. stare brazgotine se odpirajo, brizgajo ogenj, sipajo atomski dež. za nas ni nedolžnih žrtev. ni več prostora za molk.

***

maj 1996, papežev prihod v Ljubljano. zgodovinski dogodek za podgane in svetohlince. militantni aktivisti, kakršni smo tedaj bili, smo natisnili plakate zanj: Roza klub pozdravlja prihod svetega očeta. na njem je bila velika rumena limona. natisnili smo še drug plakat, za prihod pomladi. plakaterski službi se to ni zdelo nič spornega. a ker so plakati viseli pred dnem prihoda, se je oblast pripravila. ko smo hoteli z njimi in s transparenti mahati povorki, nas policija ni pustila do titove ceste tam pri podvozu. to je bila njihova demokracija. a vendar smo se zabavali. tako spretno smo jih potegnili za nos. v jalovi deželi, ki se je sklanjala do tal. potem smo plesali do jutra. večjeji so bili stalno zasedeni, slišalo se je stokanje, nikoli tako nasladno, kakor tedaj.

iz Nedokončane skice neke revolucije, 2013

Šla sva v posteljo. Toda nisva se ljubila, tresla sva se, vročina se je dvigala v glavo, potem mraz, stiskala sva zobe, svoje ude, kot v krču, kot v ekstazi, trudila sva se kaj reči, a so bili zlogi povsem nerazumljivi. Stene so se majale sem ter tja, strop se je spuščal, dihal je, najini življenji nista bili nič ob dihanju stropa. Hlastala sva drug po drugem, ob neznanskem razbijanju srca. Zakaj sva tu? Zakaj so naju obkrožili vojaki? Zakaj ne verjameva več? Zakaj sva postala neprimerna za ta svet? Ogromna roka, večja od žerjava, te prime s prsti, in potegne iz mojega objema, dvigne, te zaluča skozi okno, potem izgine. Slišim glas: Esta noche yo me pongo en tus manos. Skozi okno začne pihati, ogromna roka se vrača, strah me je, razklene prsta in na posteljo mi pade tvoja noga. Poznam jo. Sledi tvoja roka. Brez prstov, ki so tolikokrat kazali name. Meče mi nazaj tvoje dele in skušam jih sestaviti. Ne uspeva mi. Oko mi spolzi z dlani, jezik bi si potisnil v svoja usta, ves mehek objemam tvoje dele, ki mi kar naprej uhajajo. Ura udarja. Glavo položim na srce, ki še kar utripa, kri mi teče v usta.

/ žerjav /

Stopil sem do mojstra poezije. Potolkel s tolkačem na velika vrata stare vile. Podrsaval je v copatah in kopalnem plašču. Na mizo sem položil svoje drobne mape. On pa jih ni niti pogledal. Zakrilil je z rokami, soba je postala večja, po stenah je bilo polno knjig. Bodi pozoren, mi je rekel. Samo poslušaj. Glas bo prišel kar sam. Prižgal si je cigareto, meril korake sem ter tja, potegnil vrvico in razprla se je ogromna temna zavesa. Za njo so se zableščali beli prostori, toda vmes je bila šipa. Glej, opazuj, je pomenljivo potrkal po steklu. Na oni strani so se pojavljali fantje, vedno več jih je bilo, vsi so bili goli in vsak je imel okoli vratu srebrno verižico s številko. Izbiraj, svetlolas, temnolas, rumen, črn, čokoladen, kot paprika, kot vulkan, nosorog ... Oblizoval si je ustnice. Zda se je že drl: Palček, riba, stol, piramida, nož, kri, jaz sem velikan! Fantje so se čisto približali šipi in se nama smejali. Mojster je vzel moje šope listov in jih začel metati v zrak: Genialno, vse je genialno! Ali slišiš, kaj ti govorijo? Samo izbiraj, vse je tvoje. Jaz sem že izbral. In potem je izginil. Zavesa se je zaprla. Stal sem zunaj na mrazu in tolkel po vratih.

/ Tomaž Šalamun /

Znajdeva se v industrijskem predelu, okoli ogromne železne konstrukcije, hale, v nekaterih neprestano ropota, druge so temne, noč je še, poti so blatne, izogibava se velikim lužam, vodiš me za roko, kot da veš, kam me pelješ. Tvoj obraz žari, ves si nasmejan. Odrineš neka težka vrata, da obupno zaškripa. Nejasno vidim ploščice, povsod naokrog, niso bele, prej umazane, ampak temno je. Sedeš v kot na tla ter me potegneš za sabo. Roke oviješ okoli mene, kar prisesaš se mi na usta. Prepustim se, ustnice se osamosvojijo, kot da niso moje, vstopajo v tvoje, prelivajo se kot gosta tekočina, oči imam uprte nekam visoko gor, kjer so okna, skozi katera počasi seva svetloba. Zavem se, da sva oba gola, na tleh, z roko grabiš moj ud, se mi med nogami zmuzneš do prstana, da si ga natakneš na prst in tako valoviš. Drugo roko mi pritiskaš na usta, da samo grizem in ne morem stokati, kričati, te opozarjati, da se nekaj dogaja, da se je hrupno pognal trak, in v prvem sončnem žarku vidim verigo kavljev, ki se je začela vrteti visoko nad

nama po ogromni hali. Sliši se ljudi, napotke, ukaze, kot da se je vrgla velika teža v pogon. V usta mi tlačiš prste, potem pa jih zamenja tvoj trdi tič, počasi se premika, na obrazu začutim kapljo, in še eno, kot da se je spustila s stropa, ali dež, ki se ga sliši od zunaj, tla se mehčajo, poglobiva se v gumijaste ploščice, nad mano si, zdaj jasno vidim, da žariš, dvigneš mi nogi in se zariješ vame. Na oni strani tvojih oči se premikajo kavli, na katerih visijo živalske polovice, puhti od njih, še tople morajo biti, z njih kaplja kri, po tvojih ramah, laseh, name, zdaj lahko kričim, vseeno ti je, nihče ne more slišati, gledaš me tako zaljubljeno, zdi se, da se boš izgubil v meni. Visoko, visoko zgoraj sveti sonce, grizljaš mi uho, tovarna se je začela polniti, treba se bo umakniti.

/ mesnica /

Dobim sporočilo, da moram nujno v Larache. Da me tam čaka. V agenciji se živčno prestopam, oni tolčejo po računalnikih in ničesar ne najdejo. Gotovo mora biti način, da pridem tja, vzklidem. Čisto vseeno mi je: letalo, ladja, vlak, kamela ... Obupan sem. Stopim ven. Pred mano čisto ozka uličica. Žgoče sonce. Hiše so vse nizke, bele in modre. Hitim in se zapletam v labirintu enakih uličic, enakih hiš. Nikjer nikogar. Na križišču sedi starec in srka čaj. Ustavim se pred njim, on pa že ve. Prikima in tleskne s prstoma. Od nekod skoči mulc v kratkih hlačah in mi pomigne, naj mu sledim. Kar naprej se obrača, da me ne zgubi. Vsakič je malo večji, vsakič pomežikne in se prime med noge. Ves sem že moker. Fant razmakne hiše, zapiha veter, pred nama je morje, ki se zaletava v pečino. Zastaneva visoko nad njim. Prime me za roko, odrine škripajoča železna vrata v ograji, čisto zarjavela so, sami nagrobniki, nekaj dreves, pod njimi ležijo psi. Vleče me naprej, skoraj do roba. Tam ga zagledam, sedi na čisto belem kamnu. Pozdravim ga, on pa le usmeri prst nasproti, na drugi beli kamen. Sedem nanj, gledam ga, utrujen je. Na njegovem piše Jean Genet. Obrnem glavo navzdol: na mojem ne piše nič. Fant izgine. Dva psa me prideta strašno počasi ovohavat. Za mano bučno zaletavanje valov. Veš, kaj me zanima, se oglasi. Kaj misliš o evtanaziji? Ne, ne, to ni Švica, hitim. Pa tudi: Če te vabi ljubezen, ki se upira vsem

normam, ji odkrito izreci dobrodošlico ... Kislo se nasmehne. Ne, ne, ni ljubezni, ni dobrega sveta, samo noži, bombe, zaprta usta, zaprta vrata, butasta ljudstva, glasovi množic, ki topotajo, kričijo, hočejo kri. Skušam ga prijeti za tresočo se roko, a je predaleč, kot da se odmika. Če bom še kdaj sanjal, bom v drugem jeziku ... To je zadnje, kar še razumem, čeprav še kar naprej govori, hitreje, vedno hitreje ...

/ Juan Goytisolo /

Hodim po cesti. Okoli mene polno ljudi. Smejijo se, plešejo, mahajo z zastavami, vzklíkajo gesla, žvižgajo s piščalkami, premetavajo me sem in tja. Izmuznem se v stransko ulico in po stopnicah v klet. Tu je mir. Par stolov v vrstah, ljudje gledajo igralce, ki se molče premikajo po odru. Prizorišče se v trenutku spremeni v mračen nočni klub. Plešem. Malo me zanaša. V nekaj se zapletem. Neka roka me močno prime in odločno slišim: Gospodični se ne hodi po volančkih! Prestrašeno pogledam v obraz tik sebe, z dolgimi črnimi lasmi. Jean Genet, me prešine. Ona pa bevskne vame: Samo poglej se, candra mala, le kdo te bo kupil?, se zareži in se elegantno obrne s svojo rdečo krinolino. Tečem na stranišče. Šele v ogledalu vidim svoje dolgo črno krilo, vlečem ga dol, spustim vodo in se drgnem po obrazu. Šminka kar noče z mene. Snamem lasuljo, vrnem se v hlačah in srajci. Vidim ga, tudi on je zdaj v hlačah, pleše z mornarji v kratkih majicah. Sedeva za mizo. Kadi. Zdaj še ne moreva oditi, mi šepne, zunaj je polno novinarjev, in teh mornarjev ne smeva razjeziti. Poglej, vsak ima za pasom nož. Kima jim in se smehlja, ko se vrtijo v nekakšnem obrednem plesu okoli naju. Dokler jih ne odrinejo drugi, s črnimi maskami čez obraz. S kože jim kaplja znoj, zvlečejo naju v drugo sobo, naju podrejo na tla, nama dvigajo krilo, vlečejo dolge lase, z velikimi jeziki ližejo šminko z ustnic.

/ Jean Genet /

iz Sanje v drugem jeziku, Škuc 2018

————— **Brane Mozetičs** (1958) – piecpadsmit dzejas krājumu, trīs romānu, īsstāstu krājumu un sešu bērnu bilžu grāmatu autors. Atzīts mājās, vēl vairāk aiz robežām, kur ir tikuši izdoti vairāk nekā piecdesmit viņa grāmatu tulkojumi. Viņš ir labs pasaules LGBT literatūras pazinējs, jo kā krājuma “Lambda” redaktors ir izdevis vairāk nekā 150 grāmatas, lielākoties tulkojumus. Pats tulko no franču valodas (Rembo, Ženē, Fuko, Gilberts, u.t.t.). Viņš ir sakārtojis četras LGBT literatūras antoloģijas un publicējis vairākus pētnieciskus rakstus par slovēņu LGBT vēsturi. Brane Mozetičs organizē tulkošanas darbseminārus, starptautiskas literāras tūres, uzstāšanās festivālā “Dzīvā literatūra” (“Žīva književnost”), ilgu gadu ir arī vecākā Eiropas LGBT filmu festivāla Ļubļanā koordinators.

***

28. 11. 1973. kinoteātrī union skatījos filmu kabarē. uzrakstīju tai atjauninājumu un ieliku atzīmi: Nezinu, kur ir šīs filmas burvība, ka tā nopelnījusi astoņus oskarus. un pēc dažiem mēnešiem vēl klaigāšanu un sačukstēšanos. un vēl pēdējais tango parīzē. tad es skatījos daudz filmas, gāju uz padomju filmu nedēļu, uz manifestu, kas bija pēc belgradas. bet galvenokārt es gadiem veidoju mūzikas topus. visi mani mūzikas elki bija kaut kādi dumpinieki. pārtulkoju dilana tekstus, no žurnāla izgriezu dziedātāju attēlus un līmēju tos kladē. dažkārt arī kādu foto ar simpātisku jaunekli peldbiksēs, kas atradās starp lapām. tad mēs visi bijām dumpinieki. mēs nicinājām kāzas, mums vēmiens nāca no ģimenes tēla, kas svētdienā ar fiatiņu dodas izbraucienā. noliedzām naudu, un visu, kas bija ar to saistīts. staigājām nonēsātās lupatās, kaut kur pa malām, meklējām sīkas enerģijas starp savējiem. visu līdz revolūcijai. vai kontrrevolūcijai. pēc tam enerģijas zuda, malas sabruka, visi man apkārt sāka cīnīties par kāzām, ģimenēm, svētdienas izbraucieniem ar bērniem, jaunieši tagad nāca tikai dēļ naudas, nepieskārās maigi ar pirkstiem, nejuta skudriņas, nezināja, par ko cīnījās.

***

mīļotie no kubas. mīļotie uz vienu nakti. kad šķiet, ka ķermeņi aprīs viens otru un nekad nešķirsies. parasti revolūcijas likvidēja visus seksuālos aizliegumus. pat ne uz ilgu. te ar viņiem cīnījās, bet muskuļu saspringums vienmēr atrod veidu, kā satikties ar otru, lai saplūstu kaislīgā skūpstā un apmierinājumā. mīlnieki uz ceļiem, nepārtrauktā apskāvienā, pieskārienos, glāstos, lai griboši vīrieši no apkārtējo namu balkoniem svilpotu, ķertos pie saviem locekļiem, mētātos ar apvainojumiem, un tu viņiem parādi izstieptu pirksti, un mīlnieki iesmejas, karstā, tveicīgā pēcpusdienā, un savu roku tu vadi pa ādu zem krekliņa, kas visa trīc, pukst, izslāpusi un izsalkusi, lai kā slīkstošais piesūktos man pie lūpām, mīļotais uz vienu nakti.

***

braucam autobusā. ir briesmīgi karsts, bet tu vēl spiedies man klāt. 2012. gada 27. maijs. tu visu laiku skaties uz mani un mani skūpstī. jūtos kā mazs sunītis, ko esi paņēmis no patversmes. un tagad ved to mājās. viss tāds priecīgs. lai pēc pāris dienām pamestu kādā sānielā. es toties esmu viss tāds laimīgs, ka tā vēl nav noticis, ka glāsti manu kaklu, un es varu tev stāstīt visus patversmes notikumus. ka esmu ieradies pasaulē trīsdesmit trīs gadus pirms tevis, tūkstošiem kilometrus prom no šī ceļa, kas mūs ved gar jūru. es tev varu stāstīt visu, jo tu neko nesaproti, un mums apkārt nav neviena, kas saprastu manu suņa runu. kā es jau pavisam agri iemīlējos pirmajā puisī. vismaz man tā šķita. ka tad es nezināju, ka meklēju tikai kādu, kas paņemtu mani no patversmes. un nezināju, kas ir mīlestība. un, mīļais mans, arī tagad es to nezinu, tikai lūkojos tevī degošām acīm, izrādos, lai tevi apburtu. šis ir briesmīgi skumjš brauciens ar autobusu, pie mirdzoši zilās jūras, pamesta suņa brauciens, kurš ir visu sajaucis, un tavs, kurš tikai grib sev jaunu rotaļlietu, un pēc tam man jāgaida pie durvīm, kad gribētu apgulties pie tevis. tas ir tiešām briesmīgi skumjš brauciens. man šķiet, ka kādu dienu vienkārši ielīdīšu tumsā un aiziešu bojā.

***

2001. gadā mani neielaida kafenē, jo esmu pidars. sajutos kā suns. netīrs. izvazāja mani pa avīzēm un televīziju un lika man saprast, ka esmu to visu pelnījis. viņi bija spēks. un mēra birojs lika visur izlīmēt brīdinājumus pret neķītriem pidariem. ilūzija par valsti eiropas vidū beidzot sabruka. jūtos vainīgs. vainīgs, ka savā naivumā veicināju šo sabrukšanu. cik man tagad vajadzētu pieprasīt no valdības par kompensāciju. par visām spīdzināšanas desmitgadēm. terorizēšanas desmitgadēm. vai kāds man atvainojās? vai izvarotājam nogrieza locekli? vai tas palīdzētu, ja sarīkotu šaušanu pilsētā? cik pilsoņu būtu jānogalina, lai paliktu sava vārda cienīga maza tauta? pie durvīm klauvē indivīdu karš. pazemotu. viņiem nav ko zaudēt. uzraugi nevar viņus

apturēt. uzraugi nav atklāti. vecas rētas atveras, spļauj uguni, lej atomu lietu. mums nav nevainīgu upuru. klusēšanai vairs nav vietas.

***

1996. gada maijs, pāvesta ierašanās Ļubļanā. vēsturisks notikums žurkām un svētajiem. kaujinieku aktīvistiem, kādi mēs toreiz bijām, sadrukājām viņam plakātus: Rozā klubs sveic svētā tēva ierašanos. uz tā bija liels dzeltens citrons. izdrukājām vēl vienu plakātu, par pavasara atnākšanu. plakātu dienestam tas nešķita pretrunīgs. bet, tā kā plakāti karājās pirms ierašanās dienas, varas iestādes sagatavojās. kad gribējām tos un transparentus vicināt gājienā, policija mūs nelaida uz tito ceļu tur pie pazemes pārejas. tā bija viņu demokrātija. bet mums bija jautri. mēs viņus tik veikli pavilkām viņus aiz deguna. neauglīgā zemē, kas noliecās līdz zemei. tad dejojām līdz rītam. tualetes bija nemitīgi aizņemtas, bija dzirdami vaidi, nekad vairs tik mīļi kā toreiz.

no "Kādas revolūcijas nepabeigtās skices", 2013

Kāpām gultā. Bet mēs nemīlējamies, mēs drebējam, galvā cēlās karstums, tad aukstums, mēs sakodām zobus, turējam savas ekstremitātes, kā spazmās, kā ekstāzē, mēģinājām kaut ko pateikt, bet zilbes bija galīgi nesaprotamas. Sienas kustējās uz priekšu un atpakaļ, griesti nolaidās, elpoja, mūsu dzīves nebija nekas, salīdzinot ar griestu elpošanu. Mēs čukstējām viens caur otru, ar nezināmām sirds sāpēm. Kāpēc mēs esam šeit? Kāpēc mums apkārt bija karavīri? Kāpēc mēs vairs neticam? Kāpēc mēs esam kļuvuši nepiemēroti šai pasaulei? Milzīga roka, lielāka par celtni, satver tevi ar pirkstiem un izrauj no manām rokām, paceļ augšā, izsit pa logu, tad pazūd. Es dzirdu balsi: Esta noche yo me pongo en tus manos. Caur logu sāk pūst, milzīgā roka atgriežas, man ir bail, atver pirkstus, un tava kāja nokrīt man uz

gultas. Es to pazīstu. Seko tava roka. Bez pirkstiem, kas tik daudz reižu rādīja uz mani. Atmet man tavas daļas, un es mēģinu tās salikt kopā. Man neizdodas. Acs izslīd no plaukstām, es iespiestu mēli sev mutē, es visu laiku apskauju tavas mīkstās daļas, kuras man nemitīgi izbēg. Pulkstenis sit. Uzlieku galvu uz sirds, kura joprojām pukst, mutē plūst asinis.

/ celtnis /

Es uzkāpu līdz dzejas meistaram. Pieklauvēju pie vecās villas lielajām durvīm. Viņš ieslīdēja čībās un peldmēteli. Es noliku savas plānās mapītes uz galda. Viņš pat nepaskatījās uz tām. Viņš savicināja rokas, istaba kļuva lielāka, sienas bija pilnas ar grāmatām. Esi uzmanīgs, viņš man teica. Vienkārši klausies. Balss atnāks pati. Viņš aizsmēķēja cigareti, mēroja soļus šurpu turpu, pavilka auklu, un atvērās milzīgs tumšs aizkars. Aiz tā mirdzēja baltas telpas, bet pa vidu bija stikls. Skaties, skaties, viņš nozīmīgi pieklauvēja pie stikla. Otrā pusē bija puīši, viņu bija arvien vairāk, viņi visi bija kaili, un katram ap kaklu bija sudraba ķēde ar numuru. Izvēlieties, blonds, tumšmatis, ruds, melns, šokolādes, piemēram, kā paprika, kā vulkāns, degunradzis... Viņš nolaizīja lūpas. Tagad viņš jau kļūda: Rūķis, zivs, krēsls, piramīda, nazis, asinis, es esmu milzis! Puīši piegāja pavisam tuvu stiklam un smējās par mums. Meistars paņēma manu lapu kaudzītes un sāka mest gaisā: Ģeniāli, viss ir ģeniāli! Vai dzirdi, ko viņi tev saka? Vienkārši izvēlies, tas viss ir tavs. Es jau izvēlējos. Un tad viņš pazuda. Aizkars aizvērās. Es stāvēju ārā aukstumā un klauvēju pie durvīm.

/ Tomažs Šalamuns /

Esam industriālā rajonā, apkārt ir milzīgas dzelzs konstrukcijas, halles, dažās nepārtraukti rūc, citas ir tumšas, vēl ir nakts, celiņi dubļaini, izvairāties no lielām peļķēm, tu mani ved aiz rokas, it kā zinātu, kur mani ved. Tava seja mirdz, tu esi smaidīgs. Tu atgrūd kādas smagas durvis, tās izmisīgi nočīkst. Es neskaidri redzu flīzes visapkārt, tās

nav baltas, diezgan netīras, bet ir tumšs. Tu apsēdies stūrī uz grīdas un novelc mani līdzī. Tu apliec savas rokas ap mani un piesūcies pie manām lūpām. Es ļaujos, manas lūpas kļūst neatkarīgas, it kā tās nebūtu manas, tās iekļūst tavējās, tās pārplūst kā biezs šķidrums, manas acis lūkojas kaut kur augstumā, kur ir logi, pa kuriem lēnām ielīst gaisma. Apzinos, ka mēs abi esam kaili, uz grīdas, tu ar roku satver manu locekli, tu ieslīdi starp manām kājām līdz gredzenam, lai uzvilktu to pirkstā, un viņņojies. Otru roku piespied man pār muti, ka varu tikai kost, un nevaru vaidēt, kliegt, brīdināt, ka kaut kas notiek, ka lente grabēdama sākusi kustēties, un pirmajā saules starā es ieraugu āķu virteni, kas sāk griezties augstu virs mums pa milzīgo halli. Dzird cilvēkus, norādes, komandas, it kā uz konveijera būtu uzņemts kas ļoti smags. Tu iespied pirkstus man mutē, tad tos nomaina tavs cietais krāns, tas lēnām kustas, es sajūtu pilienu uz sejas un vēl vienu, it kā būtu nokritis no griestiem, vai lietus, kas dzirdams ārpusē, grīda mīkstina, iegrimstam gumijas flīzēs, tu esi virs manis, tagad es skaidri redzu, ka tu mirdzi, tu pacel manas kājas un iegrimsti manī. Tavu acu otrā pusē pārvietojas āķi, uz kuriem karājas dzīvnieku pusītes, no tām ceļas garaiņi, tiem vēl jābūt siltiem, no tiem pil asinis, uz taviem pleciem, matiem, uz manis, tagad es varu kliegt, tev ir vienalga, neviens nevar dzirdēt, tu skaties uz mani tik iemīlējies, šķiet, ka pazudīsi manī. Augstu, augstu saule spīd, tu košļā ausī, rūpnīca sākusi pildīties, būs jādodas prom.

/ kautuve /

Saņemu ziņu, ka man steidzami jādodas uz Larašu. Ka mani tur gaida. Aģentūrā es nervozēju, viņi klabina pa taustiņiem un neko nevar atrast. Ir jābūt veidam, kā tur nokļūt, es iesaucos. Man vienalga: lidmašīna, kuģis, vilciens, kamielis... Esmu izmisumā. Izeju ārā. Man priekšā ļoti šaura ieliņa. Dedzinoša saule. Visas mājas ir zemas, baltas un zilas. Es steidzos un sapinos vienādu ieliņu, vienādu māju labirintā. Nekur neviena nav. Krustojumā sēž vecs vīrs un malko tēju. Es apstājos viņa priekšā, un viņš jau zina. Viņš pamāj un uzsit knipi ar pirkstiem. No

nekurienes izlec puišelis īsās bikšēlēs un man piemiedz, lai es viņam sekoju. Viņš visu laiku atskatās, lai nepazaudētu mani. Viņš katru reizi kļūst nedaudz lielāks, katru reizi piemiedz ar aci un satver starp kājām. Es jau esmu viss slapjš. Puika pārvieto mājas, uzpūš vējš, mums priekšā jūra ietriecas klintī. Mēs apstājamies augstu virs tās. Viņš saņem mani aiz rokas, atgrūž vaļā čīkstošās dzelzs durvis žogā, tās ir galīgi sarūsējušas, tikai kapakmeņi, daži koki, zem tiem guļ suņi. Velk mani uz priekšu, gandrīz līdz pašai malai. Es ieraugu viņu tur sēžam uz tīri balta akmens. Es viņu sveicinu, un viņš tikai norāda ar pirkstu sev pretī, uz otru balto akmeni. Es apsēžos uz tā, skatos uz viņu, viņš ir noguris. Uz viņa akmens rakstīts Žans Ženē. Es pagriežu galvu uz leju: uz manējā nekas nav rakstīts. Zēns pazūd. Divi suņi šausmīgi lēni nāk mani apošņāt. Aiz manis dzirdama trokšņaina viņu sišanās. Zini, kas mani interesē, viņš saka. Ko tu domā par eitanāziju? Nē, nē, šī nav Šveice, es steidzos. Un arī: Ja tevi aicina mīlestība, kas pretojas visām normām, atklāti sveic to ... Viņš sāji pasmaida. Nē, nē, nav mīlestības, nav labas pasaules, ir tikai naži, bumbas, aizvērtas mutes, aizvērtas durvis, stulbi cilvēki, pūļu balsis, kas stutējas, kliedz, grib asinis. Es mēģinu viņu satvert aiz trīcošās rokas, bet viņš ir pārāk tālu, it kā attālinātos. Ja es kādreiz atkal sapņošu, darīšu to citā valodā ... Šī ir pēdējā lieta, ko es joprojām saprotu, lai gan viņš turpina runāt, ātrāk, arvien ātrāk...

/ Huans Goitisolo /

Es eju pa ceļu. Man apkārt ir pilns ar cilvēkiem Viņi smejas, dejo, vicina karodziņus, izkļiedz paroles, svilpo, metā mani šurpu turpu. Es ielienu sānielā un nokāpju pa kāpnēm uz pagrabu. Te ir miers. Daži krēsli rindās, cilvēki, kas vēro aktierus klusi kustamies pa skatuvi. Norises vieta acumirkļī pārvēršas par drūmu naktsklubu. Es dejoju. Mazliet sapīnas kājas. Kaut kur ieķeros. Kāda roka mani cieši satver, un es skaidri dzirdu: Jaunkundzes nekāpj uz volāniem! Nobijies ieskatos sejā sev blakus ar gariem melniem matiem. Žans Ženē, pēkšņi saprotu. Bet viņa man čukst: Paskaties tikai uz sevi, mazā mauķele, kurš tad tevi pirsks?, viņš, un eleganti pagriežas savā sarkanajā krinolinā. Es skrienu uz tualeti. Tikai spogulī redzu savus garos melnos svārkus, novelku tos, palaižu

ūdeni un beržu seju. Smiņķis nekādi nenāk nost. Es novelku parūku, atgriezos biksēs un kreklā. Es viņu redzu, arī viņš tagad ir biksēs un dejo ar jūrniekiem kreklos. Sēžam pie galda. Viņš smēķē. Mēs tagad nevaram iet prom, viņš man čukst, ārā ir pilns ar žurnālistiem, un mēs nedrīkstam sadusmot šos jūrniekus. Paskaties, katram no viņiem ir nazis aiz jostas. Viņš pamāj viņiem un smīkņā, kad viņi griežas kaut kādā rituālā dejā ap mums. Līdz tos atgrūž citi, ar melnām maskām uz sejas. Viņiem no ādas pil sviedri, viņi mūs velk uz citu istabu, nogāž uz grīdas, paceļ svārkus, rauj garos matus, ar lielām mēlēm laiza no lūpām lūpu krāsu.

/ Žans Ženē /

no "Sapņi citā valodā", Škuc, 2018

Suzana Tratnik

foto: Mankica Kranjec

Suzana Tratnik (1963, Murska Sobota). Diplomirala je iz sociologije na Fakulteti za družbene vede in magistrirala iz antropologije spolov na Institutum Studiorum Humanitatis. Živi in dela v Ljubljani kot pisateljica, prevajalka in publicistka. Je soustanoviteljica lezbične skupine LL v Ljubljani leta 1987, sodelavka Festivala LGBT filma in festivala Lezbična četrt pri Društvu ŠKUC. Objavila je sedem kratkoprozornih zbirk: Pod ničlo (1997), Na svojem dvorišču (2003), Vzprednice (2005), Česa nisem nikoli razumela na vlaku (2008), Dva svetova (2010), Rezervat (2012) in Noben glas (2016); šest romanov: Ime mi je Damjan (2001), Tretji svet (2007), Tombola ali življenje! (2017), Norhavs na vrhu hriba (2019), Pontonski most (2020) in Ava (2021), otroško slikanico, napisala pa je še monodramo Ime mi je Damjan (2002), radijsko igro Lep dan še naprej (2011), dve strokovni deli o lezbičnem gibanju v Sloveniji in o lezbični literaturi ter memoare Lezbični aktivizem po korakih (2013). Leta 2007 je prejela nagrado Prešernovega sklada za literaturo, leta 2017 nagrado Novo mesto short za kratko prozo in leta 2018 nagrado desetnica za najboljši mladinski roman. Njene knjige in kratke zgodbe so prevedene v

več kot dvajset jezikov, sama pa je prevedla več knjig britanske in ameriške proze in strokovne literature.

V prozi Suzane Tratnik se prepletata dve osrednji temi: usode obrobni eksistenc v sodobni urbani družbi in pogled na otroštvo v jugoslovanskih socialističnih 60-ih in 70-ih letih.

Vse se je začelo s prerokbo

Toda tistega zgodnjega sobotnega popoldneva sta Jana in Ana kot utr-gani tekli za devetko, da ne bi zamudili dogovorjene ure za kavo pri Preroku. Bila je hecna ta reč, razmišljati o tem, da si namenjen k preroku ali jasnovidcu ali kaj že za en kurac naj bi bil, ki čisto običajno živi v Štepanjcu. Ko se je Janina mama ločevala, je šla k lokalni celjski prerokovalki, ki je šlogala iz kave, in izvedela vse tisto, kar je že vedela. Domov je prišla objokana, a nenavadno zadovoljna, ker so še karte pokazale, da sta nesreča in pravica na njeni strani. To nesrečno sprego je Jana podedovala po svoji mami, nekoč se je tega zavedela in zavedela se je še tega, da nesreče in pravice po tem, ko sta enkrat na tvoji strani, noben vrag ne spravi več narazen.

Prerok, ki je živel v najvišjem nadstropju štepanjske stolpnice, je nenehno kolovratil po stanovanju in veseljaško krilil z rokami kot strašilo na prepihu sredi polja. Ko ju je odpeljal v dnevno sobo, se je smejal. Tudi ko je šel kuhat kavo, se je smejal. Iz kuhinje je glasno poročal, da je imel že zgodaj zjutraj klienta iz političnih krogov. Ana je sunila Jano pod rebra, češ, a ti nisem rekla, da bo zabavno. Iz visokih političnih krogov, da se razumemo, je bil ta klient. Ampak politiki so najboljše stranke, razlaga naprej. Ne vedo, da jim je enostavno prerokovati. Vedno jim kaže slabo. Če naj bi popušili na volitvah, jim bo kazalo slabo, če naj bi jih dobili, pa tudi, ker jih potem čaka jeba in skorajšen padec priljubljenosti na političnih barometrih. Za jasnovidne je vseeno, ali so politiki na oblasti ali v opoziciji.

Prerok je prinesel tri kave na pladnju. Ko jih je odlagal na stekleno mizico, je tu in tam stresel z glavo, da bi si odstranil dolge črne lase z obraza.

Usedel se je, odprl lično leseno škatlico s priborom in začel motati džojnt. »Povedu sm mu, da jim dobr kaže.«

»Komu?« sta enoglasno vprašali Jana in Ana.

»Ta desnim,« je rekel Prerok in se zasmejal. »V politki, valjda. Ta desnim v politki. Pizda, res jim dobr kaže. Ne še zdej, ne u tom mandatu. V naslednem. Oziroma v naslednih. Upam, da bom takrat več u Južni Afriki. S kolegico sva se prjavla na en seminar, nekakva antropologija i vrači pa to, pa so naju sprejel. Ha, ha, ha! Bom jas kr tamo ostao.«

Ana se je po prvem džojntu začela zabavati, Jana pa je samo prikriovala razočaranje nad Prerokovo nezainteresiranostjo za razgrinjanje njene usode.

»Mogoče ti bo pa pol laži,« ji je rekla Ana, preden sta vstopili v njegovo stanovanje. »Mogoče ti bo povedu kej tacga, da ti bo dal mal vole za naprej.«

To se ni slišalo prav nič dobro. Bilo je skoraj hujše kot včasih s Tino, ki še iz Ljubljane ni bila, zato sta se redko dobivali. Mogoče pa je bil to tudi razlog, da se njun odnos ni razvil v nič več kot v en za popizdit razvlečen *one night stand*. Pa to ni bilo slabo, Jana si je to kar priznala. Kajti Tina je znala normalnemu človeku vso voljo pobrat, vso energijo izpit in popolnoma živce skravžlat. Sploh nazadnje, ko jo je nepričakovano obiskala dan prej, pozno zvečer. Jana je imela na obisku tri nekdanje kolegice s faksa, tiste, še kar znosne kampanjske študentke, a nič manj opravljive in radovedne. Ravno so ji prišle povedat, da ne bo nič z nadaljevanjem študija, ker jih je že vse presenetil novi študijski program, težko, da bi se še dalo izsiliti kak naknadni rok za dokončanje študija, ampak Jana ima itak še nekaj izpitov. »Kok že? Štir? Kva, a kar šest?« Ja potem pa nima več nobenega smisla, da bi težačila za nadaljevanje študija po starem programu, ker bi ta nesrečni zaostanek v izpitih morala poštimate v najmanj dveh mesecih, tako hitro pa ne more nihče naštudirati tistih osem izpitov, ali koliko jih že ima. Ne, ne, tu ni več pomoči, treba se bo kar ponovno vpisati, »v ta frišn program, ja, po mojem, kar v tret letnik, če bo

sreča mila, pa dodatne izpite delat, kakšnih sedem, morda«. Ravno tisti trije iz četrtega letnika, ki jih je Jana že naredila, pa so verjetno propadli, ni jih več v novem sistemu.

V bistvu se bo čez čas pokazalo, da je bilo tole vse skupaj nakladanje in strašenje, kajti tudi čez dve in tri leta bo Jana še vedno tam, kjer je bila, in še vedno bo imela samo še nekaj izpitov do konca in le malo bolj domišljeno temo diplomske naloge in še vedno ji bo grozilo, da se bo pa tokrat študijski program res tako spremenil, da zaključek študija po starem programu absolutno in nikoli več ne bo mogoč.

Kakor koli že, prejšnjega večera so prišle tri kolegice in ji prinesle na nos to lepo dramatično novico, da je vse propadlo in da ji lahko z razlogom udari na bed, ampak zato pa so prinesle tudi nekaj litrov domačega cvička.

Nato pa se je namalala Tina z nekimi tipi. Tina in štirje tipi, nekakšni mornarji in ribiči in kurci palci s Primorske. Sredi noči. Menda se je eden odpravljajal na ladjo v Afriko, pa so ga pospremili v Ljubljano, ker naj bi imel zjutraj let v Tripoli ali kam že. In ker se vso noč niso imeli kam dati, razen po gostilnah, jih je Tina vmes pripeljala še malo k Jani, malo za presekati nočno veseljačenje. Če bi lahko dobili kakšno žganje, pa to. Lahko slivovko, če ni boljšega. Zaman si je Jana razbijala glavo, kako naj jih čimprej zbrca ven iz fleta, Tino pa štiri tipe, mornarje kurce palce. Mogoče tako, da se jim zlaže, da nima nič žganega za presekati ali pa da se poslovi od tistega pol litra taboljšje viljamovke in počaka, da to požrejo, potem pa bodo najbrž šli naprej?

Tina ji je skoraj nekam naduto rekla, naj nikar ne računa na to, da bi ona prespala tu pri njej v Ljubljani, ker mora ostale tri tipe zjutraj peljat nazaj v Ankaran, ali kam že. Ena od Janinih treh kolegic, Mira, tista najbolj klepetava in prsata, ki se je vsem zdela malce neumna, dandanes pa že ima svojo firmo, je takoj ponudila cviček gostom, kar nalila jim ga je v umazane šalce, iz katerih so prej pile kavo, ampak mornarji kurci palci so z veseljem pili iz njih. Tina je že nazdravljala joškati in jo spraševala: »Kje si pa ti drgač doma, bejbi, mislm, na kerem koncu Lublane? A te je pol treba kam nategnt, ups, zategnt?« Jana bi jo najraje krepko užgala čez vulgaren gobec, tako ji je šla na živce s temi debilnimi pripombami, še

bolj pa je šla na živce sama sebi, ker je šele v takih trenutkih jasno videla, s kakšno prostakušo se daje dol. Ampak nekatere to menda pali. Jana ni verjela in ni hotela sprejeti, da bi jo to palilo, tak primitivizem in tak kmetavzarski pristop do žensk.

Drugi dve kolegici sta začudeno opazovali nočni obisk čudakov, še zlasti noro lezbo s Primorske, Janino fuk prjatlco, o kateri so že vse tri veliko slišale, niso pa vedele, da to tudi zares obstaja! Vmes je nastalo malo tišine, le novopečeni mornar na Afriškem ali kjerkoli že je po treh pogoltnjenih viljamovkah zateglo zavzdihnil.

Pa je Tina hitro razbila tišino: »Ej, a povem jaz en štos, da ne bo tu, mona ko na kakšnem pogrebu. Prideš u Lublano in ti žabarji so taki, kot da smo na pogrebu. Takole gre (.....), in potem me vpraša, a mi če narezat salamo, pa jst hiter nazaj rečem: Pa nije moja pička džuboks, kaj boš rezala salamo. Hahaha!«

Jana še do dandanašnjega dne ne ve, kako so se odzvale njene tri kolegice na pristno vulgaristično specialiteto ala Tina. Kratko malo ne ve, ker je gledala v svoj kozarec, in medtem ko so ji od sramu gorela in utripala ušesa, se je spraševala, kaj ji gre bolj na živce: to, da je vic o narzanih salamah in pički džuboksu tako star in prežvečen kot mati zemlja, ob čemer se je spomnila še, da jim je učitelj zgodovine v osnovni šoli vedno znova pripovedoval eno in isto foro, češ, zakaj naj bi hunski poglavar Atila ubil svojo ženo – in potem mu je ves razred zborovsko odgovoril: »Zato, ker mu je pravila stare vice!« Torej, ni se mogla odločiti, ali ji gre pri Tini bolj na živce to, da stresa stare vulgarne vice, ali to, da take gravž vice o ženskah razdira prav ženska. Jana ne ve, kako so se odzvale tri zmerno razgledane družboslovke, ve pa, da so se Tinini prijatelji, mornarji kurci palci, kar nekako potegnili vase, se zgrbili in se sploh obnašali kot fantje, ki so ravnokar šli predaleč, ker je pač taka noč, ko se pije, čeprav niso mislili nič grdega, a tudi razpravljali ne bi o tem, ker bi jo raje pobrisali. In res je eden od njih to v kratkem predlagal in Jana je takoj vstala in se odpravila proti vratom v maniri prijaznosti, češ, vas pospremim ven oziroma vas lahko končno brez zamere oziroma vsaj brez slabe vesti zabrišem čez prag. Tina pa se je čudila, zakaj že gredo, a je potem vsakemu in vsaki še na hitro natočila viljamovko, da je ja ne bi nič ostalo in da se je

nazdravilo in potem so vsi šli, tudi študentke. Še ko je Jana stala na vrhu stopnic in jih opazovala med odhajanjem, je slišala Tinin hripavi glas, ki je Miro nagovarjal, ali jo je treba kam zategnt, bejbi ...

V bistvu se je potem Jani tako snelo, da Tine ni hotela več ne videti ne slišati. Spet je imela Ana po svoje »prou«, da je bila namreč njena kislavolja precej bolj sad težav z babo kot pa slabe študijske prognoze. Ne gre pa niti zanemariti, da se je Jana pogosto prav potrudila biti slabe volje oziroma da se je rada kobacala in pacala med krivdami in zamermi. Tako kot zdaj pri Preroku, ko si je po neumnem pustila, da ji je že drugi ali tretji ali četrti džojnt tega dne potegnili na moro, in se je, namesto da bi se osredotočila na trenutno družbo, ukvarjala s tem, kaj je bilo sinoči, ko je uletela Tina z ribiči in ji dvignila plafon s tisto sramotno džubokso pičko, in ukvarjala se je še s sklepom, da je to zadevo treba zaključiti, da je prostakuši treba dati jasno na znanje, da se ne more tako obnašati med normalnimi ljudmi, sploh pa ne med ženskami, saj je še tipe sram namesto nje, mater, in najbolje, da bi ji kar pismo napisala, da ji bo jasno, da je primitivna in da to ni od včeraj!

»Ej, ti!« Ana je Jano malce močneje sunila v rebra, medtem ko je šel Prerok v kuhinjo pogledat, če ima še kje kaj vina ali morda žganega za presekat, kajti tista dva sikspeka iz hladilnika sta že šla, preden si rekel keks. »Dej se mal k sebi sprau, alo, prid nazaj. Pogovarji se, da nau pol spet jamr-jamr, kao trava mi dela bed. Nehi gruntat. Kva tok meleš?«

»Ma, ta Tina, pa ni to, kr ti misliš, da se neki sekiram zanjo, sploh ne, ni vredna, pol kurca ni vredna, mislm, sej vem, da ni fer, da zdej to govorim, po enem letu zajebancije z njo ... ampak ...«

Tukaj Jana premolkne in počaka, ker je džojnt že precej na koncu in zdaj si je Ana ta ostanek vtaknila v usta, takole narobe, z ogorkom naprej, to moraš pazit na jezik, ko si zadet, in zdaj piha ven iz filtra v Janina usta, ki so čisto blizu njenih, samo kak centimeter je med njima, kakor da bi se nastavili za poljub, in Jani se celo zazdi, da sta se med tem šotganom za trenutek dotaknili z zgornjima ustnicama, in če bi bila prepričana, da je to Ana sprovcirala, bi ji vrnila ta hec in ji segla med noge ali pa vsaj prijela njeno koleno, ampak džojnta je zdaj res konec in ta zadnji šot ji je butnil v glavo, hudo, tako da mora zdaj fajn pazit, o čem bo razmišljala,

da ne bo tako kot prej, ko se je čisto preveč poglobila v tisto noč s kolegicami s faksa in s Tino z mornarji kurci palci. Pa saj ve, kako se znajo včasih misli priplaziti in se dobrikati. In se predstavljati za odrešilne, pozitivne. Še toliko bolj pod vplivom trave, seka! seka! seka!, takrat pa jih je res nemogoče sproti razločevati in sortirati, ker to počnejo same in neodvisno.

»No, in?« je vprašala Ana. Imela je že tisti zasanjani pogled, ko so ji utrujene oči zelo pogosto prekrile veke, težke kakor stare lesene rolete.

»Kva, no, in?«

»Kva je blo tist prej s Tino pa z mornarji, da ni nč vredna pa to ...«

»Aja, a nismo to že dal čez?« Jani se je zdelo, da bi morala najti neko vezno misel, ki bi povezala tole vprašanje in nekaj, kar je bilo rečeno prej, ampak kaj že?

»Ah, večer z mornarji kurci palci!« Jana je prasnila v smeh.

Tudi Ana se je zakrohotala. »Dej, zber se, tamala, kašni mornarji? Kašni kurci?«

»Palci! Tina, me je tok razpenla učer, pizda, kašne glupe prjavla. Tko primitivne fore, da glava peče. Veš, kva, teb povem, da me je blo že ene parkrat fajn sram pred folkom, k ma take vulgarne pa debilne.«

»Pa sej veš, to je tist njen kao ful kvalitetn vin, ki ga žlampa, pa vodka s penino, pa skoz tabelga vleče, morš razumet, da se ji trga na seks. Tle ni več nbenih zadržkov pa manir pa tega.«

»Ma ne, Ana, ne seri, sej ti veš, kva mislm. Primitivna je, tiste fore, da njena pička ni džuboks, mislm, kok morš bit butasta in nerazgledana baba, da take prjavlaš in sama po seb pluvaš, ne dab te kdo prosu. Pa staln se neki navdušuje za nacionalistične ideje in za ta desne. Pa esdees je volila, no, to mi govori in se hval s tem, sej jst ne morm verjet. Pa da je treba na Obali šiptarijo spucat, zato verjame nacionalistom. Pizda ti materalna, a si lezba al si en debil, tko sem ji enkrat rekla. Pa mi je važn rekla nazaj, da valjda da je lezba, da cel Piran to ve pa da nje ni nč sram, še ponosna je na to, da liže pičke, pa sem ji rekla, pol si pa ne deli sramote z desnimi strankami in s takimi bednimi, da je kao med zelenjavarji na tem tvojem Slovenskem preveč Šiptarjev in da ti biznis jemlejo. Nehi s temi glupimi naciforami pa s temi ... Ne, tega ji takrat še nism rekla, da je

vulgarna, k jest zmeri neki špam ljudi, sploh lubice, pa si mislm, sej ne morš človeku vsega hudga naenkrat v fris zmetat.«

»Ma ne sekiri se ti, sej ona s tem frisom po svetu okol hod, ne ti, kva ji češ,« je Ana zamahnila z roko.

Vtem se je že vrnil Prerok, z mini flaškicami žganih pijač, ker ni našel več nič drugega, in to je poskušal razliti v tri kozarce na enake dele. Pri čemer se je seveda smejal, češ, kakšen dober štos je to, da nimajo več nič za pit, oni pa bi še pili, in še boljši je ta, da imajo spodaj v bifeju pijače, kolikor hočeš. Ampak prej bo pa še enega zmotal za tukaj in še več jih bo zmotal za dol v bife, saj tam ga poznajo, zmotal jih bo ene par, kakih dvajset, hahaha, ker pride morda tudi njegova tamala sestrica naokoli. Ta sestrica mu v resnici ni niti mrzla sestrična, ampak zanj je kot *rođena sestra*. In že je šel razmetavat in brskat po spalnici, ker je imel očitno trave na vseh koncih in krajih.

Jana je takoj mlela naprej: »Sem si rekla, prejle sm to gruntala, da ji bom kr pism napisala, ne, ne, počak Ana, ne ustavlji me zdej na sred, sej nam nč na dolg, sam tole bi ji napisala: *K seb se sprau, koza primitivna*. Al pa: *Mrš, krava vulgarna, ne stop mi več čez prag s tem umazanim gobcem*. Al pa ... A ti mislš, da ne? Če se mi je pa res zagrauzala, k sm zdej pošte-kala, kako se to ogabn sliš, k so še druge ženske zraven, ej, gnjus!«

»Ej, stara, ti si čist preveč not,« je rekla Ana in jo prijela za koleno. »Sam ne nč pisat! Nč napisanga ne puščat za sabo, razumeš, to ti je prec dokaz, koker ena pogodba al pa oporoka. Jst sem si enkrat tko pogubno oporoko sama napisala. Enmu debilu, ki sm ga poznala še z osnovne, pizda, z naše ulce, skup smo igral v Poletju v školki, pr statistih sva bla, drugi del, on je bil mal starejši pa je prvi zabluzu pa pil pa kadu pa kra-du, pa pol sva se že spet bl razumela, ko sem bla jst u prvmu letniku in sm že tud blodla pa kadila *grass* pa mal prodajala za sprot. V glavnem brezveze, enkrat sva se spičkala, tip je ful lagal in kra-du in mi ni plačeval, pol pa se mi je skrivu doma v bloku, pa sm mu enkrat napisala na listek, da mu bom glavo odrezala, če se mi v kratkem ne jav, in da pridem jutri še enkrat in da mu bom flet zažgala, če mi nau odprl in mi vrnu tist, kr mi ma za vrnt. Ta listek sem mu porinla pod vrata, valjda ga je prec vzel, fukič eden, čeprav se je delu, da ga ni doma. Sej ni blo nč resnga, dolžn

mi je bil za ene deset gramov, pa kr naprej me je žicu za džojnt pa nikol nč plaču. Sej mu nism nč mogla. Ko pa smo se par mescev kasnej znajdl na policiji, ene par zadetkov z našga konca, tud on, je hotu vse na druge prevalit, pa kako smo njega vsi potunkal in mu grozil, da sem mu jest kao puščala grozilne listke, da mora koker prodajat zame, sicer mu glavo odrežem! A veš kok se to grozn sliš, če to blekneš na kapsariji, sej to ne paše tja. In evo ti ga na – tist moj brezvezn listek je bil dokaz, da jst kao na veliko dilam pa reketiram nedolžne mulce po domovih! Še datiran ni bil, tko da je za skos velal, in on si je kr zmislil, da sem ga dva dni nazaj napisala in mu ga porinla pod vrata!«

»Ja, ja, sam kva mi zdej to na dolg pa širok razlagaš? Da naj datum napišem al kva?«

»Pa sej to ti pravm, halo, da ne nč pisat, štekaš, sam pust uno Petro pr mir. Ne, Tino, sori. Če pa že morš, pa napiš datum zraven, ampak z besedo, k če napišeš številko, ne vem, 1996. leta, ona lah ta zadno šestko prec spremeni v osemko in ti boš, naprimer, najebala šele leta 1998, k še pršlo ni, dokaz pa je že tle, črno na belem. Zato se piše datume z besedo, če ne bi vsak številke dodaju, koker se mu zdi, to dober vem, k na pošti delam, pa ne me jebat.«

Ampak Jani se je utrnila še boljša zamisel, ki pa je ni delila z Ano, ker ne bi imelo nobenega smisla. Tini bo napisala pismo, ne, kupila bo tisto podolgovato pravokotno razglednico, na katero lahko napišeš dosti več, in napisala ji bo z velikimi tiskanimi črkami, česar Tina pri njej ni vajena, napisala ji bo, da je vulgarna in primitivna in da rabi prevzgojo, in to v slabi slovnici. Čeprav je za vsakršno prevzgojo prepozno, in tudi to ji bo napisala, da ji ni več pomoči. Pripisala bo datum z besedami, brez navedbe kraja, in – ne bo se podpisala. Potem pa naj ji dokazuje, da je bila to ona. In pisala bo v gumijastih rokavicah, s katerimi sicer puca skret. Zato da bi razglednica res ostala anonimna in da nihče ne bi mogel pričati, tudi Ani ne bo ničesar povedala. To se je zdela Jani zelo dobra ideja in vzgib maščevanja jo je za trenutek predramil in skoraj si je zaželela iti kmalu domov, da bi še imela čas skočiti v trafiko ali na pošto in kupiti eno tako fino dolgoooo razglednico in znamko seveda.

Toda ta pravokotna razglednica z motivom ljubljanskega Tromostovja, na katere hrbtni strani z velikimi tiskanimi črkami piše: »TE POZDRAVLAM IN TI SPOROČAM, DA SI VULGARNA IN NAGRAUŽNA, ENA ČIST NAVADNA DŽUBOKS PIČKA. GO HOME. NEVER COME BACK HERE. DVANAJSTGA OKTOBRA, TISOČDEVETSTOŠESTINDEVEDESET. ADIJO«, ni bila nikoli realizirana, se pravi, ne kupljena, ne napisana, ne poslana in ne prodana v Piran. Tina pa ni nikoli dobila te zlata vredne priložnosti, da bi se vsaj enkrat zamislila nad svojim vedenjem in morda celo kaj spremenila, kajti še sama je včasih nakladala, da človek lahko kaj spremeni, če se mu odkrito pove, kaj dela narobe. Ni nujno, lahko pa. In Jana je temu majčkeno verjela, ampak tudi tega Ani ni omenila.

Vse načrte v zvezi z razglednico je za vselej prekrizal nadaljnji potek dogodkov. Prerok, ki je medtem zvil že lepo število džojntov, je hipoma vstal, tako rekoč poskakujoč zdirjal na hodnik in si oblekel svetel balonar, žepe napolnil z denarjem od desnopolitičnih klientov in zrolanimi džojnti ter začel ploskajoč in pojoč spodbujati Ano in Jano, naj se podvizata, ker gredo pit v bife spodaj pod blokom.

»Valjda, da gremo. Žeja je hujš k domotožje,« je rekla Ana in se edina smejala svojemu vedno istemu vicu. Tudi njo bi Atila ubil, če bi bila njegova žena.

Od jasnovidnosti torej ne bo nič, je zadeto stuhtala Jana, bo pa vsaj kaj od žura.

Vstopili so v prazen podblokovski bife, v katerem je stregla zdolgočase-na mlajša ženska, kajti v soboto popoldne v bifeju sredi takega naselja ne moreš biti nič drugega kot zdolgočasen. Še zlasti, če strežeš in ne piješ. Natararica je poznala tega, ki je živel v bloku, saj je velikokrat pripeljal raznorazen folk v njen lokal, še največkrat eno mlado suho zblojeno, baje sestro, ki pa mu ni bila prav nič podobna. Z natararico – Adelajde ji je bilo ime – je rad govoril po naški, se pravi, nekako hrvaško, razen če je bila tista kobajagi sestra zraven, ker se je zdelo, da ta mala viha nos nad južnjaki. Ali pa da se sama dela, da to ni, čeprav ima brata, ki očitno ni »Slovenac skroz«. Tokrat sta z njim prišli dve dekletki, no, niti ne več tako mladi, ampak mladostni, najbrž študentki, nezdelani, se reče temu.

Pa obe z neurejeno frizuro. Ta visoka blond, ki je tako zadrogirana, da še komaj gleda, ima sicer čop, a nosi kapo in ob straneh je skoraj čisto zabrita. Druga s kratkimi, golobje sivimi lasmi, ki so bili očitno nekoč pobarvani na modro, pa je malo bolj zadržana, nič se je ni vidi, da bi bila že sredi sobotnega dne pretirano munjena. Tale fant z dolgimi črnimi lasmi – kam smo prišli, da ima v mešani družbi samo še fant dolge spuščene lase! – je vedno nasmejan, verjetno tudi malo pod gasom, ampak mu paše, ni hudega, pa enkrat ji je prerokoval. Malo se mu je nasmehnila, on pa je kar pograbil njeno dlan in začel: »Adelajde ... Adelajde! Ajde, ajde! Prav si naredila, da si mu dala nogo.« Adelajde je tik predtem pustila svojega tipa, brezdelneža in alkoholička, ki jo je zajedal. Nič ni odgovorila, samo zdrznila se je in se odločila, da bo odtlej v njegovi bližini raje previdna.

Prerok, Ana in Jana so se postrojili za ozkim lesenim šankom, pibitimi na steno. Plašče so zmetali na visok polomljen stol, na ostale pa so se skobacali sami in si prižgali prvi džojnt. Adelajdi je bilo vseeno, kaj se počne v njenem lokalu, dokler se pije, se smeji in se zabava. Ni pa dopuščala glasnega žaljenja, pretepanja in razkazovanja spolovil. Petje je bilo dovoljeno, tudi glasno, tolerirala je tudi pijansko žlobudranje, kolikor se je kak pijanček v zadnjem stadiju – in takih v tem blokovskem naselju ni manjkalo – pogovarjal sam s sabo v kakšnem kotu. Če pa se je preveč skregal s samim seboj, si žugal in si grozil s smrtjo, ga je postavila ven pred vrata, za zarjavelo visoko kovinsko mizo brez stolov.

Prerok je pomahal Adelajdi in naročil tri pire, zatem pa se obrnil k Jani, se nasmehnil in prostodušno vprašal: »Kako pa si?«

»Po pravic povedan: za en drek,« je odgovorila brez razmišljanja. Njegovo vprašanje jo je skoraj prestrašilo, lastni odgovor pa še bolj.

»To vidim,« je nasmevano komentiral. »In vidim tud, zašto je tako.«

»A vidš zdej to?« je Ana zadovoljno sunila v Janino rame.

»Kva pa naj vidm?«

»To, da se bo vse začel s prerokbo!«

Potem so spet nazdravili.

Odlomek iz romana *Pontonski most*, Beletrina, 2020

Suzana Tratnika (1963, Murska Sobota). Suzana Tratnika ir pabeigusi socioloģijas studijas Sociālo zinātņu fakultātē un ieguvusi maģistra diplomu dzimumu antropoloģijā *Institutum Studiorum Humanitatis* institūtā Ļubļanā. Dzīvo un strādā Ļubļanā kā rakstniece, tulkotāja un publiciste. Viņa ir arī lesbiešu kopienas LL līdzdibinātāja Ļubļanā 1987. gadā, LGBT filmu festivāla un festivāla “Lesbiešu kvartāls” (*Lezbična četrť*) pie biedrības ŠKUC līdzstrādniece. Ir publicējusi septiņus īsprozas krājumus: “Zem nulles” (“*Pod ničlo*”) (1997), “Savā pagalmā” (“*Na svojem dvorišču*”) (2003), “Paralēles” (“*Vzporednice*”) (2005), “Ko es nekad neesmu sapratusi vilcienā” (“*Česa nisem nikoli razumela na vlaku*”) (2008), “Divas pasaules” (“*Dva svetova*”) (2010), “Rezervāts” (“*Rezervat*”) (2012) un “Nav balss” (“*Noben glas*”) (2016); sešus romānus: “Mans vārds ir Damjans” (“*Ime mi je Damjan*”) (2001), “Trešā pasaule” (“*Treťji svet*”) (2007), “Loterija vai dzīve!” (“*Tombola ali življenje!*”) (2017), “Trakomāja kalna galā” (“*Norhavs na vrhu hriba*”) (2019), “Pontontilts” (“*Pontonski most*”) (2020) un “Ava” (“*Ava*”) (2021), bērnu bilžu grāmatu. Viņa ir uzrakstījusi arī monodrāmu “Mans vārds ir Damjans” (“*Ime mi je Damjan*”) (2002),

radio teātri "Patīkamam dienu arī turpmāk" ("*Lep dan še naprej*") (2011), divus profesionālus darbus par lesbiešu kustību Slovēnijā un par lesbiešu literatūru, kā arī memuārus "Lesbiešu aktīvisms soli pa solim" ("*Lezbični aktivizem po korakih*") (2013). 2007. gadā Suzana saņēma Prešerena fonda balvu literatūrā, 2017. gadā balvu "*Novo mesto short*" par īsprozas darbiem un 2018. gadā balvu "Desmitniece" ("*desetnica*") par labāko jauniešu romānu. Viņas grāmatas un īsie stāsti ir tulkoti vairāk nekā divdesmit valodās, bet pati ir pārtulkojusi vairākas britu un amerikāņu prozas un profesionālās literatūras grāmatas.

Suzanas Tratnikas prozā savijas divas galvenās tēmas: marginālo eksistenču liktenis mūsdienu pilsētas sabiedrībā un skatījums uz bērnību Dienvidslāvijas sociālismā pagājušā gadsimta 60-tajos un 70-tajos gados.

Viss sākās ar pareģojumu

Bet tajā agrajā sestdienas pēcpusdienā Jana un Ana kā plēstas metās pakaļ devītajam, lai nenokavētu norunātās stundas kafijai pie Pravieša. Tā vispār bija smieklīga lieta, domāt par to, ka tev jādodas pie pravieša vai gaišreģa vai kā nu viņus visus tur sauc, kas gluži vienkārši dzīvo Štepaņcā. Kad Janas mamma šķīrās, viņa gāja pie vietējās pilsētas pravietes, kas lasīja kafijas biežumos, un uzzināja visu to, ko jau iepriekš zināja. Mājās viņa pārrādās noraudājusies, bet neierasti apmierināta, ka arī kārtis rādīja, ka nelaime un taisnība ir viņas pusē. Šo nelaimīgo savienojumu Jana bija mantojusi no savas mammas, to viņa reiz apzinājās un apzinājās arī to, ka pēc tam, kad nelaimes un tiesības reiz ir tavā pusē, tad neviens velns tās vairs nevarēs šķirt.

Pravietis, kurš dzīvoja augstākajā Štepaņskas daudzstāvenes stāvā, nepārtraukti virpuļoja pa dzīvokli un jautri vicināja rokas kā spārnus, kā tāds putnubiedēklis vētrā lauka vidū. Viņš smējās, ievēzdam viņas dzīvojamā istabā. Smējās arī tad, kad devās vārīt kafiju. No virtuves viņš skaļi ziņoja, ka jau pašā rīta agrumā pie viņa ir bijis klients no politiskām aprindām.

Ana iebakstīja Janai zem ribām, sak, vai es neteicu, ka būs jautri. No augstām politiskām aprindām, lai visiem skaidrs, bija šis klients. Bet politiķi ir vislabākie klienti, viņš turpināja stāstīt. Nezina, ka viņiem ir vienkārši pareģot. Viņiem vienmēr rādās slikti. Ja viņiem sanāks nopūdelēt vēlēšanās, viss rādīsies slikti, ja vēlēšanās uzvarēs, arī slikti, jo pēc tam gaida ņemte un nenovēršams popularitātes kritums politiskajos barometros. Gaišreģiem jau vienalga, vai politiķi ir pozīcijā vai opozīcijā.

Pareģis uz paplātes atnesa trīs kafijas. Nolicis tās uz stikla galdiņa, viņš pāris reizes pakratīja galvu, lai atmestu no sejas garos melnos matus.

Viņš apsēdās, atvēra glītu koka kasti ar piederumiem un sāka tīt kāsi. "Es viņam teic, ka viņam lab rādās."

„Kam?” Jana un Ana unisonā jautāja.

"Tam labējam," sacīja pravietis un iesmējās. "Politikā taču. Tam labējam politikā. Velns, viņam tiešām lab rādās. Vēl ne, ne šajā termiņā. Nākamajā. Tas ir, nākamajos. Es ceru, ka tad jau būšu Dienvidāfrikā. Mēs ar kolēģi pieteicāmies uz vienu semināru, kaukāda antropoloģija un atgriešanās, un tā, un viņi mūs pieņēm. Ha, ha, ha! Es tur vienkārš paliks."

Anai bija jautri jau pēc pirmā kāša, un Jana tikai slēpa savu sarūgtinājumu par Pravieša neieinteresētību viņu likteņu šķetināšanā.

"Varbūt tev pēc tam būs vieglāk," Ana viņai teica, pirms viņas iegāja viņa dzīvoklī. "Varbūt viņš tev pateiks ko tād, lai dotu tev biš vēlmes dzīvei."

Tas nemaz neizklausījās labi. Bija gandrīz sliktāk nekā agrāk ar Tīnu, kura vēl nemaz nebija no Ļubļanas, tāpēc viņas reti satikās. Varbūt tas arī bija iemesls, kāpēc viņu attiecības neizvērtās par neko vairāk kā ne-normāli ievilkušos *one night stand*. Bet tas nebija nemaz slikti, Jana to atzina pati sev. Jo Tīna prata normālam cilvēkam visu gribu atņemt, visu eksāmenu enerģiju un pilnībā sakrist uz nerviem. Īpaši pēdējo reizi, kad viņa negaidīti bija viņu apciemojusi iepriekšējā dienā, vēlu vakarā. Janu apciemoja trīs bijušās kursabiedrenes, tās, kuras joprojām ir uzcītīgas kampaņveida studentes, bet ne mazāk apzinīgas un zinātkāras. Viņas vienkārši ienāca pateikt, ka nekā nebūs ar studiju turpināšanu, jo viņus visus ir pārsteigusi jaunā studiju programma, un ir grūti izspiest vēlāku

termiņu studiju pabeigšanai, bet Janai vēl tāpat ir daži eksāmeni. “Cik ta? Četr? Koa, pat seš?” Jā, bet tad nav nekādas jēgas mēģināt turpināt mācīties pēc vecās programmas, jo tie nelaimīgie palikušie eksāmeni būtu jānokārto mazākais divu mēnešu laikā, un tik ātri neviens nevar nokārtot tos astoņus eksāmenus, vai cik nu to īsti ir. Nē, nē, te vairs nevar līdzēt, būs jāiestājas no jauna, “tajā svaigajā programmā, jā, pa manam, uzreiz trešajā kursā, ja paveiksies, kārtot papildu eksāmenus, varbūt kādus septiņus.” Tieši tos trīs no ceturtā kursa, kurus Jana jau bija nokārtojusi, laikam gan ir izņēmuši, to vairs nav jaunajā sistēmā.

Faktiski laika gaitā izrādīsies, ka tas viss bija par nokraušanu un biedēšanu, jo pat pēc diviem un trim gadiem Jana joprojām būs turpat, kur viņa bija tagad, un viņai joprojām būs jānokārto tikai daži eksāmeni un būs tikai nedaudz vairāk izdomāta diplomdarba tēma un viņai joprojām draudēs, ka šoreiz studiju programma tiešām mainīsies tā, ka studiju pabeigšana pēc vecās programmas absolūti un pilnīgi noteikti nekad vairs nebūs iespējama.

Lai nu kā, iepriekšējā vakarā atnāca trīs kursabiedrenes, un atnesa viņai šo skaisto dramatisko ziņu, ka viss ir sagruvis un ka viņai tādēļ būs ciešanas, bet tāpēc atnesa arī dažus litrus paštaisīta sviesta.

Tad no kaut kurienes uzzīmējās Tīna ar kaut kādiem tipi. Tīna un četri tipi, kaut kādi jūrnieki un zvejnieki, un zeņķi no Primorskas. Nakts vidū. Šķiet, ka viens taisījās braukt uz kuģa uz Āfriku, tāpēc pārējie viņu pavadīja uz Ļubļanu, jo viņam no rīta bija paredzēts lidojums uz Tripoli vai kur nu tur. Un, tā kā viņiem nebija kur likties visu nakti, izņemot krogu, Tīna pa vidam atveda viņus pie Janas, lai mazliet pārtrauktu nakts uzdzīvi. Vai varētu dabūt ko iedzeramu, kaut kā tā. Var sļivovicu, ja nav nekā labāka. Velti Jana prātoja, kā viņus pēc iespējas ātrāk izmest no hātas, Tīnu un tos četrus tipus, jūrnieku zeņķus. Varbūt samelot viņiem, ka viņai nav kas stiprāks ko izlakt, vai arī atvadīties no tā puslitra labākās viljamovkas un pagaidīt, kad viņi to izrīs, un tad droši vien dosies tālāk?

Tīna viņai gandrīz augstprātīgi teica, ka viņai nevajadzētu pašauties uz to, ka viņa pārgulēs te pie viņas Ļubļanā, jo viņai no rīta ir jāved pārējie trīs tipi atpakaļ uz Ankaranu vai kur nu tur. Viena no trīs Janas kursabiedrēm, runīgākā un kuplākā Mira, kura visiem likās mazliet stulba, bet

kurai jau tagad ir sava firma, viesiem uzreiz piedāvāja sviestu, ko lēja netīrās krūzēs, no kurām iepriekš dzēra kafiju, bet jūrnieku zeņķi labprāt no tām dzēra. Tīna jau saskandināja ar pupaino un jautāja viņai: “Kur ta tu, mazulīt, dzīvo, es domāj, kurā Ļubļanas galā?” A tev pēc tam vajdzēs pavest, ups, aizvest?” Jana labprātāk viņai pamatīgi iešautu pa to vulgāro purnu, tik ļoti viņai krita uz nerviem ar šīm stulbajām piezīmēm, un vēl vairāk krita uz nerviem pati sev, jo viņa tikai tādus brīžos skaidri redzēja, ar kādu tizleni liekas gultā. Bet dažiem tas varbūt patīk. Jana neticēja un negribēja samierināties, ka tas viņai patīks, tāds primitīvisms un tik laucinieciska attieksme pret sievietēm.

Pārējās divas kursabiedrenes ar izbrīnu vēroja frīku naksnīgo ciemošanos, jo īpaši to trako lesbieti no Primorskas, Janas pišdraudzeni, par kuru visas trīs bija daudz dzirdējušas, bet nezināja, ka tā patiešām pastāv! Pa vidu iestājās neliels klusums, tikai jaunizceptais jūrnieks Āfrikā vai kur nu tur smagi nopūtās pēc trim izrītām viljamovkām.

Bet Tīna ātri pārtrauca klusumu: “Ei, es jums pastāstīšu vienu joku, lai te nav, maucība, kā kaut kādās bērēs. Atbrauc uz Ļubļanu, un šitās vārdes ir tādas kā uz bērēm. Tas ir tā (.....), un tad man jautā, a man ko sargiezt desu, bet es ātri atbildu: Nu nav mana vāvere mūzikas automāts, ko tu tur desu griezīsi. Hahaha!”

Jana līdz pat šai dienai nezina, kā viņas trīs kursabiedrenes reaģēja uz īstu vulgaritātes speciālisti ala Tīnu. Viņa ne mirkli nezina, jo skatījās savā glāzē un, kamēr viņai no kauna dega ausis, sev jautāja, kas viņai krīt uz vairāk nerviem: tas, ka joks par sargieztu salami un mūzikas automāta vāveri ir tik vecs kā pati zeme, par ko vēl atcerējās, ka vēstures skolotājs pamatskolā viņiem stāstīja vienu un to pašu joku, jautājot, kāpēc huņņu vadonis Attila nogalināja savu sievu – un tad visa klase kori atbildēja: “Tāpēc, ka viņa tam stāstīja vecus jokus!” Tātad viņa nevarēja izlemt, vai Tīna arvien vairāk krīt uz nerviem, jo mētā vecus vulgārus jokus, vai arī, ka šādus besīgus jokus par sievietēm stāsta sieviete pati. Jana nezina, kā reaģēja trīs vidēji zinošās socioloģes, taču viņa zina, ka Tīnas draugi, jūrnieku zeņķi, kaut kā ierāvās sevī, saguma un uzvedās kā zēni, kuri tikko kā bija aizgājuši par tālu, jo ir taču tāda nakts, kad dzer, lai gan viņi nedomāja neko sliktu, bet viņi arī par to negribēja runāt, jo labprātāk viņu

aizvāktu prom. Un tiešām viens no viņiem drīz vien to piedāvāja, un Jana tūdaļ piecēlās un laipni devās uz durvju pusi, sak', es jūs pavadīšu, jeb beidzot varu jūs bez aizvainojuma jeb vismaz bez vainas sajūtas dabūt pāri sliksnim. Tīna brīnījās, kāpēc viņi jau dodas prom, bet tad ātri ielēja katram un katrai viljamovku, tā lai nekas nepaliek un lai var saskandināt, un tad visi aizgāja, arī studentes. Pat tad, kad Jana stāvēja kāpņu galā un skatījās uz viņiem aizejot, viņa dzirdēja Tīnas aizsmakušo balsi, prasot Mirai, vai viņu, mazulīti, nevajag kaut kur aizvest ...

Patiesībā Janai pēc tam likās, ka Tīnu vairs negribēja ne redzēt, ne dzirdēt. Atkal Anai savā ziņā bija "taisnība", ka viņas neoma bija vairāk dēļ problēmām ar to bābu nevis sliktu studiju prognožu rezultāts. Tomēr nevajadzētu aizmirst, ka Jana bieži vien ir pielikusi kārtīgas pūles, lai būtu sliktā garastāvoklī, jeb arī viņai patika mīļāties un stumdiēties starp vainas apziņu un aizvainojumu. Tāpat kā tagad ar pravieti, kad viņa muļķīgi ļāva otrajam, trešajam vai ceturtajam kāsim todien ievilkāt sevi murgos, un tā vietā, lai koncentrētos uz pašreizējo sabiedrību, viņa koncentrējās uz to, kas notika pagājušajā naktī, kad Tīna ielidoja ar zvejniekiem un norāva jumtu ar to apkaunojošo *jukebox* vāveri, un viņa arī nodarbojās ar secinājumiem, ka šī lieta ir jāizbeidz, ka prastajām ir skaidri jāizklāsta, ka nevar tā uzvesties starp normāliem cilvēkiem, kur nu vēl starp sievietēm, ja pat večiem ir kauns viņas vietā, nolādēts, un vislabāk būs, ja uzrakstīs viņai vēstuli, lai viņai būtu skaidrs, ka viņa ir primitīva un ka tas nav no vakardienas!

"Ei, tu!" Ana iebakstīja Janai mazliet stingrāk ribās, kamēr Pravietis devās uz virtuvi, lai paskatītos, vai viņam vēl nav vīna vai varbūt kā stiprāka, ko notriekt, jo tās divas sešpakas no ledusskapja jau bija pazudušas, pirms paspēji nomirkšķināt. "Nu saņemies tač biš, ei, nāc atpakaļ. Parunājies, lai nau atkal kaut kādi figļi-migļi, tjiļ zāle mani dzen deprā. Beidz prātuļot. Ko tur mal?"

"Ai, tā Tīna, tas nav tā, kā tu domā, ka viņa mani krata, nemaz nekrata, viņa nav tā vērtā, ne plikas pakaļas nav vērtā, es tač zin, ka tas nav godīgi, ka es to tagad saku, pēc gada jāšānās ar viņu... bet..."

Te Jana apklust un gaida, jo kāsis jau iet uz beigām tagad Ana šo atlikumu ielikusi mutē, tik greizi, ar apdeguli pa priekšu, jāuzmana mēle,

kad iedod galvā, un tagad pūš ārā no filtra Janai uz lūpām, kas ir diezgan tuvu viņas, tikai daži centimetri starp tām, it kā viņas grasītos skūpstīties, un Janai pat šķiet, ka šī dūma laikā pat uz brīdi saskārās ar augšlūpām, un ja viņa būtu pārlicināta, ka Ana to izprovocēja, tad vismaz atjokotu un pasniegtos starp kājām vai vismaz satvertu viņas ceļgalu, bet tagad kāsis tiešām ir beidzies un pēdējais dūms iesita viņai galvā, velns, tāpēc tagad viņai baigi jāuzmanās, par ko domā, lai nav tā kā iepriekš, kad viņa reāli par daudz iedziļinājās tajā naktī ar kursabiedrēm un Tīnu ar jūrnieku zeņķiem. Viņa tač zina, kā domas dažreiz mēdz pielavīties un pielīst. Un pasniegt sevi kā atpestošas, pozitīvas. Vēl jo vairāk zāles iespaidā čop! čop! čop!, tad vispār vairs nav iespējams tās iepriekš atšķirt un sašķirot, jo to tās dara pašas un patstāvīgi.

"Nu un?" Ana jautāja. Viņai jau bija tas sapņains skatiens, kad viņas nogurušās acis ļoti bieži aizsedza plakstiņi, tik smagi kā veci koka slēgi.

"Ko, nu un?"

"Kas tur bij ar Tīnu pirms tam un ar jūrniekiem, ka nau nekā vērtā, un kaukā tā.."

"Ā, vai tad mēs tam jau netik pār?" Janai šķita, ka viņai vajadzētu atrast kādu savienojošu domu, lai savienotu šito jautājumu ar kaut ko, kas jau tika teikts, bet ar ko gan?

"Ā, vakars ar jūrnieku zeņķiem!" Jana izplūda smieklos.

Ana arī skaļi iesmējās. "Klau, saņemies, mazā, kādi jūrnieki? Kādi zeņķi?"

Tīna man vakar tā izbesij, pīzda, tādas muļķības glvelz. Tik primitīvus jokus, ka vai ausis sāp. Zini, ko es tev teikš, man jau pāris reizes ir bijis kauns tauts priekšā, ka viņa maļ tik vulgārs un stulbs joks.

"Nu, tu jau zin, tas ir viņas tjipa kvalitatīvais vīns, ko viņa streb, un šņabis ar dzirkstošo, un baltais pulverītis, ko šņauc, jāsaprot, ka viņa ir apmāta ar seksu. Te vairs nav nekādas aiztures, manieres un tamlīdzīgi.

"Ai, nē, Ana, nebēdā, tu taču zini, ko es domāju. Viņa ir primitīva, tie joki, ka viņas vāvere nav mūzikas automāts, man domāt, cik gan jābūt stulbai un bezkaunīgai bābai, ka tu tā runā un pati sevi noliec, ka tev neviens nepras. Un vislaik kaukāda sajūsma par nacionālistiskām idejām un tiem labējiem. Par sociķiem nobalsoja, nu, viņ man sak un vēl lielās ar

to, eh, nevar tam noticēt. Un ka Piejūrā vajagot albāņus iztīrīt, tāpēc ticot nacionālistiem. Nolādēts, vai tu esi lezba vai debīla, tā es viņai reiz teicu. Un šī man svarīg teic atpakaļ, ka saprotams, ka lezba, un ka visa Pirana to zina un ka viņai nau kauns, vēl lepojas ar to, ka laiza pežas, un es šai teicu, tad netais kaunu ar labējām partijām un tamlīdzīgiem nabagiem, ka tai tavā Slovēnijā dārzenu audzētāju vidū pārāk daudz albāņu un ka šie atņem biznesu. Beidz ar tiem stulbajiem nacistiem un tiem... Nē, to es viņai toreiz nepateic, ka viņa ir vulgāra, jo es vnk kauko saudzē tos cilvēks, it īpaši mīļākās, jo domāj, ka nevar tač cilvēkam vis slikto uzreiz bāzt feisā.

“Eh, neuztraucies, viņa jau ar to feisu staigā pa pasauli nevis tu, ko tur daudz,” Ana atmeta ar roku.

Tad Pravietis jau bija atgriezies, ar mini pudelītēm stipro alkoholisko dzērienu, jo viņš neko citu nebija atradis, un tagad mēģināja ieliet trīs glāzēs vienādās daļās. Un, protams, viņš smējās, sakot, kāds labs jociņš, ka viņiem vairs nav, ko dzert un viņi gan vēl gribētu dzert, un vēl labāk ir tas, ka viņiem lejā bufetē ir tik daudz dzērienu, cik vien vēlies. Bet viņš vispirms uztīs vēl vienu priekš šejienes un vēl vairākus satīs priekš bufetes, jo tur jau viņu pazīst, uztīs vēl kādu pāri, kādus divdesmit, hahaha, jo varbūt atnāks arī tā viņa mazā māsiņa. Tā māsiņa patiesībā nav pat ne tuvu viņa māsiņa, bet viņa viņam ir kā *īstā māsa*. Un viņš jau aizgāja plosīties un ārdīties pa guļamistabu, kur acīmredzot viņam bija zāle visās malās.

Jana uzreiz mala tālāk: “Es sev teicu, iepriekš šito prātoj, ka es viņai vnk uzrakstīs vēstul, nē, nē, pag, Ana, nepārtrauc man tagd, mums tač nau nekur jāsteidzs, es tik šai uzrakstīs: *Savācies, tu primitīvā kaza*. Vai arī: *Tinies, vulgārā gov, nekāp vairs pār manu slieksni ar to savu netīro purnu*. Vai arī... A tu domā, ka ne? Ja viņa man tiešām radīja riebumu, kā man tagad pieleca, cik šķebīgi tas izklausās, kad citas sievietes ir blakus, fuj, pretīgi!”

“Ei, vecā, tu esi pārāk tajā iekšā,” Ana teica, saņemot viņu aiz ceļgala. “Tikai neko nerakst! Neko rakstīt aiz sevs neatstāt, saprot, tas uzreiz ir pierādījums, kā līgums vai testaments. Es pat jau vienreiz šitādu papīru uzrakstīju. Vienam debīlīķim, kuru pazin jau no pamatskols, maucība, no

mūsu ielas, kopā spēlējām “Vasarā gliemežvākā”, bijām statistos, otrajā daļā, viņš bija nedaudz vecāks un pirmais nopūdelēja pīpēj, dzēr un zag, a pēc tam atkal labi sapratāmies, kad es bij pirmajā kursā un tad ar jau vazājos apkārt un pīpēju zāl un biš arī tirgoju. Galvenais, pilnīgi bezjēgā, vienu reizi saplēšamies, tips nenormāli meloj un zag un man nemaksāja, tad slēpās no manis mājā, un es šim vienreiz uz lapiņas uzrakstīj, ka galvu nogriezīš, ja drīzumā neparādīsies, un ka rīt vēlreiz atnākš un hātu aizdedzināš, ja man neatvērs un neatdos to, kas jāatdod. To lapiņ pagrūdu viņam zem durvīm, protams, ka to vēlāk paņēma, pimpis tāds, lai gan izlikās, ka nav mājā. Nebij jau nekas nopietns, viņš man bij parādā par kādiem desmit gram, bet šis arvien diedelēja kāsi, bet nekad nemaksāja. Es taču šim neko nevarēj izdarīt. Bet kad pēc pāris mēnešiem atjēdzāmies policijā, pāris gadījum no mūsu gala, arī šis, tad gribēj visu novelt uz citiem, un kā mēs visi esot šo slīcinājuš un draudējuš, ka es šim esot atstājus draudu vēstuls, ka šim esot priekš mans jātirgo, citādi šim galvu nogriezīšot! Zin, cik tas briesmīg izklausās, ja tā muld poličiem, tā tač nav riktīg. Un še tev – tas mans bezjēdzīgais papīritis bija pierādījums tam, ka es it kā strādāju pa lielam un reketēju nevainīgus mazgadīgos. Tas arī nebij datēts, tāpē vienmēr bij spēkā, un šis vnk izdomāja, ka es to bij divs diens apakaļ uzrakstījs un pastūmusi šim zem durvīm.

“Jā, jā, tikai kāpē tu man to taga gar un plaš stāst? Lai es datum uzrakst, vai kā?”

“Nu es tev tieši to sak, nerakst neko, pielec, vnk liec to Petru mierā. Nē, Tīnu, sorī. Ja nekād nevar, uzrakst blakus datum, bet vārdos, nez, 1996. gadam viņa var vnk pārrakstīt to pēdējo sešnieku par astoņ un tev vēl 1998. gadā drāzīs, ja vēl nav paspējs, pierādījums jau ir, mells uz balt. Tāpēc datumus raksta vārdiem, citād katrs var pievilkt cipars, kā vien iegribs, es to lab zin, pastā strādāj, man nečakarēs.

Bet Janai ienāca prātā vēl labāka ideja, bet to viņa Anai nestāstīja, jo no tā nebūtu nekādas jēgas. Tīna uzrakstīs vēstuli, nē, viņa nopirks to iegareno taisnstūra pastkarti, uz kuras var uzrakstīt daudz vairāk, un viņa viņai uzrakstīs ar lieliem drukātiem burtiem, kā Tīna nav redzējusi viņu darām, viņa viņai uzrakstīs, ka šī ir vulgāra un primitīva, un ka viņai nepieciešama pāraudzināšana, un to visu gramatiski nepareizi. Lai gan

ir par vēlu jebkurai pāraudzināšanai, un arī to viņa šai uzrakstīs, ka nav vairs nekas līdzams. Datumu viņa rakstīs vārdiem, nenorādot vietu, un arī neparakstīsies. Pēc tam lai pierāda, ka tā bijusi viņu. Un viņa rakstīs gumijas cimdos, ar kuriem viņa citādi berž tubeni. Lai pastkarte tiešām paliktu anonīma un neviens nevarētu liecināt, arī Anai viņa neko neteiks. Tā Janai šķita ļoti laba ideja, un vēlme pēc atriebības viņu uz brīdi pārņēma, un viņa gandrīz gribēja drīz doties mājās, lai paspētu avižu kioskā vai pastā nopirkt vienu tādu jauku gāāāru pastkarti un, protams, pastmarku.

Bet šī taisnstūra pastkarte ar Ļubļanas trīs tiltu motīvu, kuras aizmugurē lieliem drukātiem burtiem rakstīts: »SŪT TEU SVEICIENS UN SAKU, KA TU ESI VULGĀRA UN PRETĪGA, VIENKĀRŠI PRASTA JUKEBOX VĀVERE. GO HOME. NEVER COME BACK HERE. TŪKSTOŠ DEVIŅI SIMTI DEVIŅDESMIT SESTĀ GADA DIVPADSMITAIS OKTOBRIS ATĀ”, nekad netika realizēts, tas ir, ne nopirkta, ne uzrakstīta, ne nosūtīta uz Piranu un arī ne pārdota. Taču Tīna nekad nav dabūjusi šo zelta vērtu iespēju kaut reizi aizdomāties par savu uzvedību un varbūt pat kaut ko mainīt, jo viņa pati reizēm teica, ka cilvēks var kaut ko mainīt, ja viņam atklāti pasaka, ko viņš dara nepareizi. Ne obligāti, bet tā var būt. Un Jana tam nedaudz ticēja, bet arī to viņa Anai nepieminēja.

Visus plānus saistībā ar pastkarti uz visiem laikiem izjauca tālākā notikumu gaita. Praviētis, kurš pa to laiku bija satinis gana daudz kāšu, pēkšņi piecēlās, tā teikt, ar palēcienu bija jau priekšnamā, uzvilka košu lietusmēteli, sabāza kabatās labējo politisko klientu naudu un sarullētos kāšus un sāka plaukšķinot un dziedot mudināt Anu un Janu pasteigties, jo iešot dzert uz bufeti mājas pirmajā stāvā.

“Protams, ka iesim. Slāpes ir sliktākas, nekā ilgas pēc mājām,” sacīja Ana, vienīgā smejojoties par savu mūžīgo joku. Attila arī viņu būtu nogalinājis, ja viņa būtu viņa sieva.

Tātad no gaišredzības nekā nebūs, Jana nomurmināja, varbūt tomēr kaut kas no tusiņa sanāks.

Viņi iegāja tukšā pirmā stāva bufetē, kurā apkalpoja garlaikota jauna sieviete, jo sestdienas pēcpusdienā bufetē šāda rajona vidū nevar nemaz būt kā citādi, kā vien garlaicīgi. It īpaši, ja tu pasniedz un pats nedzer.

Viesmīle pazina to, kas dzīvoja daudzstāvenē, jo viņš bieži uz viņas bāru atveda dažnedažādus cilvēkus, visbiežāk vienu jaunu, tievu apmulsušu, it kā māsu, kas viņam nemaz nebija līdzīga. Ar viesmīli — viņu sauca Adelaida — viņam patika runāt pa savam, proti, biš horvātiski, ja vien tur nebija arī tā it kā māsa, jo viņai šķita, ka tā mazā ceļ degunu gaisā pret dienvidniekiem. Vai arī viņa izliekas, ka nav, lai gan viņai ir brālis, kurš acīmredzami nav “tīrs slovēnis”. Šoreiz viņam līdzī bija divas meitenes, nu, vairs ne tik jaunas, bet jauneklīgas, laikam studentes, netapušas, tā to sauc. Un abas ar nekārtīgām frizūrām. Tā garā blondā, kas ir tik ļoti sanarkojusies, ka tik tikko var acis noturēt vaļā, viņai ir zirgaste, taču viņa valkā cepuri un mati sānos ir gandrīz pilnībā noskūti. Otra ar īsiem, baložu pelēkiem matiem, kas, šķiet, kādreiz bijuši krāsoti zilā krāsā, ir nedaudz atturīgāka, un nekas nav redzams, ka viņa sestdienas vidū jau būtu pārlietu salietojusies. Tas čalis ar gariem melniem matiem – kur gan mēs esam nonākuši, ka jauktā sabiedrībā tikai puisim ir gari izlaisti mati! – viņš vienmēr smaida, iespējams arī nedaudz zem grādiem, bet viņam pietāv, nekas īpašs, un viņš reiz viņai pravietoja. Viņa nedaudz uzsmaidīja viņam, un viņš vienkārši saķēra viņas plaukstu un sāka: “Adelaida... Adelaida! Aiziet, aiziet! Tu pareizi rikojies, ka izmeti viņu ārā.” Tieši pirms tam Adelaida bija pametusi savu puisī, dīkdieni un alkoholiķi, kurš viņai bija piegriezies. Viņa neko neatbildēja, tikai nodrebēja un nolēma turpmāk būt uzmanīgai viņa tuvumā.

Praviētis, Anna un Jana sasēdās pie šaurās koka letes, kas bija pie-naglota pie sienas. Mēteļus sameta uz augsta salauzta krēsla, un pārējiem salēca paši un aizdedzināja savu pirmo kāsi. Adelaidai bija vienalga, kas tiek darīts viņas bārā, kamēr dzēra, smējās un izklaidējās. Taču skaļus apvainojumus, kaušanos un dzimumorgānu izrādīšanu viņa nepieļāva. Dziedāt drīkstēja, pat skaļi, viņa tolerēja arī piedzērušo buldurēšanu, kad jau kāds dzērājs pēdējā stadijā – un tādu šajā blokmājā netrūka – sarunājās ar sevi kaktā. Bet, ja viņš pārāk daudz strīdējās ar sevi, vicinājās rokām un draudēja ar nāvi, viņa izlika viņu pa durvīm aiz sarūsējušā augstā metāla galda bez krēsliem.

Praviētis pamāja Adelaidei un pasūtīja trīs aliņus, tad pagriezās pret Janu, pasmaidīja un vienkārši jautāja: “Kā tev iet?”

“Patiesību sakot: sūdīgi,” viņa nedomājot atbildēja. Viņa jautājums viņu gandrīz nobiedēja, un viņas pašas atbilde vēl vairāk.

“Es to redzu,” viņš smaidot komentēja. “Un es redzu, kāpēc tas tā ir.”

“A tagad tu redzi?” Ana apmierināti iebuknīja Janai plecā.

“Kas man jāredz?”

“Ka tas viss sāksies ar pravietojumiem!”

Tad viņi atkal saskandināja.

Fragments no romāna **“Pontonu tilts”**, Beletrina, 2020

Ilze Jansone

foto: Valdis Jansons

Dzimusi Cēsīs 1982., bet šobrīd dzīvo Rīgā. Jansonei ir doktora grāds teoloģijā, un viņa ir strādājusi par vadošo pētnieci Latvijas Universitātē (līdz 2018. gadam). Šobrīd ir pilnas slodzes rakstniece un publiciste. Jansone ir autore garstāstam “Viņpus stikla” (2006), stāstu krājumam “Umurkumurs jeb ardievas feminismam” (2013) un četriem romāniem: “Insomnia” (2010), “Vienīgais” (2015), “Vīru lietas” (2020) un “Laika rēķins” (2021). Garstāsts “Viņpus stikla” bija pirmais geju attiecībām veltītais latviešu daiļliteratūras darbs, savukārt “Insomnia” ir pirmais latviešu romāns, kas detalizēti pievēršas lesbiešu mīlestībai. 2010. gadā Jansones stāsts “Aladina sāga” publicēts slovēņu valodā žurnālā “Dialogi”, bet 2018. gadā stāsts “Brīnišķīgā, jaunā Latvija” iekļauts stāstu izlasē “Book of Riga” (Comma Press, 2018). Ilze Jansone ir Latvijas Rakstnieku savienības biedre.

Ilze Jansone, *Insomnia*

(Rīga: Dienas Grāmata, 2010)

Fragments

***

Sekss nav izkaisītā skleroze. Sekss nav pašapliecināšanās, nav priekšstats, nav ticība. Atmiņas, jā, varbūt, bet tikpat labi arī var nebūt.

Sekss ir spēle, atbildība un šoks. Ir pusčetri no rīta, un es nespēju gulēt. Man jātiek prom, kamēr viņa vēl guļ, kā bērns palikusi plaukstu zem vaiga, pagriežusi muguru visai pasaulei, kamēr es klusi ģērbjos viņas virtuvē, sev klasiskā stilā apcerēdama notikušā nejēdzību un viņas mazo nāvi. Jaunas esamības potenciālo sākumu — ej pa labi, pa kreisi, ej taisni, vienā no ceļiem būs tava esamība, tavs lāsts. Šai procesā prāts ir klātesošs, kā atbildība; es, mana dubultniece un maza, aizraujoša nāve. Priestere, kas ķērusies upurjēram pie dvēseles; plūdis piens un asinis, un tava dvēsele, jērs, būs labākā – Kanaānas – zemē, bet nāve aiztecēs tālāk, piedūrusi asfaltam purnu kā pēdu dzinējs suns.

Ir tik neierasti atcerēties, ka mēs esam elpojušas vienu gaisu, līdz aizsvīst logi.

Laiks doties. Jaunajās mājās durvīm viltīgi salikti šleperi, attaisi, aizcērt un pazūdi, nevienu neuzmodinot, atstājot vien pāris dūmu mākoņu un saņurcītus palagus. Skrienu lejā no piektā stāva, lēkdama pa diviem pakāpieniem uzreiz. Lai pārliecinātos, ka augšā šleperis nenoklākš vēlreiz. Lai būtu droša, ka viņa joprojām ir savu sapņu zemē un nav sadzirdējusi manu aiziešanu. Ārā, aiz smagajām dzelzs durvīm, drošībā. Svēta neziņa par kodu izslēdz jebkādu atgriešanās iespēju.

Es esmu prom, ielas ir pelēkzilas, tikai pavasara mēness savā nodabā audzē raganas. Šonakt nebūtu par sliktu sastapt kādu rūķīti, bet neviena nav. Dārzos iedegtas sarkanas un oranžas laternas, pie mājām iemirdzas spuldzes, nožvadz ķēdes, suņi laužas brīvībā. Izgaismotā skatlogā Lieldienu vista klukstēdama pulcina ap sevi akcijas cālišus, vēl pirms Jēzus ir nodots.

Arī te otrpus ielai slejas kapi, vareni savā klusumā.

Man liekas, tur arī dzīvo raganas, tikai dienasgaismā viņas nerādās, bet naktī nav redzamas. Tās īstās raganu stundas ir starp vakaru un nakti, starp nakti un rītu. Nevar taču būt, ka visas paliek uz Mēness.

Smieklīgi, krustojumu kā tāda paradoksāla inkarnācija šķērso mans vecais paziņa franciskānis, un mēs esam vienīgie, neskaitot pāris garāmbraucošus takšus. Franciskānis aizsoļo tālāk, pļāpādams pa mobilo ar Svēto Garu (ar ko gan citu tik agri?), bet es piesēžu uz trotuāra malas, mirkli neapjēgdama, kālabad doties tālāk.

Rīts pielīdis auksts, pelēks un lipīgs, nekāds un nekas, taču es esmu beidzot izbēgusi no svešā dzīvokļa, kurā aizvadīju garu un tukšu nakti, noraugoties topošās katolietes orgasmos no malas, it kā man ar to nebūtu ne mazākā sakara, it kā es būtu tikai pirms pāris dienām nopirkts vibrators.

Laiks mājup.

Rīts pielīdis tukšs, neskanīgs un lieks, kurpju papēži ķeras aiz asfalta bedrēm, roku muskuļi drusku sāp, un nu reto pretimnācēju acis ir tukšas. Dienakts adorācija aicina, pavērusi muti kā lielu, melnu spraugu, aicina meditēt pie dievmaizītes, bet ko nu vairs par to, mums ar Dievu jau kādu brīdi vairs nav nekā kopīga. Turklāt šodien ir trešdiena, un tas neko īpaši nemaina, ikviens var ēst gaļu, malkot kafiju un dzert, cik tik uziet. Atskaitot kristīgos gavētājus un pātagotājus, šaustītājus, kas ļaujas mazohistiski attīrošiem glāstiem, kas nakti pēc nakts atdodas nevis sievietei, bet savītām ādas strēmelēm vai mezglotai virvei.

Glāsts ir pašpietiekams, glāstam nevajag nedz personu, nedz laiktelpu, kurā izpausties. Glāsts ir anonīma bezmiega nakts, kas nenosauc vārdā, nealkst piepildījuma, kas nepatur un nepiesavinās, un nealkst piesavināties nepiesavināmo.

Zinu, ka alkohola ir par daudz un atvaļinājumu man neviens nedos. Pēc četrām stundām man jābūt uz stripas. Līdz mājām ir daži soļi. Zinu, ka mājās ir silta duša un klusums, un kafija, un vienatnē ievilkts dūms.

Zinu, ka mājās mani gaida vien no aukstuma mitra gulta.

Vislēmāk es pierodu pie tukšuma viņu sejās. Pie alkpilnajām rokām, kas tver pēc manis. Pie dažādu krāsu acīm. Vislēmāk es pierodu pie svešas smaržas uz rokām. Kā suns.

Vēl pirms Jēzus ir nodots, es esmu nodevusi tevi.

***

Nepaiet necik ilgs laiks, kad man piezvana patīkamas balss jauneklīs.

“Cūka, kā tev liekas, — kā man tagad vajadzētu justies?” viņš sāk bez ievada.

“Kā tev liekas, — kā man tagad vajadzētu justies?” man nez kāpēc šķiet, ka šai situācijai piedien kāda druska atbalss.

“Es pieprasu, lai tu izbeigtu mērķaķoties! Man ir tiesības zināt!” puisis dzedri paziņo.

“Man ir tiesības zināt,” es atbildu, lai gan man nav ne mazākā nolūka ņirgāties. Patiešām, kuram gan nav tiesību zināt?

“Tu spēj to saprast, ja tas būtu cits vīrietis... es varētu izrunāties kā vīrs ar vīru, zila acs un kviti, bet ko lai es daru tagad?” bruņinieks ir drusku apmulsis un, kas zina, sapinies savās katoliskajās fantāzijās, divas princeses, viena melna, viena balta, divas princeses un neuzvaramais firsts...

“Ko lai es daru tagad?” es atsaucos, labi zinādama, ka atbildes nebūs.

Neko. Sameklē grēknožēlas virvi, ej un pakaries kādā apšē.

“Kāpēc tas vispār... es nesaprotu, kā esmu iekūlies šādā situācijā. Viņa mīl mani, nevis tevi, izvirtusi sodomiste!”

“Tu tikpat labi vari uzskatīt, ka viņa vienkārši izmantoja rotaļlietas no seksšopa.” Ak vai, es tiešām būtu laupījusi šim nabadziņam ilūziju par pirmās nakts tiesībām?! Par vēlu, par vēlu tu nāc, cik daudz ūdeņu aiztecējis, cik daudz piena un asiņu, cik daudz sulu aizsulojis...

Otrā galā iestājas klusums. Kā pirms nāvēssoda pasludināšanas.

“Kā tev... kā tev nav kauna, mauka tāda!”

Let it be, go and fuck yourself.

“Nomierinies, bruņinieks, viņa taču tevi neprātīgi mīl. Viena kļūda veco laiku vārdā taču neizjauks laulību Dieva priekšā, ko? Starp citu, meitene ir diezgan pasīva un garlaicīga, ja tas nesagrauj tavu pasauli...

Labi, to man nevajadzēja teikt, bet tu vismaz vari būt drošs, ka nemēģināšu atkal, vai ne? Ceru, ka neņem ļaunā šo familiaritāti, tu sāki pirmais...”

“Ko *tādi* kā tu vispār zina par laulības svētumu? Par to, ka Dievs katram ir izvēlējis vienu īsto, ka Daina ir man izredzēta kopš piedzimšanas, ka es esmu tas, kuram uzticēts šis svētais pienākums, šī atbildība, šis, jā, arī šoks?”

“Kā, lūdzu?... Ak vai, tu neko nezini par vecajiem laikiem? Esi no radikālajiem katoļiem, kam liekas — visas meitenes nāk no siltas kabatiņas mammas priekšautā, nevainīgas kā krēmkrāsas upurjēri, un sekss pirms laulībām ir tas pats, kas sarkanā podziņa Kremlī?”

Podziņa, sarkana kā svaigi lakoti nagi, knibucis, ko tu nospied, un vienā īsā mirklī pasaule iet bojā, nepaliek nekas. Un tikai, raugoties uz savas pasaules drupām, tu vari uzdot jautājumu par mīta fenomenu.

Viņš vēl kaut ko saka, bet es vairs nedzirdu — mīts ir pārņēmis manu prātu pilnībā. Varētu būt, ka Rasa ir tikai mīts. Varbūt esmu psihotropo vielu vai hipnozes iespaidā, varbūt nekādas Rasas nav un nekad nav bijis, tikai manu sakairināto, negulējušo smadzeņu radīts tēls, ilūziju attīstītājs, baudas skalošana un alku fiksāža. Viens nu ir skaidrs — šīs fotogrāfijas ir sadegušas. Es esmu viņu izdomājusi.

Realitātes kā tādas nemaz nav, ir tikai mūsu domas par realitāti.

Priekšstats spogulī ir radījis tevi.

Esi sveicināts, Jahve, kas esi radījis realitāti!

Esi sveicināts, Baal, tēlu un triku meistars!

***

Starp šejieni un turieni ir izgaisusi telpa. Papēži mirkli nostāj kludzēt pret asfaltu, jo garām brauc kravinieks, kura gaita ir skaļāka par manējo, aplīmēts ar kailkrūtainu blondiņu plakanajiem torsiem. Kravinieks pagaisa ceļa līkumā, bet skaņa paliek.

Svētīgi pazemīgie. Svētīgi nabadzīgie. Svētīgi kalnā sprediķojošie.

Lūdziet, un jums taps dots.

Meklējiet, un jūs atradīsiet.

Kyrie, kyrie, eleison.

***

Esmu apmaldījusies pa ceļam uz mājām. Apdullinoši smaržo puķenes, laikam esmu ietupusi kāda mietpilsoņa puķudobē.

Debesis ir zilpelēkas, baloža spārna krāsā.

Neviena nav, tikai mēs ar augusta mēnesi.

Tad pretī šaušalīgā ātrumā skrien asfalts, un pēc īsa mirkļa es pamostos, kādas sievietes purināta.

“Meitenīt, jums viss labi? Slikti palika?”

Nē, labā sieviņ, es vienkārši esmu par daudz iedzērusi, man izskrien caur galvu, es pametu skatienu apkārt, jānudian, asfalts, silts pavasara rīts, sētniece un pirmās gausās automašīnas uzņem dienas ātrumu.

“Kas šodien par dienu?” reibums ir beidzies, un es atkal varu piecelties kājās.

Sētniece domīgi pakasa galvu un pauž, ka, viņasprāt, es izskatoties saprātīga un inteliģenta, nepavisam ne pēc tām, kas siltās naktīs mēdz mētāties žogmalēs vai ziemā nonāk apkurināmās, tiesa, restotās telpās. Jautājumu par dienu viņa izliekas nedzirdējusi un bubinādama tīra tālāk savu tīrāmo.

Bet man vienkārši gribējās zināt, vai šodien jābūt darbā un kur īsti es esmu.

Lokalizācijas vietu aptveru ātri, pagriežos un noēju divarpus kvar-tālus līdz mājām. Mobziņa kalendārs ziņo, ka šodien ir trešdiena, tātad man ir stunda laika saposties un tikt līdz darbam.

Duša, citas drēbes, daudz kosmētikas, pūderis, gaišas acu ēnas un kāds nieks lūpu spīduma.

Nolaķēta un spoža, labrīt, labrīt, tu gan šodien skaista! Ū, paldies, es skaista jau piedzimu!

Rindiņas datorā veido nevienam nesaprotamus vārdu virknējumus, ko cita starpā šeit sauc par līgumiem, noteikumiem, reģistru vai/un pasūtījumiem. Dokuments tāds un šitāds, nosūtīts, ū, paldies, jums šodien seksīga balss, cik lieliski, ejam pīpēt, abet protams, naglu iesist nekad nedrīkst aizmirst...

Kā tu visu laiku spēj būt tik smaidīga, kā tu spēj visu laist gar ausīm un saglabāt prieku, kolēģis man jautā, pusdienlaikā pienesdams kafiju.

Nē, man nekas nav pretī, labi, ka kāds arī smejas, galu galā ir tik saso-dīti forši, ka šajā ūķī strādā vismaz viens pozitīvi domājošs un sakarīgs cilvēks.

Nu kā, nu kā lai te nesmejas?

***

Atmiņas reizēm ir kā atraugas.

Kāds izmet nejaušu vārdu, kā “disks” vai “vaniļas cigaretes”, vai “sarkana kokvilna”, un viss iekšā apgriežas otrādi. Veikalā paej garām šņabja pudelei un jūti, ka kuņģis saraujas čokurā, galu galā tev jāiet ārā, jānotupstas aiz tuvīnā stūra un jāvemj, jāvemj, jāvemj, līdz rodas sajūta, ka esi atbrīvojies no itin visiem iekšējiem orgāniem.

Tikai atmiņas neizdodas izveikt, un es vēroju savu naturāli sarkano kuņģa sulu.

Šņabis un aizmirstas maltītes.

***

Bezmiegs ir mans patvērumš no pasaules. Vakaros, kad atvelkos mā-jās no darba vai no universitātes, atkritu krēslā un klusēdama pīpēju, stingi veroties rudens tumsā. Es ar mokām atsēžu savas astoņas sek-retāres stundas. Lekcijas man paslīd gar ausīm, un ienaidnieki izmanto, ka pazudis sacensību gars. Viņi uzdod jautājumus un semināros vēlas diskutēt tieši ar mani, jau iepriekš labi zinādami, ka mūsu viedokļi būs radikāli pretēji. Taču pasniedzēja ir maza, pelēka vecmeita, kuras dzīvē lekcijas ir viens no lielākajiem notikumiem (tūlīt aiz kafijošanas ar fakultātes personālu), un viņa priecīgi smaida, ja kādam izdodas mani iespiest stūrī. Viņa nesaprot manu augstprātīgo smīnu par vārdiem, kas tiek lietoti. Viņa nesaprot, ka šie vārdi ir tikai ar balseni un mēli izveido-tas skaņas, ka vārdi ir tikai koncepti, ka vārdi ir realitātes atveidojums miesiskas niecības prātā. O, Magdalēna! Nu, ko tu zini par Magdalēnu?

Bet es varu tikai klusēt.

No kaimiņu dzīvokļa nervus zāģē mūžīgā klavieru skaņa. Viņš ir depresīvs komponists un mitinās īrētā dzīvoklī. Pieskaitot sevi pie naktspuņķu subkultūras, viņš sapņo par dinamisku pasaules izpratni.

Esmu redzējusi viņus kopā ar Asju no augšējā stāva. Asja arī dzīvo īrētā dzīvoklī, bet vairs ne par ko nesapņo, viņa vienkārši dzīvo un jūsmo par naktspuņņu subkultūru — pateicoties viņas jūsmai, daži komponisti ir iedzīvojušies dinamiskā pasaules izpratnē.

Dinamiskā pasaules izpratnē. Es pasmejot pati par sevi, pirms atgriežos ielās. Kāda gan radībai dinamiskā pasaules izpratne?...

Es mēģinu domāt pa ceļam. Mēģinu neievērot *happy holidays!* katra otrā veikala skatlogā. Laimīgais holidejs vēl nav sācies. Pēc sākuma, kas nevienam nepatīk, par ko dievišķam gruzonam nododas vispasaules literatūra, kinematogrāfija un vizuālā māksla, pēc šī sākuma būs iespēja pārspriest dažus pasaulsvarīgus jautājumus, ja pieņemam, ka “tur” es vēl spēšu atcerēties to, kas “šeit” ir pasaulsvarīgs.

Uz grants kaudzes šai tumsā joprojām spēlējas bērneli — rāpdamies augšā, viņi sauc: “Tēti, es tūliņ būšu augšā!” — tad viņi lec, saukdami: “Tēti, tu mani noķersi?”

Un tēvi jau laikam vienmēr noķer, es aptveru, cik ļoti esmu sailgojusies pēc sava vecīša, grābju pēc mobilā, bet pārdomāju. Ja tas nav vakars ar rumu un cigaretēm, tad labāk nesākt.

Jā, tas ir iemesls sākt. Iemesls saņemties turpinājumam. Man ir lielisks tēvs. Es zinu, kā nomainīt automašīnai riepu. Zinu, kā uzspraust tārpu un nekad neesmu izrādījusi riebumu vai žēlsirdību pret to mazo radību, kas dzīvi beidz, spirinādamās āķa galā. Māku piebarot zivis un atrast ceļu mežā. Māku atrast sveķaināko un sausāko pagali, no kuras saplēst skalus krāsns iekuršanai. Māku salabot akas vāku un pagatavot *briesmīgi garšīgu* gulašu. Protu izsvilpot visdažādākās melodijas un atpūsties, ļaujoties Grīgam. Protu mežā atrast visskaistāko eglīti, izdreijāt laiviņu no priežu mizas, sasiet šlīpsi Vindzoras mezglā, iestiklot logu un uztaisīt govij placdarmu stāvēšanai.

Protams, es apzinos, ka viņa lieliskums saruktu uz pusi, ja mēs dāliņu ikdienu.

Bet vērtības tagad skaitās mazliet citas. Kurp es braukšu ar savu govju placdarmu šai monstrozajā vidē, kur puse taisīta no plastmasas, otra puse — no dzelzs? Nostājos pie makšķernieku veikala skatloga un ieraugu tārpus lokāmiem uz āķa sava atspulga vietā.

Bet dzīve jau ir skaista, ja neskatās uz to visu. Cilvēki ir labi, kamēr spēj saskatīt viņos kaut niecīgu labestības dzirkstīti.

Pa trotuāra apmali skrien četras skaistas meitenes, sacenzdamās līdzteku spēlē uz augstiem papēžiem. Viena no viņām neiztur, papēdis lūst, un meitene ielido man rokās, mirkli divas siltas krūtis piespiežas manējām, ar to pietiek, lai šī sieviete, šis sievietes siltums, kļūtu īpašs. Es atsvabinos no viņas, notupjos un paceļu papēdi, bet viņa smejas, purina galvu, nolauž otru, iemet man klēpī un aizskrien rūķu čabatās. Viņas siltums vēl mirkli kavējas uz manām krūtīm.

Uzmācīgi ietrinkšķinās mobilais, un es nolienu kādā vārtūmē parunāt. Rītvakar mani grib satikt, un es dodos nopirkt rumu.

Ilze Jansone se je rodila leta 1982 v Cēsisu, zdaj pa živi v Rigi. Doktorirala je iz teologije in je do leta 2018 delala kot mlada raziskovalka na Latvijski univerzi. Trenutno je pisateljica in publicistka s polnim delovnim časom. Je avtorica novele Na drugi strani stekla (*Viņpus stikla*, 2006), zbirke kratkih zgodb Umurkumurs ali Zbogom, feminizem (*Umurkumurs jeb ardievas feminismam*, 2013) in štirih romanov: Nespečnost (*Insomnia*, 2010), Edini (*Vienīgais*, 2015), Moške zadeve (*Vīru lietas*, 2020) in Račun časa (*Laiķa rēķins*, 2021). Njena kratka zgodba Saga o Aladinu (*Aladīna sāga*) je leta 2010 v prevodu Suzane Tratnik izšla v slovenski reviji Dialogi, Čudovita nova Latvija (*Brīnišķīgā, jaunā Latvija*) pa je bila vključena v angleško antologijo kratkih zgodb Riška knjiga (*Book of Riga*, Comma Press, 2018). Ilze Jansone je članica Društva latvijskih pisateljev.

Ilze Jansone, Nespečnost

(Riga: Dienas Grāmata, 2010)

Odlomek

***

Seks ni multipla skleroza. Seks ni samouresničitev, ni prepričanje, ni vera. Spomin, da, morda, a spet ne tako zelo.

Seks je igra, odgovornost in šok. Ura je pol štirih zjutraj in ne morem spati. Oditi moram, ko še spi z dlanjo pod licem kot otrok, s hrbtom, obrnjenim proti vsemu svetu, in že se tiho oblačim v njeni kuhinji in v klasičnem slogu razmišljam o absurdnosti pripetljaja ter o njeni mali smrti. Potencialni začetek novega obstoja – pojdi desno, pojdi levo, pojdi naravnost, na eni od cest bo tvoj obstoj, tvoje prekletstvo. V tem procesu je navzoč um, ki pomeni odgovornost; jaz, moja dvojnica in majhna, vznemirljiva smrt. Duhovnica, ki se oklepa duše žrtvenega jagnjeta; tekla bosta mleko in kri, tvoja duša in jagnje pa se bosta znašla v boljši deželi – v Kanaanu –, toda smrt bo tekla naprej, z gobcem prilepljena na asfalt kot lovski pes.

Tako nenavadno se je spomniti, da sva dihali isti zrak, dokler se okna niso zarosila.

Čas za odhod. Vrata novega doma so premeteno opremljena z avtomatsko ključavnico, odklenejo se, razprejo, in tako lahko pobegnem, ne da bi kogar koli zbudila, za seboj pa pustim le nekaj oblakov dima ter zmečkanih rjuh. Iz petega nadstropja tečem navzdol, preskakujem po dve stopnici naenkrat. Za vsak primer, če bo ključavnica zgoraj spet zaškrtala. V upanju, da je ona še vedno v svoji sanjski deželi in me še ni slišala oditi. Zunaj sem, za težkimi železnimi vrati, na varnem. Nepoznavanje kode izključuje vsako možnost vrnitve.

Ni me več, odšla sem, ulice so sivomodre, le spomladanska luna sveti in ustvarja idealne pogoje za razvoj čarovnic. Nocoj ne bi bilo slabo srečati škrate, a nikjer nobenega. Na vrtovih so prižgane rdeče in oranžne luči, pred hišami utripajo žarnice, verige žvenketajo, z njih se poskušajo strgati psi. V osvetljeni izložbi kokodaka velikonočna kokoš in zbira okoli sebe piščančke, še preden je Jezus izdan.

Tudi tu je na drugi strani ceste pokopališče, veličastno v svoji tišini. Zdi se mi, da tudi tam živijo čarovnice, vendar se podnevi ne prikažejo, ponoči pa so nevidne. Pravi čas čarovnic je med večerom in nočjo ter med nočjo in jutrom. Ni mogoče, da bi vse ostale na luni.

Zabavno je videti, kako moj stari znanec frančiškan oziroma njegovo paradoksalno utelešenje prečka križišče. Na ulici, razen nekaj taksijev in naju, ni nikogar. Frančiškan gre naprej in se po mobilniku pogovarja s Svetim Duhom (kdo drug bi vendar lahko bil ob tako zgodnji uri?), jaz pa sedem na pločnik in za hip ne vem, kako naprej.

Prikradlo se je jutro, hladno, sivo in lepljivo, nič posebnega, toda končno sem pobegnila iz čudnega stanovanja, kjer sem preživela dolgo in prazno noč, v kateri sem od daleč opazovala orgazme spreobrnjene katoličanke, kot da s tem nimam nič, kot bi bila le vibrator, kupljen pred nekaj dnevi.

Čas za odhod domov.

Prazno, tiho in odvečno jutro, petke na čevljih lovijo ravnotežje med asfaltnimi luknjami, mišice rok so malce boleče in pogledi redkih mimo-idočih srepi. Bogoslužje neumorno vabi, odpira veliki črni reži podobna usta, vabi me k meditaciji ob božjem kruhu, a kaj, ko z Bogom že lep čas nimam nič več skupnega. Danes je sicer sreda, a to niti ni pomembno; vsi lahko jedo meso, srkajo kavo in se opijajo po mili volji. Razen krščanskih postivcev in bičarjev, ki mazohistično uživajo v očiščevalnem tepežkanju in se noč za nočjo ne predajajo ženskam, temveč trakovom zvitega usnja ali vozličasti vrvi.

Tepežkanje je samozadostno; ne potrebuje ne osebe ne prostora, v katerih bi se lahko izrazilo. Tepežkanje je anonimna neprespana noč, ki ne izreka imen, ne hrepeni po izpolnitvi, ki si ničesar ne prisvaja in si ne želi prisvojiti neprisvojljivega.

Vem, da je bilo alkohola preveč in da mi nihče ne bo dal dopusta. Čez štiri ure moram biti na liniji. Dom je oddaljen le nekaj korakov. Vem, da dom pomeni topel tuš, tišino, kavo in kajenje v samoti.

Vem, da me doma čaka le postelja, vlažna od mraza.

Najpočasneje se navadim praznine na njihovih obrazih. Lačnih rok,

ki segajo po meni. Oči različnih barv. Najpočasneje se navadim tujega smradu na svojih rokah. Kot pes.

Še preden je bil Jezus izdan, sem jaz izdala tebe.

***

Ne mine dolgo, ko me pokliče mladenič s prijetnim glasom.

»Svinja, a sploh veš, kako se zdaj počutim?« začne brez uvoda.

»A sploh veš, kako se zdaj počutim?« Iz nekega razloga se mi zazdi, da nastala situacija potrebuje droben odmev.

»Prosim, da me nehaš oponašati! Pravico imam izvedeti!« odločno reče fant.

»Pravico imam izvedeti,« odgovorim, čeprav se mu ne nameravam posmehovati. Prav res, le kdo nima pravice izvedeti?

»Razumel bi, če bi šlo za drugega tipa ... Lahko bi se po moško pogovoril z njim, na štiri oči bi obračunala, toda kaj naj zdaj storim?« Vitez je malce zmeden in najbrž zatopljen v svoje katoliške fantazije, dve kraljični, ena črna, druga bela, dve kraljični in nepremagljivi kraljevič ...

»Kaj naj zdaj storim?« odgovorim, čeprav dobro vem, da odgovora ne bo.

Nič. Poišči vrv kesanja, pojdi in se obesi na kakšno vrbo.

»Zakaj sploh ... Ne razumem, kako sem se znašel v tej situaciji. Ona vendar ljubi mene, ne tebe, ti pokvarjena sodomitka!«

»Lahko bi se ti posvetilo, videl si, da uporablja igračke iz seksšopa.« Oh, ali temu ubožcu res hočem razbliniti iluzije o pravici do prve noči?! Prepozno, prepozno si prišel, koliko vode je že preteklo, koliko mleka in krvi, koliko soka se je že posušilo ...

Na drugi strani tišina. Kot pred smrtno obsodbo.

»Le kako ... le kako, da te ni sram, ti kurba presneta!«

Let it be, go and fuck yourself.

»Pomiri se, vitez, ona te vendar noro ljubi. Ena napaka v imenu starih časov ne bo razdrla zakona pred Bogom, mar ne? Mimogrede, dekle je precej pasivno in dolgočasno, če ti to kaj pomaga ... No, tega ne bi smela reči, ampak lahko si vsaj prepričan, da ne bom poskusila še

enkrat, ni res? Upam, da te nesramnosti ne boš narobe razumel, ti si prvi začel ...«

»Kaj takšni kot ti sploh vedo o svetosti zakona? O tem, da je Bog za vsakega izbral tistega pravega, da je bila Daina od rojstva namenjena meni, da sem jaz tisti, ki mu je bila zaupana ta sveta dolžnost, ta odgovornost, in ki je ob vsem tem seveda šokiran?«

»Kako, prosim? ... Oh, ti vendar ničesar ne veš o njeni preteklosti? Si eden tistih radikalnih katoličanov, ki menijo, da vsa dekleta prihajajo iz toplega žepka v materinem predpasniku, da so nedolžna kot kremasto bela žrtvena jagnjeta in da je seks pred poroko enak pritisku rdečega gumba v Kremlju?«

Gumb, rdeč kot sveže nalakirani nohti, gumbek, ki ga pritisneš, in svet v hipu umre, nič ne ostane. In vse, kar ti preostane, je, da se ob pogledu na ruševine svojega sveta sprašuješ o fenomenu mita.

Še nekaj reče, vendar ne slišim več – mit me je popolnoma prevzel. Morda je Rasa le mit. Morda sem pod vplivom psihotropnih snovi ali hipnoze, morda Rasa ne obstaja in nikoli ni obstajala, je le podoba, ki so jo ustvarili moji razdraženi, neprespani možgani, le iluzija, odplaka užitka in fiksacija želja. Nekaj je gotovo: te podobe so zgorele. Jaz sem si jih izmislila.

Resničnost kot taka ne obstaja, obstajajo le naša razmišljanja o njej.

Ustvarila te je podoba v ogledalu.

Pozdravljen, Jahve, ki si ustvaril resničnost!

Pozdravljen, Baal, mojster podob in trikov!

***

Prostor med tukaj in tam je izginil. Udarci petk ob asfalt utihnejo, ko mimo zapelje tovornjak in me preglasi s svojim hrupom. Polepljen je s prelestnimi torzi goloprsih blondink. Zapelje za ovinek, a hrup ostane.

Blagor ponižnim. Blagor ubogim. Blagor pridigi na gori.

Prositate in dano vam bo.

Iščite in našli boste.

Kyrie, kyrie, eleison.

***

Na poti domov sem se izgubila. Omamen vonj po potonikah, verjetno sem stopila na cvetlično gredico lokalnega prebivalca.

Nebo je sivo-modro, v barvi golobjih kril.

Nikogar ni, samo jaz in mesec avgust.

Nenadoma se proti meni z veliko hitrostjo požene asfalt in hipec pozneje me prebudi ženska, ki me stresa za ramena.

»Punca, si v redu? Ti je slabo?«

Ne, dobra ženska, samo preveč sem spila, mi zaroji po glavi, ozrem se naokoli, jasno, asfalt, toplo pomladansko jutro, pometačica in prvi počasni avtomobili, ki dvigujejo tempo dneva.

»Kateri dan je?« Omotica mine in lahko se postavim na noge.

Pometačica zamišljeno zmajuje z glavo in pravi, da se ji zdim precej razumna in inteligentna, nikakor ne podobna nekemu, ki se v toplih nočeh zadržuje v bližini ograje, pozimi pa pristane v ogrevanih, toda zaklenjenih prostorih. Pretvarja se, da ni slišala vprašanja o tem, kateri dan je, in mrmrajoče nadaljuje s pometanjem.

Hotela sem samo izvedeti, ali moram biti danes v službi in kje sploh sem.

Hitro ugotovim lokacijo, obrnem se in se skozi dve okrožji in pol sprehodim do doma. Na koledarju mojega mobilnika piše, da je sreda, zato imam uro časa, da se uredim in odidem v službo.

Tuš, nova oblačila, veliko kozmetike, puder, svetlo senčilo in malo bleščila na ustnice.

Naličena in sijajna, dobro jutro, dobro jutro, danes si videti naravnost čudovita! O, hvala, takšna sem se že rodila!

Vrstice na računalniku so sestavljene iz nizov besed, ki jih nihče ne razume, pogodbe, pravilniki, registri in/ali naročila. Dokumenti, takšni in drugačni, odposlani, o, hvala, danes imaš seksi glas, super, pojdiva na čik, ja, seveda, fino si se to spomnil ...

Kako si lahko ves čas nasmejana, kako ti uspeva biti tako skulirana in srečna? me vpraša kolega, ki mi med kosilom prinese kavo. Ne, nič

nimam proti, še dobro, da se vsaj nekdo tukaj smeji, pravzaprav je ful lepo, da v tej sivi firmi dela vsaj ena pozitivna in uravnovešena oseba.

No, le zakaj se ne bi smejala?

***

Spomini so včasih kot bruhanje.

Nekdo izbruha naključne besede, na primer »disk«, »vaniljine cigarete« ali »rdeči bombaž«, in vse se obrne na glavo. V trgovini greš mimo steklenice vodke in čutiš, kako se ti krči želodec, kmalu moraš oditi ven, se skriti za bližnji vogal in bruhati, bruhati, bruhati, dokler se ti ne zazdi, da si se znebila vseh notranjih organov.

Toda spominov ni mogoče izbruhati in ne preostane mi nič drugega, kot da opazujem svoj naravno rdeč želodčni sok.

Vodka in pozabljeni obroki.

***

Nespečnost je moje zatočišče pred svetom. Ob večerih, ko pridem domov iz službe ali z univerze, se zlekнем na stol, kadim in zvita v klobič drevenim v jesenskem mraku. Osem ur tajniškega dela je zame čista muka. Predavanja mi gredo skozi eno uho noter, skozi drugo ven, sovravnice pa pridno izkoriščajo mojo izgubo želje po tekmovalnosti. Na seminarjih me sprašujejo in hočejo razpravljati z menoj, čeprav se dobro zavedajo, da si bodo naša stališča močno nasprotovala. Toda predavateljica je drobna siva starka, katere predavanja so eden največjih dogodkov v njenem življenju (poleg kave z zaposlenimi na fakulteti), in se veselo nasmehne, kadar me kdo zatre. Ne razume mojega arogantnega režanja med izrekanjem besed. Ne razume, da so besede le zvoki, ki jih ustvarjata grlo in jezik, da so besede le pojmi, da so besede predstavitve resničnosti, ki prihajajo iz uma telesnega ničā. O, Magdalena! No, kaj veš o Magdaleni?

Toda jaz lahko le molčim.

Iz sosednjega stanovanja se kar naprej razlegajo živčni zvoki klavirja. Tam kot najemnik živi depresiven skladatelj. Pripada subkulturi nočnih ptičev in sanja o dinamičnem razumevanju sveta. Videla sem ga z

Asjo iz zgornjega nadstropja. Tudi Asja živi v najemniškem stanovanju, vendar ne sanja več o ničemer, temveč preprosto živi in se navdušuje nad subkulturo nočnih ptičev – po njeni zaslugi so se nekateri skladatelji privadili dinamičnega razumevanja sveta.

Dinamično razumevanje sveta. Preden se vrnem na ulico, se nasmemim sama sebi. Kaj, hudiča, je to dinamično razumevanje sveta? ...

Na poti poskušam razmišljati. Trudim se biti ravnodušna do napisov *happy holidays!* v vsaki drugi izložbi. Veseli holidejsi se še niso začeli. Po začetku, ki ga nihče ne mara in o katerega temni božanski plati govorijo svetovna književnost, film in vizualne umetnosti, po tem začetku bo priložnost za razpravo o nekaterih velepomembnih vprašanjih, če se bom »tam« še lahko spomnila, kaj je bilo »tukaj« velepomembnega.

Na kupu gramoza se v temi še vedno igrajo majhni otroci – plazijo se in vpijejo: »Očka, kmalu pridem gor!« Nato stečejo in vpijejo: »Očka, me boš ujel?«

In očetje jih vedno ujamejo, nenadoma se zavem, kako zelo pogrešam svojega starega, pograbilim mobilnik, a si premislim. Če to ne bo večer z rumom in cigaretami, je bolje, da se sploh ne začne.

Ja, to je razlog za začetek. Razlog, da se odpravim na pot. Imam imenitnega očeta. Znam zamenjati gumo na avtomobilu. Znam pritrditi črva in nikoli nisem pokazala odpora ali sočutja do majhnega bitja, ki bo končalo svoje življenje med zvijanjem na koncu trnka. Znam nakrmiti ribe in se orientirati v gozdu. Vem, kako najti najbolj smolnato in suho podrast, s pomočjo katere je mogoče zakuriti ogenj. Vem, kako popraviti pokrov na vodnjaku in pripraviti zelo okusen golaž. Žvižgati znam vse vrste melodij in se sprostiti ob Griegu. Znam najti najlepšo smrečico v gozdu, narediti čoln iz borovega lubja, zavezati kravato z windsorskim vozlom, zastekliti okno in zgraditi hlevček za kravo.

Seveda se zavedam, da bi se njegova imenitnost prepolovila, če bi si delila vsakodnevno rutino.

Toda vrednote so se zdaj nekoliko spremenile. Le kam naj grem s svojim kravjim hlevom v tem pošastnem okolju, ki je napol iz plastike in napol iz železa? Stojim pred izložbo ribiške trgovine in namesto svojega odseva vidim črve, ki se zvijajo na trnku.

Toda življenje je lepo, ne glede na vse. Ljudje so dobri, če v njih le zmores opaziti iskrico dobrote.

Po pločniku tečejo štiri lepa dekleta, ki tekmujejo v igri z visokimi petami. Ena od njih ne zdrži, peta se ji zlomi in dekle mi prileti v naročje, za hip se dve topli dojki stisneta ob moji, dovolj, da se mi ta ženska, ta ženska toplina, zdi nekaj posebnega. Odtrgam se od nje, se sklonim in poberem peto, ona pa se smeji, zmajuje z glavo, odlomi si še drugo, mi jo vrže v naročje in steče v meglo. Njena toplina se še trenutek zadrži na mojih prsih.

Zazvoni mobilnik, jaz pa se zatečem pod napušč nekega vhoda, da bi se pogovarjala. Jutri zvečer se hoče srečati z mano, morala bom po rum.

Elīna Kokareviča

foto: Krista Saberova

Elīna Kokareviča (1986) uzsākusi gaitas literatūrā, studējot literatūrzinātni Latvijas Universitātē. Nonākusi līdz doktora līmeņa studijām un apzinājusi dzejnieka Jura Kronberga daiļradi, Elīna nolēma pilnveidoties profesionāli, strādājot kā literārā redaktore, vadot kultūras un izdevniecības projektus un nu arī biedrību “Valodu muzejs”. Strādājusi Latvijas Ornitoloģijas biedrībā, ir viena no literatūras portāla Ubi-sunt.lv idejas autorēm un redaktorēm (2011–2016). Publicējusi Latvijas kultūras presē recenzijas par grāmatām, dzeju, stāstus. Debitējusi ar stāstu krājumu “Rēgi” (2021), kas iekļauts Latvijas Literatūras gada balvas 2022 garajā sarakstā, Latvijas PEN 2021. gadā izdoto nozīmīgāko grāmatu sarakstā, lasīšanas veicināšanas projekta “Bibliotēka” vērtīgāko 2021. gadā izdoto latviešu oriģinālliteratūras grāmatu sarakstā, kā arī nominēts grāmatu mākslas konkursā “Zelta ābele” (2021. gadā izdotās grāmatas).

Žogs

Stāsts bez pauzēm

(Visi personāži, notikumi un situācijas ir izdomāti, jebkādas iespējamās sakritības ar realitāti ir nejaušas.)

Kad Avira norādīja uz aproci, it kā gribēdama tai pieskarties, bet nesniegdamās tik tālu, Veronika iekšēji sarāvās un tad nokaunējās. *Pretty*, Avira noteica. Veronika paskatījās uz savu oranžrozā aproci lesbiešu karoga krāsās, kas galīgi bez jebkādas reakcijas un slinki turpināja apņemt viņas roku tur, kur tā bija uzlikta, un ko Veronika nēsāja divu iemeslu dēļ: tāpēc, ka tā viņa vairāk jutās kā pati, un tāpēc, ka gandrīz neviens nezināja, ka tā ir kas vairāk nekā tikai austa prievīte smukās krāšņās. Īstenībā viņa to nēsāja tieši tāpēc, ka gandrīz neviens nezināja, ko tā nozīmē, un tagad viņa jutās atmaskota. Taču Avira bija domājusi ko citu: viņa runāja par to, kā tā bija austa, un tas viņai laikam bija kaut ko atgādinājis. Viņa ieģrima domās, it kā sastinga kustībā un vērās vienā punktā tukšām acīm. Veronika uzsāka sevī pārmetošu dialogu: par muļķīgo bailību. Avira taču nebūtu domājusi neko sliktu, arī ja zinātu, kas tā par aproci un kāpēc kāds to nēsā. Un kāpēc Veronika pieņēma, ka viņa nezināja? Bet Veronika varēja pieņemt – tas nāca no kaut kā neizteikta, tikai pakausī nojaušama: zināja cilvēks vai nezināja. Un viņai uzreiz bija skaidrs, ka Avira nezināja. Avira runāja par ko citu. Vai Veroniku satrauca tas, ko par viņu varētu uzzināt Avira vai kāds cits svešinieks? Pašai likās, viņai ir vienalga, tomēr kaut kur apziņas kreisajā stūrī pa labi no citiem satraukumiem nemainīgi mīta sīksīciņa skabarga, kas pakustoties radīja neērtu iekaisuma sajūtu. Bailes tur perinājās kā tāds nepārsprādzis augonis un ik pa laikam iesāpējās. Par to Veronika domāja, kad skatījās uz Aviru, kura skatījās kaut kur sienā tukšām acīm. Avira bija tikpat veca, cik Veronika. Viņai bija vīrs (par kuru Avira teica, ka viņš – Afrans – esot vismaigākais un visjaukākais cilvēks, kādu vien Veronika savā mūžā varētu sastapt) un trīs bērni, un viņa tikko bija iznākusi no īstas elles, kas droši vien bija piepildīta ar tādām bailēm, par kādām Veronika pat nespēja iedomāties. Īsā mirklī šajā vakarā Veronika nokaunējās otro reizi un tad nokaunējās trešo reizi – par to, ka nokaunējās un nodomāja – vai

tad bailes vispār var salīdzināt. Uz šo jautājumu, kas netika uzdots jautājuma formā, Veronikai atbildes nebija. Avira tagad bija te, patvēruma meklētāju centrā, kur Veronika pa vakariem brīvprātīgi piestrādāja par palīdzī. Nu jau bija pagājis krietns brīdis, kopš Veronika ziņu sižetā bija izdzirdējusi par mūri uz ASV un Meksikas robežas, pie kura vecākiem atņēma bērnus, un bija sajutusies tik bezpalīdzīgi, ka nolēma kaut ko darīt. Viņai vajadzēja kaut ko darīt. Viņa pieteicās par palīdzī patvēruma meklētāju centrā, un tas viņu mazliet nomierināja – apziņa, ka viņa vismaz kaut kā spēj palīdzēt – kaut saujīgai cilvēku. Tobrīd arī šī saujīņa šķita gana daudz, bet tagad žogs uz robežas bija uzradies tepat deguna galā un centrā ieradās Avira, un Veronika lielākoties staigāja apkārt nomākta. Viņa atdzīvojās tikai tad, kad dažus vakarus nedēļā devās uz centru un kad tikās ar Silviju. Afranam tur, mājās, bija piederējusi aptieka, viņi abi ar Aviru bija farmaceiti, bet nu viņi nebija nekas, un Afrans vispār bija pazudis. Tas ir, Aviru ar bērniem ielaida valstī, bet Afranu ne. Nevienu vīrieti neielaida, tikai dažas mātes ar mazākajiem bērniem, un tā Avira un Afrans tika šķirti – upuris, ko viņi uzņēmās, lai bērni izdzīvotu. Varbūt satiksies vēl – nez vai šī cerība jebkad dzīsīs. Par to domāja Veronika, skatoties uz Aviru, un vēl par to, ka, salīdzinot, lūk, ar to, ko piedzīvoja Avira, Veronikai nebija nekādu tiesību viņāt prātā savu sīko skabargu, taču tieši tad, kad viņa iepazinās ar Aviru, skabarga bija sākusi traucēt biežāk. Nē, meli. Tas vienkārši sakrita ar laiku, kad kādā no tikšanās reizēm Silvija ieminējās par bērniem. Silvija aizveda Veroniku pie jūras, kurā iekšā laidās oranža saule, un viņas, saņēmušas viena otru aiz rokas (ak, šī sajūta), runāja par visu, kas vien ienāca prātā. Bērni, jā, tas jautājums agrāk vai vēlāk neizbēgami uzpeldētu, Veronika nodomāja un jau gribēja ko bilst, bet Silvija, vērdamās saulrietā, pavisam bez jebkāda saspringuma pateica, ka ļoti gribētu bērnus, tāpēc Veronika tā arī neko neatbildēja. Tā bija viegla sajūta – tā vienkārši runāt, jūtoties ārkārtīgi tuvu un piederīgi kādam citam cilvēkam, kura rokas satvēriens raisīja Veronikā tik daudz patīkama, ka dažkārt viņai aizrāvās elpa. Kādu brīdi viņas stāvēja jūras krastā un klusēja – savā starpā tad sarunājās viņu plaukstas un pirksti. Pie bērnu tēmas viņas tovakar neatgriezās. Tā tika izteikta, it kā garāmejojot, un tobrīd neko vairāk nepagērēja. Vēlāk

gan – pirms gulētiešanas, kad Veronika bija atgriezusies mājās un pārdomāja tikšanos un visas sajūtas, kas dejoja viņai vēderā te augstāk, te zemāk, – viņa atminējās par bērniem un aizdomājās, bet, neizdomājusi domu līdz galam, aizmīga laimīga. Aviras bērni bija cits par citu galvas-tiesu garāki zēni tumšiem matiem un tumšām, mirdzošām acīm. Dīvainā kārtā nedz māju pamešana, nedz vairāku nedēļu nīkšana pie žoga aukstumā, slapjumā un pusbadā viņos nebija nobeigusi to dzīvesprieku, kāds iespējams tikai bērībā un kas atgriezās jo dienas jo stiprāk, kad viņi dabūja normāli paēst un gulēt siltumā un drošībā. Kamēr Avira noņēmas ar drēbēm un pusdienu gatavošanu, zēni spēlējās savā pagaidu istabā uz grīdas – no nez kur sadabūtiem akmentiņiem viņi būvēja kaut kādus veidojumus, izmantoja akmentiņus par naudu un iztēlojās, ka tie ir mašīnītes, kas braukā apkārt pa grīdu. Veronika nebija iedomājusies, ka mūsdienu bērni arī ir tādi – kā viņa bērībā, kad nebija nekā cita, ar ko spēlēt. Veronikas acu priekšā uzplaiksnīja atmiņa, kā viņa dubļos spēlējās ar kaut kādu dēļu atlūzu – pārklāj to ar brūnu dubļu kārtu, uzber pa virsu smalku granti, un sanāca šokolādes kūka ar riekstiem. Veronika toreiz bija ļoti priecīga par savu “cepumu”, bet no atmiņām viņu izrāva dažas saklausītas skaņas – tās nebija mašīnītes, tie bija karavīri ar automātiem, un nesaprotamais veidojums bija žoga imitācija. Es tev palīdzēšu, Veronika teica Avirai, kad iegāja plašajā veļas telpā, kas vakara gaismā izskatījās vēl lielāka nekā bija īstenībā: kaktos bija ieperinājusies tumsa un radīja iespaidu, ka telpai nav ne gala, ne malas. Nesagaidījusi atbildi, Veronika paņēma bļodu ar bērnu drēbēm, kas stāvēja Avirai pie kājām, un sāka krāmēt tikko izmazgātās drēbes žāvētājā. Vienu Avira jau bija pa pusei piekrāmējusi. Brīdī viņas darbojās klusēdamas. Viņas vispār sarunājās maz, jo Avira, lai arī prata mazliet angļiski, neprata to pārāk labi un kautrējās runāt vairāk. Un Veronika neprata arābiski. Avira bija maza auguma, daudz smalkāka, tievāka par Veroniku, viņa nēsāja melnas drēbes, tikai dažkārt jaciņa, ko viņa uzmeta pa virsu garajai, melnajai kleitai, bija kādā krāsā – violetā vai fuksiju rozā. Galvu viņai nosedza melns, cieši nosiets hidžābs. Ja nebūtu šī ciešā un rūpīgā nosējuma, kas liecināja par spēku un apņēmību, šķistu, ka Avira tūlīt, tūlīt, sperot kaut soli, salūzīs, bet tā nenotika. Viņa turpināja darboties,

un viņas bērni bija ārkārtīgi jauki – ļoti patstāvīgi, par spīti savam vecumam, un neviltoti. Vismaz tā Veronikai izskatījās. Sakrāmējušas drēbes žāvētājos, Veronika un Avira nolika bļodas vietā un piemetās virtuvē pie galda. Avira uzlika vārties tēju. Veronikai jau tūlīt bija jādodas mājās, bija ļoti vēls, daudz vēlāks, nekā viņa ierasti uzturējās centrā, bet šoreiz nez kāpēc viņa palika ilgāk. Silvija bija aizņemta – atsūtīja ziņu wacapā, un viņas bija mazliet pačatojušas. Veronika iedomājās Silviju un pasmaidīja. Avira skatījās uz viņu lielām acīm, tad paskatījās uz savām rokām, kas gulēja viņai priekšā uz galda kā viņai nepiederīgas vai kā tādas, ko viņa redzēja pirmo reizi, tad pacēla tās pie sejas un aizsedza to. Tā viņa sēdēja, neizdvesdama ne skaņas, un Veronika nesaprata, vai Avira raud vai vienkārši ir nogurusi. Viņa nezināja, ko darīt. Sajutās neērti, tāpēc piecēlās, piegāja pie skapīša, izņēma krūzi, tējas paciņu, uztaisīja tēju, jo ūdens jau šņākdams un burbuļodams bija uzvārijies, un nolika krūzi karstās dziras Avirai priekšā uz galda. Uztaisījusi arī sev krūzi, viņa apsēdās un paskatījās pa logu. Ārā krita slapjš sniegš un lēni slīdēja pār stiklu, un pārvērtās ūdens lāsēs – varbūt tādās pašās kā Aviras asaras, ja vien Avira raudātu. Veronika pielika pie mutes tējas krūzi, iedzēra malku, un viņu pārņēma siltums un piparmētru smarža. Veronikai nebija ne jausmas, cik ilgi viņas tā bija sēdējušas, kad virtuvē ieskrēja Aviras mazākais zēns, un tikai tad Veronika pamanīja, ka Avira sēdēja kā parasti, nemaz neizskatījās, ka būtu raudājusi, un nu pievērsās zēnam. Veronika izgāja no virtuves, iegāja kabinetā, ko viņa dalīja ar centra darbiniekiem un citiem brīvprātīgajiem, bet tik vēlu vairs neviena nebija. Pārskrējusi pāri e-pastam un ziņu lapām ekrānā, Veronika izslēdza datoru un sakrāmēja somā mantas. Jau sniedzās pēc zābakiem un mēteļa, kad pie durvīm atskanēja kluss klauvējiens. Avira. Stāvēdama durvīs, viņa sāka klusi bērt *sorrysorrysorry*. Tas neplānoja beigties, tāpēc Veronika piegāja pie Aviras – kuškuškuš – un nedomādama instinktīvi apskāva smalcīņo sievieti. Veronika nesaprata, par ko Avira atvainojas. Apskāvienā viņai pretī dūrās kauli, un Veronika atlaida tvērienu. Viņa ieveda Aviru kabinetā, apsēdināja krēslā, kas stāvēja pretī galdam, uz kura stāvēja dators, un aizvēra durvis. Pagāja krietns brīdis, iekams Avira sāka runāt – lēni un klusi. Afrans, viņš ir vislabākais, vismaigākais, visjaukākais vīrs pasaulē,

viņš nevienam nekad nenodarītu pāri, kur viņš ir, kur viņš ir, kur viņš ir... Jautājums klusajā vakarā izskanēja kā ass adatas dūriens. Veronikai nebija ko teikt, un viņa atkal sajūtās ārkārtīgi bezpalīdzīga – tas bija smacējoši. Sagribējās uzrakstīt Silvijai. Bet tā vietā, *didn't Afran have a cell phone*, Veronika iejautājās, un Avira atkal paskatījās uz viņu lielām, izbiedētām acīm. Neko neteikusi, viņa piecēlās un izsteidzās no kabineta. Veronika apstulba, brīdi palika sēžam, tad arī piecēlās, aizgāja līdz durvīm, atgriezās pie galda, un nu jau Avira nāca. *It's Rekan's*, viņa noteica. Uz mazas papīra lapiņas, kura kaut kad bija mirkusi un tad izžuvusi, nendzisis vīdēja telefona numurs. Veronika nezināja, kas ir Rekan, bet pasniedza savu mobilo Avirai – viņi vēl nebija paspējuši iegādāties telefonus jaunajām iemītniecēm, bet vajadzības gadījumā viņas varēja izmantot centra mobilo – uz visām vienu. Kur tas bija tagad? Veronika pameta skatienu apkārt, bet mobilo neredzēja. Avira uzspieda numuru, un Veronika izdzirdēja sauciena pīkstienus, tie bija ārkārtīgi skaļi, gandrīz vai griezās ausīs un atbalsojās telpā kādu laiku, bet savienojuma klikšķis tā arī neatskanēja. Avira vēl paturēja telefonu pie auss, lai gan tas jau bija apklusis, tad lēni atdeva Veronikai mobilo un it kā automātiski saņurcīja sauļā lapiņu ar telefona numuru, kas nokrita uz kabineta grīdas. *Never an answer*, viņa noteica, pagriezās un izgāja no kabineta. Veronika tikai noplātīja rokas, tad nogurusi noslēga krēslā. Viņai nebija spēka celties un doties mājās, tāpēc viņa no jauna ieslēdza datoru. Viņa nepacietīgi bungāja ar nagiem pa galdu – bija jāpagaida, līdz no melnā ekrāna iznirs paroles lodziņš, lai Veronika varētu ielogoties un atvērt internetu. Lēnām pārlapojusi ziņas, viņa uzzināja, ka Ņelnes zoodārzā piedzimuši divi reto lauvpērtiķu mazuļi, un viņa mirkli aplūkoja jancīgos zvēriņus, kuri bija tik oranži, ka acis no krāsas spilgtuma bildē apžilba. Tad Veronikas skatiens apstājās pie ministres intervijas kādam ārzemju medijam. Ministre bija atbildīga par žogu, un nu bija uzmanības centrā – daudzi gribēja zināt, kā valdība rīkosies, lai risinātu situāciju uz robežas. Komentāros zem intervijas ministre tika slavēta par stoisko nostāju un pārliecību, kuru nespēja satricināt pat ārzemju žurnālistes skarbie un tiešie jautājumi par nepieciešamību palīdzēt. Tikai daži komentāri vēstīja kaut ko par to, ka viss, kas notiek, ir vājrāts un kurš domās par cil-

vēkiem. Tie daži ar to nedomāja cilvēkus šaipus žogam, bet gan tos citus, kuri tika dēvēti par nelegāliem, kaitīgiem, draudīgiem liekēžiem. “Kā viņi vispār iedomājas kaut ko pieprasīt? Kāpēc iedomājas, ka viņiem ir kādas īpašas tiesības doties pāri robežām uz turieni, kur gribas? Tam nav nekāda pamata,” Veronika izlasīja. “Viņi ir bīstami, pareizi dara, ka būvē žogu, vajag lielāku un stiprāku,” vēstīja cits. Aizvēra komentāru sadaļu, nolēma paklausīties ministres interviju. Izcila angļu valoda, Veronika konstatēja. Citreiz viņa būtu jutusies kaut mazliet lepna par valdības pārstāves spēju reprezentēt sevi un valsti augstā līmenī, bet tagad uzreiz iedomājās par Aviru, kura nevarēja angļiski izteikt pat nepieciešamāko. Nenoklausījies līdz galam, viņa aizvēra lapu un otro reizi šajā vakarā izslēdza datoru. Gaidīdama, kamēr tas izslēgsies, Veronika nodrebīnājās – no pazīstamās bezpalīdzības sajūtas. Viņai sagribējās satikt Silviju. Lai gan bija ārkārtīgi vēls, piezvanīja Silvijai, uzvilka zābakus, uzmeta mēteli un neatvadījies izgāja no centra. Silvija piebrauca savā auto, un Veronikai uzreiz kļuva labāk. Mašīnas salonā smaržoja pēc Silvijas, un sasveicināšanās buča Veronikai krūtīs un vēderā iesvēla jau pazīstamo kņudinošo sajūtu. Kad viņas nolikās gulēt, bija jau ap diviem naktī. Veronika gulēja vaļā acīm un skatījās tumsā, un Silvija glāstīja viņas roku, kamēr viņas gulēja karotītē. Veronika bija mazā karotīte. Vismaigākais, visjaukākais, vislabākais vīrs pasaulē, tā Avira bija teikusi, Veronika čukstus stāstīja Silvijai. Viņa turpināja runāt tumsā par Aviras un Afrana bērniem – zēniem, kuri bija cits par citu galvastiesu garāki, tumšām acīm un matiem – un kā viņi spēlējās ar nez kur atrastiem akmentiņiem – spēlēja žogu un robežsargus ar automātiem. Veronikas čuksti iesūcās naktī, atdurdamies pret tās mīksto miesu, kas iemānīja, ievilināja sevī un apklusināja. No rīta ziņu izraibinātos ekrānos atkal tika rādītas ainas no robežas. Veronika nopūtās. Dienas laikā viņa vairākkārt pārskatīja attēlus un video no žoga otras puses, centās sejas sazimēt vismaigāko, vislabāko, visjaukāko vīru pasaulē, bet viņai pretī skatījās vien nonīkuši cilvēki, kuru sejas un acis vēstīja neko. Vai maz bija saglabāties kaut kas, ko vēstīt. Vakara viņa izlēma noiet uz centru, gribēja satikt Aviru. Centrs bija neparasti kluss. Veronika izgāja cauri vairākām istabām, bet visas bija tukšas. Pavērusi kabineta durvis,

sastapās aci pret aci ar direktori. Arī pāris kolēģu vēl bija uz vietas. Aizlaidās, savācās bars un prom ir, direktore teica, un Veronika tikai pēc brīža saprata: naktī Avira ar bērniem un vēl dažas sievas ar savējiem devušās prom – laikam uz Zviedriju. Kur sarunājušas mašīnu, neviens nezina. Nu muļķes kas muļķes, direktore sodījās, viņas taču uzreiz aizsūtīs atpakaļ, no kurienes nākušas, viņām tak vēl nebija dokumentu, un bērni, ak dies, direktore runāja vienā runāšanā, bet tad atmeta ar roku un izgāja no kabineta. Nebija jau pirmā reize. Tas, ko piedāvāja šejiene – lietotus lupatu gabalus, dzīvesvietas meklēšanu bez rezultātiem, nīkšanu centrā, darba trūkumu un nebeidzamos aizspriedumus un naidu –, pat par palīdzību nevarēja saukt. Tie bija tikai knapi centieni, un kuram vajag kaut ko tādu? Bet pat par “ko tādu” pretī sagaidīja pazemību un mūžīgu pateicību, lai gan neviens, neviens nekad šādu “palīdzību” negribētu. Arī Veronika bija domājusi par došanos uz citurieni pāri robežām, kur baiļu skabarga, pat ja tā neizzudīs nekad, par sevi atgādinātu krietni retāk. Un viņai – Veronikai – neviens neteiktu: nebrauc, pieņem to, kas tiek dots, samierinies, esi pazemīga. Veronikai teiktu tieši pretējo. Kolēģes aizsteidzās direktorei pakaļ, izraudamas Veroniku no pārdomām un pamezdamas vienu. Veronika nolika uz krēsla mēteli un somu, tad uz grīdas pamanīja saņurcītu papīriņu. Piegāja, pieliecās, pacēla, atņurcīja – nezināmā Rekana numurs. Nolika lapiņu uz galda, izgāja no kabineta un vēlreiz izmeta loku pa centru. Aizņemtas bija pāris istabas, tikai dažas sievietes nebija devušās prom. Veronika iegāja veļas telpā un atcerējās, ka žāvētāji tā arī palika neizkrāmēti. Neviens tos nebija aiztīcis – Avira, protams, nebija paņēmusi līdz centrā iedotās drēbes. Veronika tās izkrāmēja no žāvētājiem, salocīja un salika kaudzītēs skapī – noderēs citiem. Aviras istaba šķita neparasti tukša. Lai gan arī iepriekš tajā nekā daudz nebija bijis, tikai tagad Veronika apjauta, cik daudz dzīvības bija radījuši puikas ar savu darbošanos. Gultas bija kārtīgi saklātas, un Veronika apsēdās uz vienas no zēnu mazajām gultiņām. Viņa pārļaida roku pār segu, paskatījās pa logu. Turpināja krist slapjš sniegs. Vajadzētu kaut ko darīt, Veronika domāja, bet rīkojās pilnībā pretēji – viņa atlaidās mazajā gultiņā un pierāva kājas sev klāt. Pagulējusi kādu brīdi, viņa, likdama roku zem spilvena, sajuta ko grubuļainu. Nācās cel-

ties un skatīties. Zem spilvena Veronikai neko neizsakošā rakstā, kas izskatījās kā divi āķi ar punktiņiem zem tiem – اباب – un ko Veronika pieņēma kā rakstu arābu valodā, bija izkārtoti akmentiņi, ar ko zēni bija te spēlējušies. Veronika pārļaida pār tiem roku, sataustīja to raupjumu. Tad izjauca rakstu un savāca visus sauļā. Vakarā, atgriezies mājās, Veronika nolika akmentiņus plauktā. Ziņas vēstīja par plāniem būvēt izturīgāku žogu, augstāku. Kāds pusaudzis bija miris no saaukstēšanās. No saaukstēšanās. Šos vārdus Veronika pārļaidīja vairākkārt. Īss video rādīja nešļāvās pārsegtu ķermeni, kuru kaut kur pārvietoja. Nebija zināms, vai tas ir mirušais pusaudzis vai kāds cits. Bet tas bija tikai viens pusaudzis, un tā taču bija draudīga rēcošu – tikai un vienīgi – necilvēku jūra, kas viļņojās un triecās pret drošības pilno žogu, mēģinādama to saraut gabalos. Kāpēc? Vai tad nebija vienalga? Un kas tev vispār kaiš, ko tu vēl nesaproti – daudzās acis no ekrāniem, komentāriem, ziņu sižetiem skatījās uz Veroniku pārmetoši. Viņa aizvēra visas lapas. Veronika gribēja aizvērt arī acis, neredzēt, bet skatiens pret viņas pašas gribu, kā noburts atkal un atkal atgriezās pie akmentiņiem plauktā – tie bija sakrāmēti dīvainā veidojumā, kas attāli atgādināja žogu. Vai atceries mūsu sarunu toreiz pie jūras, Veronika ierunājās, kad nākamreiz satika Silviju. Kuru tu domā, viņa pajautāja, maigi skatoties uz Veroniku, un Veronika notrīsēja. Par bērniem. Silvija pasmaidīja un pamāja ar galvu. Gremdējoties Silvijas acīs, Veronikai kļuva silti un labi, bet viņa bija spiesta novērsties. Es nevēlos bērnus un nedomāju, ka kādreiz vēlēšos, viņa teica, skatīdamās sāņus un sajuzdama, kā no viņas lēni izslīd viss tas nedefinējami silti kņudinošais un daudzsološais, kas, par spīti visam, pēdējo mēnešu laikā viņa bija iemājojis. Vai arī viņai izlikās, ka izslīd. Silvija neteica neko.

Elīna Kokareviča (1986) se je z literaturo začela ukvarjati med študijem primerjalne književnosti na latvijski univerzi. Po končanem doktorskem študiju in proučevanju dela latvijskega pesnika Jurisa Kronbergsa je postala literarna urednica ter vodja kulturnih in založniških projektov. Zaposlena je bila pri Latvijskem ornitološkem društvu, bila je tudi ustanoviteljica in urednica literarnega portala Ubisunt.lv (2011–2016). V zadnjem času je sodelavka društva *Valodu muzejs* (Muzej jezikov). V latvijskem kulturnem tisku objavlja recenzije knjig, poezijo in kratke zgodbe. Njena zbirka kratkih zgodb *Rēgi* (Duhovi, 2021), ki je tudi njen prvenec, je bila nominirana za najboljšo latvijsko knjigo leta, po mnenju latvijskega PEN-a pa je bila uvrščena na seznam najpomembnejših knjig, ki so izšle leta 2021. Prišla je tudi v ožji izbor za nagrado *Zelta ābele* (Zlato jabolko) in bila v okviru projekta za spodbujanje branja Bibliotēka uvrščena na seznam najizvirnejše latvijske literature.

Ograja

Zgodba brez premora

(Vsi liki, dogodki in situacije so izmišljeni, morebitna podobnost z resničnostjo je zgolj naključna.)

Ko je Avira pokazala na zapestnico in je bilo videti, kakor da se je hoče dotakniti, čeprav z roko sploh ni segla tako daleč, je Veronika v sebi začutila tesnobo, nato pa jo je postalo sram. *Pretty*, je rekla Avira. Veronika se je zazrla v svojo oranžno-rožnato zapestnico v barvah lezbične zastave, ki je še naprej ohlapno obkrožala njeno neodzivno roko, na katero je bila nataknjena. Veronika jo je nosila iz dveh razlogov: ker se je zaradi nje počutila samozavestnejšo in ker skoraj nihče ni vedel, da je več kot samo košček tkanega blaga v lepih barvah. Pravzaprav jo je nosila prav zato, ker skoraj nihče ni vedel, kaj pomeni; zdaj pa se je na lepem počutila razkrinkano. Toda Avira je imela v mislih nekaj čisto drugega: govorila je o tem, kako je bila zapestnica stkana, in zdelo se ji je, da jo na nekaj spominja. Bila je izgubljena v mislih, kot bi zastala v gibanju, s praznimi očmi je strmela v eno točko. Veronika se je globoko v sebi zapletla v dialog, poln očitkov: o neumni strahopetnosti. Avira najbrž ni mislila nič slabega, četudi je vedela, kakšna zapestnica je to in zakaj jo nekdo nosi. Toda Veronika je domnevala, da ne ve. Veronikina domneva je izhajala iz nečesa neizrečenega, kar je bilo mogoče samo slutiti. Zato je vedno vedela, ali nekdo ve ali ne ve. In takoj ji je bilo jasno, da Avira tega ne ve. Avira je govorila o nečem drugem. Je morda Veroniko skrbelo, da bi Avira ali kak neznanec lahko kaj izvedel o njej? Videti je bilo, da ji je vseeno, toda nekje v levem kotu njene zavesti, desno od ostalih skrbi, je bila zapičena drobna trska, ki je v njej vzbujala neprijeten občutek razdraženosti. Strah je tičal tam kot nepredrt ognjek in od časa do časa jo je zbolel. Veronika je razmišljala o tem in gledala Aviro, ki je odsotno strmela nekam v steno. Avira je bila stara enako kot Veronika. Imela je tri otroke in moža Afrana, o katerem je dejala, da je najnežnejši in najprijetnejši moški na svetu, torej takšen, kakršnega Veronika še ni srečala v življenju. In Avira je pravkar prišla iz strašnega pekla, ki je bil poln strahov, kakršnih si Veronika ni znala niti predstavljati. V kratkem

trenutku tistega večera je Veroniko že drugič postalo sram, nato pa še tretjič – sram jo je bilo zaradi samega sramu, in pomislila je, ali se strah sploh lahko primerja s tem občutkom. Na to vprašanje, ki se sploh ni pojavilo niti v obliki vprašanja, Veronika ni imela odgovora. Avira je bila zdaj tukaj, v sprejemnem centru za prosilce za azil, kjer je Veronika ob večerih delala kot prostovoljka. Veronika je že pred časom v poročilih slišala za zid na ameriško-mehiški meji, kjer so staršem odvzeli otroke, in počutila se je tako nemočno, da se je odločila, da bo v zvezi s tem nekaj ukrenila. Nekaj je morala storiti. Prijavila se je za pomočnico v centru za prosilce za azil in to jo je malce pomirilo, saj je vedela, da lahko tako pomaga vsaj peščici ljudi. Takrat se je tudi ta peščica zdela dovolj, toda zdaj se je ograja pojavila na meji tik pred njenim nosom in v centru se je znašla Avira, Veronika pa je večinoma hodila naokoli potrta. Oživela je šele, ko je nekajkrat na teden zvečer odšla v center in ko je spoznala Silvijo. Afran je imel tam v daljnem domu lekarno, oba z Aviro sta bila farmacevta, a zdaj sta bila nihče, Afran pa je povsem izgubil. Skratka, Aviri in njenim otrokom so dovolili vstop v državo, Afranu pa ne. Moški niso smeli vstopiti, le nekaj mater z najmlajšimi otroki, zato sta bila Avira in Afran ločena – žrtvovala sta se za preživetje svojih otrok. Morda se bodo še kdaj srečali – ali pa se bo tudi to upanje nekoč razblinilo. Veronika je ob pogledu na Aviro razmišljala o tem, pa tudi, da v primerjavi s tem, kar doživlja Avira, nima nobene pravice, da razmišlja o svoji drobni trski, vendar jo je ta začela pogosteje motiti šele, ko je spoznala Aviro. Ne, to je bila laž. Motiti jo je začela, ko je Silvija na enem od njenih zmenkov omenila otroke. Silvija je Veroniko odpeljala na morje, kjer je zahajalo oranžno sonce, držali sta se za roke (o, ta občutek) in se pogovarjali o vsem, kar jima je prišlo na misel. Otroci, ja, to vprašanje bo prej ali slej neizogibno prišlo na vrsto, je pomislila Veronika in že je hotela nekaj reči, toda Silvija, obrnjena proti sončnemu zahodu, je mirno rekla, da si resnično želi imeti otroke, in Veronika ni odgovorila. Prežemal jo je lahkoten občutek ob preprostemu pogovoru, občutek bližine in pripadnosti drugi osebi, katere stisk roke jo je tako razveselil, da ji je včasih v grlu zastal dih. Nekaj časa sta stali ob morju in molčali – potem so se namesto njiju pogovarjali njune roke in prsti. Tistega večera se

nista več vrnila k tematiki otrok. Zgodilo se je kot mimogrede in v tistem trenutku ni bilo potrebno nič več. Ko se je Veronika pozneje vrnila domov in je pred spanjem premišljevala o srečanju ter vseh občutkih, ki so ji plesali v trebuhu, se je spomnila na otroke in se zamislila, vendar je, ne da bi dodobra vse premislila, zaspala srečna. Avirini otroci so bili dečki s temnimi lasmi in temnimi, bleščječimi očmi, najstarejši je bil glavo višji od srednjega, ta pa glavo od najmlajšega. Ne odhod od doma ne večtedensko tavanje ob ograji na mrazu, v mokroti in lakoti, nista ubila veselja do življenja, ki je bilo mogoče le v otroštvu in ki se je še toliko bolj vrnilo, ko so lahko spet jedli ter spali na toplem in varnem. Medtem ko se je Avira ukvarjala z oblačili in kuhanjem kosila, so se dečki igrali na tleh začasne sobe – iz kamenčkov, ki so jih našli v bližini centra, so gradili stvari, jih uporabljali namesto denarja in si domišljali, da so avtomobilčki, ki se vozijo po tleh. Veronika si ni nikoli predstavljala, da so tudi današnji otroci takšni, kot je bila nekoč sama, ko ni bilo na voljo nobenih igrač. Veronika se je z očmi vrnila nazaj, ko se je kot otrok igrala s koščkom deske – prekrila ga je s plastjo rjavega blata, po vrhu posula droben gramoz in nastala je čokoladna torta z orehi. Z nasmeškom na ustih si je predstavljala nekdanjo »slaščico«, vendar so jo iz spominov vrgli zvoki – to niso bili avtomobili, ampak vojaki z brzostrelkami, nenavadna konstrukcija v bližini pa imitacija ograje. Pomagala ti bom, je Veronika rekla Aviri, ko sta vstopili v veliko pralnico, ki je bila v večerni svetlobi videti še večja kot v resnici: v kotih se je naselila tema in dajala vtis, da prostor nima ne konca ne kraja. Ne da bi počakala na odgovor, je Veronika pobrala posodo z otroškimi oblačili, ki je ležala ob Avirinih nogah. Sveže oprana oblačila je začela zlagati v sušilni stroj. Enega je Avira že do polovice napolnila. Nekaj časa sta delali v tišini. Nista se veliko pogovarjali, saj Avira ni preveč dobro govorila angleško in jo je bilo zaradi tega sram. Veronika pa tudi ni govorila arabsko. Avira je bila majhna, veliko drobnejša od Veronike, nosila je črna oblačila, le včasih si je čez dolgo črno obleko nadela jakno vijolične ali rožnate barve. Glavo je imela pokrito s trdno zavezanim črnim hidžabom. Če se ne bi ponašala z ostrim in skrbnim pogledom, ki je bil poln moči in odločnosti, bi se zdelo, da se bo vsak hip zlomila, vendar se to ni zgodilo. Vztrajala je in njeni

otroci so bili nadvse prijazni – kljub mladosti zelo samostojni in iskreni. Vsaj tako se je zdelo Veroniki. Ko sta Veronika in Avira pospravili oblačila v sušilnike, sta postavili posode na svoje mesto in se usedli za mizo v kuhinji. Avira je zavrela vodo za čaj. Veronika bi že morala oditi domov, bilo je že precej pozno, veliko pozneje kot po navadi, toda tokrat je v centru ostala dlje. Silvija je imela delo – poslala je sporočilo po whatsappu in malo sta poklepetali. Veronika je razmišljala o Silviji in se smehljala. Avira jo je pogledala z velikimi očmi, nato pa se je zazrla v svoje roke, ki so ležale na mizi pred njo, kot da ji ne bi pripadale ali kot da bi jih vide-la prvič. Dvignila jih je k obrazu in si ga pokrila z njimi. Tiho je sedela in Veronika ni mogla ugotoviti, ali Avira joče ali je le utrujena. Ni vedela, kaj naj stori. Počutila se je nelagodno, zato je vstala, stopila do omare, vzela skodelico in čajno vrečico ter jo potopila v vodo, ki je že vre-la in brbotala. Skodelico z vročim napitkom je postavila pred Aviro na mizo. Po-tem ko je še sebi pripravila čaj, se je usedla in pogledala skozi okno. Zunaj je snežil moker sneg, ki je počasi polzel po steklu in se spreminjal v kapljice vode – najbrž podobne Avirininim solzam, če bi Avira jokala. Veronika je približala skodelico čaja k ustom, naredila požirek in začuti-la toploto ter okus po poprovi meti. Veronika sploh ni vedela, koliko časa že tako sedita, ko je v kuhinjo pritekel najmlajši od Avirinih dečkov, in šele takrat je Veronika opazila, da Avira sedi kot običajno in sploh ne joče. Avira se je nato obrnila proti dečku. Veronika je zapustila kuhinjo in odšla v pisarno, ki si jo je delila z osebjem centra in z drugimi prostovolj-ci, toda takrat tam ni bilo nikogar. Potem ko je preletela elektronsko pošto in novice na zaslonu, je ugasnila računalnik in pospravila stvari v torbo. Ravno se je namenila, da bi si obula škornje in si nadela plašč, ko se je na vratih zaslišalo nežno trkanje. Avira. Stala je na vratih in jo zasi-pala s tihim *sorrysorrysorry*. Temu ni bilo videti konca, zato je Veronika stopila do Avire – pst pst pst – in ne da bi razmišljala, objela drobno žensko. Veronika ni razumela, zakaj se ji je Avira opravičila. Začutila je trde kosti med objemom in popustila prijem. Aviro je odpeljala v pisar-no, jo posadila na stol pred mizo z računalnikom in zaprla vrata. Avira je potrebovala nekaj časa, da je spregovorila – počasi in tiho. Afran, on je najboljši, najnežnejši, najprijetnejši moški na svetu, nikogar ne bi priza-

del, kje je, kje je, kje je ... Vprašanje je v tistem večeru zvenelo kot ostro zbadanje z iglo. Veronika ni vedela, kaj naj reče, in spet se je počutila skrajno nemočno – bilo je naravnost zadušljivo. Hotela je pisati Silviji. Toda namesto tega je izrekla vprašanje *didn't Afran have a cell phone*, in Avira jo je spet pogledala z velikimi, prestrašenimi očmi. Brez besed je vstala in pohitela iz pisarne. Veronika je osupnila in za hip obsedela, nato je vstala, odšla do vrat, se vrnila k mizi in tedaj je spet vstopila Av-ira. *It's Rekan's*, je rekla. Na majhnem koščku papirja, ki se je nekoč zmo-čil, nato pa posušil, je bila zapisana telefonska številka. Veronika ni ve-dela, kdo je Rekan, vendar je Aviri izročila svoj mobilnik – za nove stanovalce še niso uspeli kupiti telefonov, a so lahko po potrebi uporab-ljali mobilni telefon centra – za vse je bil na voljo en sam. Le kje je bil zdaj? Veronika se je ozrla naokoli, toda mobilnika ni videla. Avira je vtip-kala številko in Veronika je zaslišala piskanje, izjemno glasno, da je sko-raj paralo ušesa. Še nekaj časa je odmevalo po sobi, toda povezava ni bila vzpostavljena. Avira je telefon še vedno držala k ušesu, čeprav je bil že tiho, nato ga je počasi vrnila Veroniki in brez razmišljanja v pesti zmečkala listek s telefonsko številko ter ga spustila na tla pisarne. *Never an answer*, je rekla, se obrnila in odšla iz pisarne. Veronika je le plosnila z rokami in se utrujeno pogreznila v stol. Ni imela moči, da bi vstala in odšla domov, zato je znova prižgala računalnik. Nestrpno je bobnala z nohti po mizi – čakala je, da se na črnem zaslonu prikaže okence z geslom, da bi se lahko prijavila in odprla spletno povezavo. Počasi je pregledovala novice in izvedela, da sta se v kölnskem žival-skem vrtu rodila dva redka zlata leviča. Nekaj hipov si je ogledovala ži-vahni živalci, ki sta bili na sliki tako oranžni, da sta ji slepili oči. Nato je opazila intervju z ministrico za tuji medij. Ministrica je bila odgovorna za ograjo in je bila zdaj v središču pozornosti – mnogi so hoteli izvedeti, kaj bo vlada storila za ureditev razmer na meji. V komentarjih pod intervju-jem je bila ministrica pohvaljena za svojo pokončno držo in samozavest, ki je niso omajala niti ostra in neposredna vprašanja tujega novinarja o potrebi po pomoči. Le nekaj komentarjev je govorilo o norosti tega, kar se dogaja, in o tem, ali kdo sploh razmišlja o ljudeh. Nekateri komentar-ji niso imeli v mislih ljudi na tej strani ograje, temveč tiste druge, katerim

so očitali nezakonito, škodljivo delovanje in jih imenovali zlobni hinavci. »Kako si sploh upajo prositi za azil? Zakaj si domišljajo, da imajo posebno pravico, da gredo čez mejo, kamor koli hočejo? Za to ni nobenega razloga,« je brala Veronika. »Nevarni so, prav je, da smo zgradili ograjo, potrebujemo še večjo in močnejšo,« je dejal drugi. Zaprla je razdelek s komentarji in se odločila, da bo poslušala intervju z ministrico. Odlična angleščina, je ugotovila Veronika. Nekoč bi se počutila kar malce ponosno, če bi videla vladnega predstavnika, ki na tako visoki ravni predstavlja sebe in svojo državo, zdaj pa se je najprej spomnila na Aviro, ki v angleščini ni znala izraziti niti najnujnejših stvari. Ne da bi poslušala do konca, je zaprla stran in tistega večera že drugič ugasnila računalnik. Ko je čakala, da se ugasne, se je zdrznila – zaradi znanega občutka nemoči. Hotela se je srečati s Silvijo. Čeprav je bilo že zelo pozno, jo je poklicala, si obula škornje, naredila plašč in zapustila center, ne da bi se poslovila. Silvija se je pripeljala z avtom in Veronika se je takoj počutila bolje. Notranost avtomobila je dišala po Silviji, poljub ob pozdravu pa je v Veronikinih prsah in trebuhu povzročil znani občutek mravljinčenja. Ko sta odšli spat, je bilo že okoli dveh zjutraj. Veronika je ležala s široko odprtimi očmi in strmela v temo, Silvija pa jo je božala po roki, medtem ko sta ležali v žlički. Veronika je bila mala žlička. Najnežnejši, najlepši, najboljši moški na svetu, tako je rekla Avira, je Veronika zašepetala Silviji. V temi je govorila o Avirinih in Afranovih otrocih – o dečkih, ki so imeli temne oči in lase in od katerih je bil najstarejši glavo višji od srednjega, ta pa glavo od najmlajšega, pa tudi o tem, kako so se igrali s kamenčki, ki so jih našli v bližini centra, kako so med igro oponašali stražarje z brzostrelkami, ki stojijo pred ograjo. Veronikin šepet je prodiral v noč in udarjal v tisto mehko telo, ki jo je vabilo k sebi, se zvijalo in jo utiševalo. Zjutraj so se novice na zaslonu vrnile na mejo. Veronika je zavzdihnila. Čez dan si je večkrat ogledovala slike in posnetke z druge strani ograje in poskušala med njihovimi obrazi najti najnežnejšega, najprijaznejšega in najprijetnejšega moškega na svetu, vendar je videla le ljudi, ki so srepolščali in čigar obrazi ter oči niso govorili ničesar. Ali pa jim je ostalo le malo, kar bi imeli povedati. Zvečer se je odločila, da bo odšla v center in se srečala z Aviro. Center je bil nenavadno miren. Veronika je pregledala

več sob, a so bile vse prazne. Odprla je vrata pisarne in s pogledom uje-la direktorico. Tudi nekaj kolegov je bilo na svojih mestih. Odšli so, pobrali so svoje reči in odšli, je dejala direktorica in Veronika je le trenutek zatem spoznala, da je Avira z otroki in nekaterimi drugimi ženskami ponoči odšla – verjetno na Švedsko. Nihče ni vedel, kdo jih je odpeljal z avtom. Res so trapaste, se je jezila direktorica, poslali jih bodo tja, od koder so prišle, saj si sploh še niso uredile dokumentov, otroci pa, ojoj, ne bom izgubljala besed, je zavzdihnila, potem pa odmahnila z roko in odšla iz pisarne. Ni bilo prvič. Ponošena oblačila, brezplodno iskanje stanovanja, posedanje v centru, pomanjkanje dela ter neskončni predsodki in sovraštvo – temu, kar so ponujali, niti ni bilo mogoče reči pomoč. To so bila jalova prizadevanja, le kdo potrebuje kaj takega? Toda tudi za »kaj takega« so v zameno pričakovali ponižnost in večno hvaležnost, čeprav si nihče, prav nihče nikoli ne bi želel takšne »pomoči«. Veronika je razmišljala tudi o tem, da bi odpotovala nekam drugam, čez mejo, kjer bi jo strah vzbujajoča trska, četudi ne bi nikoli izginila, veliko redkeje opominjala nase. In nihče ji ne bi rekel: Veronika, ne pojdi, sprejmi, kar ti je dano, sprijazni se, bodi ponižna. Rekli bi ji ravno nasprotno. Kolegice so odhitele za direktorico, Veroniko pa izbrisale iz misli in jo pustile samo. Veronika je odložila plašč in torbo na stol, nato pa na tleh opazila zmečkan listek. Pristopila je bliže, se sklonila, ga pobrala, razgrnila – številka neznanega Rekana. Listek je položila na mizo, zapustila kabinet in se še enkrat ozrla proti centru. Nekaj sob je še bilo odprtih, nekaj žensk še ni odšlo. Stopila je v pralnico in se spomnila, da sušilni stroji sploh niso bili izpraznjeni. Nihče se jih ni dotaknil – Avira seveda ni odnesla oblačil, ki jih je dobila v centru. Veronika jih je potegnila iz sušilnega stroja, jih zložila in postavila na kup v omari – da bi jih lahko uporabljali drugi. Avirina soba je bila nenavadno prazna. Veronika je šele zdaj spoznala, koliko življenja so v njej ustvarili dečki. Postelje so bile skrbno postlane in Veronika je sedela na posteljici enega od dečkov. Z roko je pogladila odejo in pogledala skozi okno. Še naprej je padal moker sneg. Nekaj bi morala storiti, je pomislila Veronika, vendar je naredila ravno nasprotno – ulegla se je v majhno posteljo in pokrčila noge. Ko je nekaj časa ležala, je potisnila roko pod vzglavnik in začutila nekaj

grobega. Vstala je in pogledala. Pod vzglavnikom so bili položeni kamenčki, s katerimi so se igrali dečki, na njih pa sta bili v pisavi, za katero je Veronika domnevala, da je arabska, narisani dve kljukici s pikicami pod njima – اباب . Veronika je z roko potovala po kamenčkih in začutila njihovo hrapavost. Nato je prekinila svoje početje in jih vse stisnila v pest. Doma jih je zvečer postavila na polico. V poročilih so govorili o načrtih za gradnjo močnejše in višje ograje. Neki najstnik je umrl zaradi prehlada. Zaradi prehlada. Veronika je te besede ponovila večkrat. V kratkem posnetku je bilo videti, kako nekam premeščajo prekrito truplo. Ni bilo znano, ali je bil to pokojni najstnik ali kdo drug. Toda to je bil samo najstnik sredi grozljivega morja vpijočih, samo eden sredi morja neljudi, ki je močno vzvalovilo in trčilo ob varnostno ograjo, da bi jo raztrgalo na koščke. Zakaj? Mar ni vseeno? Kaj je narobe s tabo, česa spet ne razumeš? so Veroniko očitajoče gledale številne oči z zaslonov, oči nevidnih piscev komentarjev, oči bralcev novic. Zaprla je vse strani. Hotela je tudi zapreti oči, da ne bi videla, a se ji je pogled nehote vedno znova vračal h kamenčkom na polici – razporejeni so bili v nenavadno obliko, ki je bila od daleč podobna ograji. Se spomniš najinega pogovora ob morju? je vzkliknila Veronika, ko je naslednjič srečala Silvijo. Katerega pogovora? je vprašala in prijazno pogledala Veroniko, ta pa se je zdrznila. O otrocih. Silvija se je nasmehnila in prikimala. Ko se je Veronika zazrla v Silvijine oči, je začutila prijetno toplino, vendar se je morala obrniti stran. Ne želim si otrok in mislim, da si jih nikoli ne bom, je rekla, pogledala proč in začutila, kako iz nje počasi izginjata nežnost in dobrot, ki sta se v komaj prepoznavni obliki vsemu navkljub v zadnjih mesecih naselili v njej. Ali pa se je pretvarjala, da izginjata. Silvija ni rekla ničesar.

Ausma Perons

Ausma Perons (1982) ir pseidonīms. Paralēlajā dzīvē viņa ir profesionāla gleznotāja. Vairāk kā desmit gadus strādājusi sociālajā jomā, ar veciem cilvēkiem un cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem. Informāciju no dzīves vērošanas ikdienā izmantojusi savās gleznās un pierakstījusi dzejā.

2016. gadā pabeigusi Literāro akadēmiju, uzstājusies dažādos dzejas lasījumos un piedalījies trešajā starptautiskajā atdzejas darbnīcā, ko rīkoja literatūras eksporta platforma "Latvian Literature" (2018. g. Rīgā, 2019. g. Londonā). 2020.gadā publikācija bilingvālā dzejas izlasē "ja aizmirsti savu vārdu" (latviešu/somu valodā).

Tagad Ausma māca vizuālo mākslu bērniem skolās, audzina meitu un mēģina turpināt gleznot un rakstīt.

***

paga
es apskatīšos
jūs esat puisītis vai meitene
vai tad tā var
re kur kaimiņiene aizgāja
atkal uzlika zupas katlu un tad iet uz veikalu
nu nav svarīgi puisītis vai meitene
galvenais ka nelietības nedara
vai tad es eju pie jums mājās un saku bet kā jūs te sēžat
tā katra paša darīšana
viņa atnāk un tik skatās uz visām pusēm
es viņai saku
Ļena tu ēst gribi
uztaisu viņai kafiju
viņa tik dzer un dzer
tā aiziet vesela kannā
bet saka ka neesot dzērāja
tā nav pensija tās ir asaras
ko tad jūs darītu viena
ja jums visi būtu jau tur
kā mani sauc
kā tik mani nav saukuši
par gati par vati
lai sauc kaut vai par ķēblīti
lai tikai nelietības nedara
tā es esmu
Agate

***

viņa runā ar kaķiem
ar istabas augiem

grib aizsūtīt dzejolīti par miršanu draudzenei
bet viņa jau mirusi
aiz pannas roktura rādās rēgi
viņa runā ar tiem
viņa runā ar gaismām ielās
un iedzer pretšāpju zāles
kaimiņienei par godu
iedzer un runā
lūdzu ar mušām gan nerunā
kādreiz teica tā pati draudzene
viņa iesmej to atcerēdamās
tramvajā
un tausta sirdi
bet nezina pati kur atrodas
vakarā viņa sēž televizora gaismā
plikiņa
ar naktskreklu piesegusies
smaržo nivea
skan opera
viņa pārkrustās un saka:
“Tā beidzot tu?”

***

mamma ģērbj mani aizmigušu
mēs ejam ziemas tumsā
uz bērnodārzu
mamma nav mājās
māsa cep visu uz sāls
kad mamma pārnāk
mēs pārkārtojam istabas
pārbīdot skapjus ar zaļu kartupeli
es stiepju lielu somu no bērnu nama kreisās ieejas

mamma tur ir pavārs
somā ir ābolu biezeniši
un drēbes lellēm
mamma silda manas kājas starp savējām
viņi trokšņo un traucē skatīties “Glābējzvanu”
es nedzirdu ko Zaks saka Kellijai
kad pieceļos un veru ciet istabas durvis
satieku mammu apakšveļā
rokās viņai vadiņi
mamma aiziet uz vannas istabu
es nedzirdu ko Zaks saka Kellijai
ir sniegots marts
mamma saģērbta aizmigusi
un tumši zaļajā kleitā
viņai noteikti salst

***

mans tētis
ir pelēks lietus cilvēks
un dzejnieks omes tamborētā cepurītē
un gejs pārāk īsos šortos
skaistām kājām
mans tētis ir vecs
ir bērns un nemāk nopirkt pienu
ir sīkst un dzīvos ilgi
maldīdamies starp namiem
meklējot kur es dzīvoju
un mūžīgi strādās par sētnieku
mans tētis ir akmens un sāk apsnigt uz lielā ceļa
es skrienu viņu glābt no nosalšanas
mans tētis tur mani pārāk stingri pie rokas
kad ejam pāri ielai

un kartupeļus viņš no sākuma uzvāra tad cep
jo man tā garšo
mans tētis gaudo
mans tētis autobusa priekšgalā
man blakus
es turu viņa roku stingri
un kaunos šofera līdzjūtības atpakaļskata spogulī
mans tētis un viņa ilgas
pēc norasojušas šņabja glāzītes
pēc kalašņikova
pēc tūkstoša katrai meitai
mans tētis smaida
viņš šodien atnāks ciemos

***

sievietes
tās pulcējas bērnu laukumīnā
pavēnī
bērnudārzā cita citu stutēdamas
uz saviem spicajiem skatieniem
un vēlīgiem padomiem
viņas pieskata bērnus
un izmisumā raugās telefonā
sievietes perlamutra acīm
dažām ir gurni
un somiņas
no kurām izlien rozā lūpu krāsa
mutei savelkoties burtā o lūpas tiek atjaunotas
lūpas runā
o bērniem ir vajadzīgs ūdens
šīs stundas šajā karstumā
o es audzinu viena un tāpēc esmu tik stipra

un mana mamma bija audzinātāja un es esmu audzinātāja
bērnu paliek mazāk
bet vienmēr ir tādi kuriem nenāk pakal
tās sievietes sievietes
pēc juristes jau nu viņa neizskatās
un viņas bērns jau nu arī ne
kā viņš tiek ģērpts
un virtuvē pagrabstāvā arī ir sieviete
viņa taurē un rībina tvaiku
bet savu maigo sirdi ievāra pupiņzupā
bērniem un citām sievietēm
neprašām un nezīnītēm
ēd viņas pateicīgas
kad virtuves sieviete no pagraba
iepūš savu miklo elpu matos
no mugurpuses čukstot
es tev arī desertu sagādāju
un viņa gaida
būs jāēd
pēc darba viņas brauc visos transportos
zem maskām atirušām sejām
laimīgas ja var dabūt sēdēt
un raugās telefonā
ziņa no sievietes direktores
draudzīgajā whatsapp chatā
ja jūs mīļās kolēģes
labāk organizētu posteņus un tik daudz negāzelētos pavēnī
jums visām būtu vieglāka vasara
paldies jums meitenes

no cikla „Manas dzemdības”

Muzikālā

telpā nav gaisa un slikti smaržo
šuvējai kaut kas nepatīk
viņa skatās pa logu
zvana citai dakterei
ar mani neviens nerunā
es meklēju sevi griestu lampās
bet manis tur nav
acu ārmalās ir tumsa un sūcas ūdens
ļoti gribu lai kāds atver logu
es nerunāju
es dziedu
ienāk apkopēja
sāk tīrīt telpu
notiek derības par Gunas svaru
uzvarētāju nedzirdu
mani atkal ārda ārā
šuves neder
es dziedu
vedīs mani lāpīt citur
Guna paliks
viss būšot kārtībā
zālē ielaužas draudzene
un kaut ko man čukst pie kakla
es viņai saku
lai meklē Gunu
Gunai ir vecmāmiņas deguns
es paņemu sevi opā
izceļu laukā no tās redeļu gultiņas pie krāsns
aijāju un bučoju kad vajag
es paņemu mammu aiz rokas
kad viņai ir varbūt astoņpadsmit
un kad vajag

esmu viņas labākā draudzene
Ilze ir vislabākā
labsirdīga un skaļi smejas
es neļauju mammai sist māsu
es nelaižu māsu prom vienu
es nelaižu sevi prom vienu
klupt naktī pāri tramvaja sliedēm
tumsā meklēt īsto vārtrūmi
kurā aizgājusi mamma
es aijāju bučoju mammu un māsu
un vecmāmiņai lasu priekšā pasakas
tev viss izdosies tev viss izdosies
tu būsi vecmāte Rīgas skolā
un mazmeita
viņa beidzot atradīs Gunu
noslēpušos aizkaros no magnetafona lentām
vismaz kārtīgs cilvēks
klavieres gan tās iekuram
tālāk par gammu turp
atpakaļ jūs netikāt
nāciet nu visas opiņā
es padziedāšu
es diezgan muzikāla esmu
īpaši popmūzikā

es dziedu

***

tu esi veca
un stāvi dārzā
zem kaut kāda augļkoka
brūna un rievota kā pati miza

tu sauc mani vārdā
zem tā koka tu esi sarukusi uz pusi mazāka
tāda meitiņa
raibā pogājamā kleitā
tajās pogās ķeras mani sausie pirksti vakaros
es lamājos joprojām rupji
tu pasmej skaistām aprikožu lūpām
krekšķinot kauliņus laukā
tu pasniedz man plaukstu ar avenēm
es smaidu un mēģinu tās uzlasīt pa vienai
pieliecoties ar muti
vairums iet garām
iekrīt zālē kā sārteni zobi

es esmu veca
un stāvu dārzā
purīnu mūsu drupaču palagus
tad ietinu tevi
siltu un smaržīgu
kā lielu zīdaini
pagriežu gultā uz sāniem
lai nedomā krākt

Ausma Perons (1982) je psevdonim. V svojem vzporednem življenju je poklicna slikarka. Že več kot deset let dela na socialnem področju, in sicer s starejšimi in duševno prizadetimi osebami. V svojih slikah upodablja informacije, ki jih dobiva z opazovanjem vsakdanjega življenja, zapisuje jih v poeziji. Leta 2016 je diplomirala na Literarni akademiji. Nastopila je na različnih pesniških branjih in sodelovala na tretji mednarodni pesniški delavnici, ki jo je organizirala platforma za promocijo latvijske literature v tujini *Latvian Literature* (2018 v Rigi, 2019 v Londonu). Leta 2020 je izdala dvojezično pesniško zbirko če *pozabiš svoje ime* (v latvijščini in finščini). Ausma trenutno v šoli poučuje likovni pouk, vzgaja hčerko ter poskuša še naprej slikati in pisati.

***

počakajte
pogledala bom
vi ste fant ali dekle
je to mogoče
poglejte kam je šla soseda
spet je pristavila lonec z juho in odšla v trgovino
no ni pomembno fant ali dekle
samo da ne počne česa nespodobnega
potem pridem k vam domov in rečem zakaj sedite tukaj
vsak se sam odloči
pride ona in se razgleduje
rečem ji
Lena bi kaj pojedla
naredim ji kavo
pije in pije
izprazni cel vrč
ampak pravi da ni kofetarica
to ni penzija to so beraški groši
kaj počnete sami tukaj
vsi so že tam
kako mi že pravijo
dali so mi že vsa mogoča imena
gatka ali vatka
zaradi mene mi lahko rečejo tudi stolček
samo da ne počnejo česa nespodobnega
in tako sem
Agate

***

ona se pogovarja z mačkami
s sobnimi rastlinami

prijateljici bi rada poslala pesem o umiranju
ampak ta je že mrtva
za ročajem ponve se skrivajo duhovi
ona se pogovarja z njimi
pogovarja se z lučmi na ulicah
in jemlje zdravila proti bolečinam
sosedi na čast
pije in se pogovarja
prosim ne klepetaj z muhami
ji je nekoč rekla tista prijateljica
ko se tega spomni na tramvaju
se zasmеji
in začuti srce
vendar ne ve kje je
zvečer sedi pred televizorjem
gola
odeta v nočno srajco
diši po nivei
po televiziji igra opera
prekriža se in reče:
"Končno ti?"

***

mama me obleče ko spim
v zimski temi greva
v vrtec
mame ni doma
sestra vse peče na soli
ko pride mama
preurejamo sobe
premikamo omarice s plesnivim krompirjem
skozi levi vhod v vrtec za seboj vlečem veliko torbo

mama je tam kuharica
v torbi je jabolčni pire
in oblačila za punčke
mama mi greje noge s svojimi nogami
onadva ustvarjata hrup in motita klic na pomoč
ne slišim kaj Zak govori Kellij
ko vstanem in zaprem vrata sobe
srečam mamo v spodnjem perilu
v rokah ima podaljšek
v kopalnico gre
ne slišim kaj Zak govori Kellij
marec je poln snega
mama je oblečena v spalno srajco
in v temno zeleno obleko
gotovo jo zebe

***

moj oče
je siv dežnik
in pesnik v kvačkani kapi
in gej v prekratkih kratkih hlačah
z lepimi nogami
moj oče je star
je otrok in ne more kupiti mleka
je majhen in bo živel dolgo
sprehaja se med hišami
išče kje živim
in bo večno delal kot hišnik
moj oče je kamen in tedaj na veliki cesti začne snežiti
tečem da bi ga rešila pred zmrzaljo
moj oče me trdno prime za roko
ko greva čez cesto

najprej skuha krompir potem ga ocvre
ker mi je všeč ta okus
moj oče zavpije
moj oče spredaj na avtobusu
ob meni
trdno ga držim za roko
in postane me sram šoferjevega sočutja v vzratnem ogledalu
moj oče in njegovo hrepenenje
po požirku vodke
po kalašnikovki
po tisočaku za vsako hčer
moj oče se smehlja
danes bo prišel na obisk

***

ženske
se zbirajo na otroškem igrišču
v senci
otroškega vrtca božajo druga drugo
s svojimi bleščečimi pogledi
in nesebičnimi nasveti
one skrbijo za otroke
in obupano gledajo v telefon
ženske z bisernimi očmi
nekatero imajo boke
in torbice
iz katerih kuka rožnata šminka
ko se ustnice strnejo v črko o se obnovijo
ustnice govorijo
otroci pa potrebujejo vodo
oh te ure v tej vročini
jaz pa otroka vzgajam sama in zato sem tako močna

moja mama je bila vzgojiteljica in tudi jaz sem vzgojiteljica
otrok pa je vse manj
a vedno se najdejo takšni ki jih nihče ne pride iskat
te ženske ženske
ni več videti kot odvetnica
tudi njen otrok ne
glede na to kako je oblečen
tudi v kuhinji v kleti je neka ženska
vpije in iz nje puhti para
a svoje nežno srce kuha v fižolovi juhi
za otroke in druge ženske
neumne in nevedne
hvaležno ga pojedó
ženska iz kuhinje v kleti
si pihne v lase svojo nežno sapo
od zadaj šepeta
tudi zate sem pripravila sladico
in počaka
da jo poje
iz službe se odpeljejo z vsemi prevoznimi sredstvi
z odprtimi usti pod maskami
vesele če dobijo sedež
in gledajo na telefon
sporočilo od direktorice
prijazen klepet na whatsappu
če bi si drage kolegice
bolje organizirale delo in ne bi toliko hodile na pavzo
bi vse imele lažje poletje
hvala vam dekleta

iz cikla *Moje rojstvo*

Muzikalična

soba je brez zraka in ima neprijeten vonj
šivilji nekaj ni všeč
gleda skozi okno
pokliče drugo zdravnico
z mano se ne pogovarja nihče
iščem se v stropnih lučeh
vendar me ni tam
v zunanjih kotičkih oči je tema in vanje pronica voda
res bi rada da bi kdo odprl okno
ne govorim
prepevam
vstopi čistilka
začne čistiti prostor
stavijo o Gunini teži
zmagovalca ne slišim
spet so me ogoljufali
šivi se ne prilegajo
prepevam
poslali me bodo šivat drugam
Guna bo ostala
vse bo v redu
prijateljica plane v dvorano
smuka se okoli mene in mi nekaj šepeta
rečem ji
naj poišče Guno
Guna ima babičin nos
jaz sem bolj po dedku
vstanem s tistega ležišča ob peči
približam se in ju poljubim kadar moram
mamo primem za roko
stara je najbrž osemnajst let
kadar me potrebuje

sem njena najboljša prijateljica
v resnici je njena najboljša prijateljica
dobrodušna je in se glasno smeji
ne dovolim da bi mama udarila mojo sestro
sestri ne dovolim da bi ven odšla sama
tudi sebi tega ne dovolim
ponoči se spotikam ob tramvajske tire
v temi iščem prava vrata
skozi katera je odšla moja mama
poljubim mamo in sestro
in berem zgodbe svoji babici
uspelo ti bo uspelo ti bo
ti boš babica v riški šoli
in vnukinja
ona bo končno našla Guno
skrito v zavesah iz magnetofonskih trakov
o kako spodoben človek je
ta uglaševalec klavirja
onkraj lestvic seže in še dje
niste se vrnil
ampak zdaj vsi pridite k meni
pela bom
precej muzikalična sem
zlasti v popularni glasbi

prepevam

***

stara si
in stojiš na vrtu
pod sadnim drevesom
rjava in hrapava kot lubje

kličēš moje ime
pod drevesom si se skrčila na polovico svoje velikosti
tako majhna deklica si
v pikčasti oblekici z gumbi
moji suhi prsti se zvečer ujamejo v te gumbe
vse bolj grobo preklinjam
smeješ se s čudovitimi mareličnimi ustnicami
medtem ko melješ peške z zobmi
proti meni iztegneš dlan z malinami
nasmehnem se in jih poskušam pobirati drugo za drugo
z usti se sklanjam naprej
večine mi ne uspe pobrati
padejo v travo kot rdeči zobje

stara sem
in stojim na vrtu
stepam najino krhko posteljnino
potem te zavijem
toplo in dišečo
kot velikega dojenčka
v postelji se obrnem na bok
da ne bi slučajno smrčala

Katrīna Rudzīte

foto: Krista Saberova

Katrīna Rudzīte (1991) ir dzejniece. Krājumu “Saulsizplūdums” (2014) un “Ērti pārnēsājami spārni” (2020) autore. Uzstājas kopā ar “Sieviešu standapu”. Interesējas un reizēm raksta par feminismu, kultūru un iespējām veidot labāku un iekļaujošāku sabiedrību. Uzskata, ka nevienlīdzības un citu sociālu problēmu cēloņi jāmeklē dziļākajās sabiedrības struktūrās. Ir studējusi antropoloģiju un kultūras teoriju.

paradoksi

1.

feminisms esot aizgājis par tālu
apgalvo dažādi cilvēki
ieskaitot sievietes
reizēm domāju vai arī es neesmu aizgājusi par tālu
īpaši tumsā uz sveša krustojuma
savos jaunajos rozā zābakos
vai citā maigākā tumsā kas
ar rokām kā vēsa un skumja auga lapas izveido trasi
pa kuru jādodas par spīti bailēm

2.

nejauši uzzināju ka bijusī draudzene tāpat kā es
pēdējos gados sākusi audzēt dažādus istabas augus
agrāk mēs augus ienīdām kopā
tagad tos audzējam katra atsevišķi

3.

ja varētu
dzīvot laika kapsulā
grieztu uz riņķi kādas divas nedēļas no savas dzīves
piemēram brīdi kad atlaižu bailes un nekustīgi guļu uz muguras ūdenī
kad pamostos un ilgi skatos viņas plecā
vai piemēram Skotijas vakaru
neiešanu gulēt līdz rītam
grāmatu smaržu un pilošo arbūza sulu
to brīdi pirms viss nenovēršami
pietuvojas beigām

4.

pasaulē ir pārāk daudz brūna apģērba
un skumju paradoksu
bet es ar saviem rozā zābakiem tomēr eju uz parku
kaut gan viņa man raksta
piedod bet es vairs negribu sarakstīties un tikties
visticamāk nomiršu viena
bet šovakar parks ir līdz malām pilns ar suņiem
un tumšu dzirkstošu gaismu

tagadne

*

dažkārt es
ceru ka blokmājā kurā dzīvoju
ietrieksies teroristu nolauptā lidmašīna
un viss izkaisīs satricinošā haosā
daudz labāk protams ja tas būtu meteorīts
(bet lidmašīna šķiet ticamāk –
kaut gan arī ne pārāk)

*

tagadne ir telpa ar saindētām robežām
kurā neviens mani neapskauj kad
ārste slimnīcā smējusies par to ka nevaru pareizajā ailē
uzrakstīt datumu un savu vārdu
pēc tam kad esmu pusstundu braukusi trolejbusā raudot tā ka auduma
maska pilna ar puņķiem
tīrījusi seju ar sarkanajiem cimdien kaut gan ārpus mājas neko nav ie-
teicams aiztikt
īpaši jau seju un acis

jau sazin cik ilgi nevaru pabeigt apsolīto rakstu
varbūt tas tāpēc ka man pietrūkst gribasspēka d vitamīna
un sakarīga dienas režīma
bet varētu būt arī tāpēc ka dzīvoju sabiedrībā
kurā pat starp izglītotiem
un it kā normāliem cilvēkiem
homofobija aizvien ir pieņemama
īpaši ja tai ir doktora grāds filoloģijā un smalkas manieres
varētu to saukt vienkārši par neiecietību
tas ir ideoloģiski pareizāks vārds
mēs esam milzīga abstrakcija
nespējam runāt
ļaujām runāt citiem
līdz kādā aprīļa naktī jaunu vīrieti aplej ar deģšķidrums un aizdedzina
bet medijos pēcāk stāsta ka trūkst jebkādu pierādījumu
ka noticis noziedzīgs nodarījums
ka sabiedrībai nav pamata satraukties
ka tā visticamāk bijusi pašnāvība

daļai no mums
tagadne ir turēšanās virs ūdens
saindētā jūrā
pat jūrā ir tik daudz nāves

nolādēts
visur ir tik briesmīgi daudz nāves

*

tādēļ man vēl jo vairāk ir kauns
ka dažkārt kļūstu patētiska un vāja –
ilgojos pēc lidmašīnas vai meteorīta
turklāt manā blokmājā
noteikti dzīvo cilvēki
kaķi suņi un tējas sēnes

kas ilgojas tikai pēc
jaunas
un jaunas
un
jaunas
dienas

*

biezoknī tagad deg spuldzītes
tev vairs nav jābaidās
droši kod ābolā sniegbaltīt
neviens par tevi nav ilūziju
vari noņemt diadēmu
un beidzot rausties lejā no ziloņkaula torņa ērkšķrozīt
nav nekādas burvestības
nav metafiziskas tumsas
tu vari būt kas vien vēlies
sēdēt upes krastā un ēst bulciņas
izsmērēt sevi nesievišķīgos smieklos iedzert malciņu no pudeles
spēlēt ar zāles stiebriem klausīties putnos un klausīties mūziku
austiņās

tu neesi nekāda laumiņu princese
mēs nojaušam no kurienes tu atgriezies gaismai austot
tev iekšā ir neglīts pušums
izskatās pēc kā tāda ko spēji ietrietoties ķermenī
varētu būt ieplēsis ass objekts
varbūt no liela augstuma krītoša dzīve

bet āda uz tavām rokām un vēdera dažbrīd pārvēršas sudraba viņos
kuros ienirstot viņa varbūt atrastu
visus kādreiz nozaudētos
atslēgas vārdus

*

no maigajām atsaucēm izaugs dārzs
un es tajā dzīvošu
plaiksnājošs zibens un kaķpēdiņas
metīs septiņus lokus
mīļo Lukiān es jau to sen zinu
smieties var par visu
izmisums ir neveikla metafora
starp asniem un dīgstiem tā ļauj mums atrast vienai otru
uzcelt namiņu kokā un izspēlēt drāmu
kuras beigās es nogriezīšu sev matus ar dārza šķērēm
un tev izaugs plandoši spārni
bet nekad mēs nevarēsim viena otrai patiešām pieskarties
it kā mūsu āda tikai no ārpusē būtu cilvēku āda
bet patiesībā necauršaujams stikls
mēs varētu sarunāt ka tu atcerēsies
bet neztversī to pārāk nopietni
metafora ir pārnestā nozīme
kas būvēta uz līdzības pamata
šī līdzība pastāv vienīgi iztēlē

skumjas dusmas noslēgums

skumjas

pamostoties tev reizēm ir tāda sajūta it kā plaušas elpojot grieztu
panorāmas ratu virs tukšas ielejas
ielejai nevajadzētu būt tukšai bet nebūtu skaidrs kāpēc
būtu tikai jāelpo tālāk
kad vairs nepietiek iekšējā satura lai cīnītos ar skumjām
tu bēdz skrien prom neatskatoties
vietējā *second-hand* veikalā nopērc gandrīz visu kas nepieciešams

jaunajai mājai
pavirši izvieto priekšmetus telpās ap sevi
pabīdi koferus zem gultas sakārto glāzes un nomaini izdegušās
spuldzītes
grūti noticēt ka tās ir tās pašas rokas
kas pieskaras
un glāsta
izģērbjot jūt
ka viņa ir tik trausla
ka teju šķiet tu pieskaries pusaudzei
tās pašas rokas tagad naktīs uzliek ierakstus ar piesmakušām balsīm
no pagātnes

reizēm liekas otrpus ādas slēpjas kāda cita sieviete
ar pavisam citām rokām

dusmas

pat seriālos tavi mīļākie varoņi bieži nomirst tev viņu gandrīz pietrūkst
it kā arī tavā sirdī tagad būtu mazmazītiņš lodes caurums
ja šis būtu seriāls un tu tikai izskatītos pēc parastas meitenes
bet patiesībā tev būtu ļoti ļoti daudz spēka
tu neglābtu pasauli no nabadzības un terorisma
nešķērsotu pusi planētas lai apturētu jaunu ārzemju kompāniju
kas ražojot limonādi
piesārņo vietējo upi
tā vietā tu pateiktu saviem dzīvokļa biedriem ja vēlreiz viņi auros un
klausīsies stulbu mūziku
kamēr tu guli vai raksti dzejoļus tu kādam no viņiem ielauzīsi
galvaskausu
un tu tiešām to izdarītu
pateiktu
tu neesi ne tuvu tik labs cilvēks par kādu tevi bieži un maldīgi notur
un tev jau nemaz to nevajadzētu darīt

ielauzt kādam galvaskausu
pilnīgi pietiktu ja tu izceltu skapja durvis
pārlauztu uz pusēm krēslu
vai demonstratīvi izkaisītu pa grīdu klavieru taustiņus
dzīvē protams ir tikai dusmas
hlorēta ūdens dusmas piepilda baseina celiņus
liesmojošu saindētu vārdu dusmas plauktus bibliotēkā
tu izej ārā
neuzkrītoši iejūc pūlī
un jūti kā dusmas iešūpo ielu zem tevis

noslēgums

ja ir tik daudz sniega
visi ceļi uz visām mājām izskatās vienādi
dodies prom pirms pilsēta paceļ pret tevi savas tumšās acis

Katrīna Rudzīte (1991) je avtorica pesniških zbirk *Saulesizplūdums* (Zamegljenost sonca, 2014) in *Ērti pārnēsājami spārni* (Udobna prenosna krila, 2020). Je članica ženske stand-up skupine *Sieviešu stendaps*. V svojih člankih piše o feminizmu, kulturi in o možnostih za boljšo in bolj vključujočo družbo. Verjame, da je treba temeljne vzroke za neenakost in druge družbene težave iskati v globljih družbenih strukturah. Študirala je antropologijo in kulturologijo.

protislovja

1.

feminizem je šel predaleč
pravijo različni ljudje
vključno z ženskami
včasih se sprašujem ali sem šla predaleč
še posebej v temi na neznanem križišču
v novih rožnatih škornjih
ali v drugi mehkejši temi ki z rokami
podobnimi listom hladne in žalostne rastline
ustvarja sled ki jo je kljub strahu treba prehoditi

2.

po naključju sem izvedela da je moja bivša tako kot jaz
v zadnjih letih začela gojiti sobne rastline
nekoč sva jih posadili skupaj
zdaj jih gojiva ločeno

3.

če bi lahko
živela v časovni kapsuli
bi zavrtela kolo in izbrala štirinajst dni svojega življenja
na primer trenutek ko se znebim strahu in vznak negibno ležim v vodi
ali ko se zbudim in še dolgo gledam njo v ramena
ali na primer tisti škotski večer
ko ne grem spat vse do jutra
vonj po knjigah in kapljajočem soku lubenice
tisti trenutek preden se vse neizogibno
konča

4.

na svetu je preveč rjavih oblačil
in žalostnih protislovij
ampak jaz še vedno hodim v park v svojih rožnatih škornjih
pa čeprav mi v pismu pravi
oprosti nočem se več sestajati in si dopisovati s tabo
verjetno bom umrla sama
park je danes do zadnjega kotička poln psov
in temne bleščeče svetlobe

sedanjost

*

včasih
si želim da bi na stanovanjski blok v katerem živim
strmoglavilo letalo ki so ga ugrabili teroristi
in vse bi se razblinilo v vrtoglavem kaosu
veliko bolje bi bilo da bi bil to meteorit
(vendar se zdi verjetnejše letalo –
čeprav ne tako zelo)

*

sedanjost je prostor zastrupljenih meja
kjer me nihče ne objame
kjer se mi zdravnica v bolnišnici posmehuje ker ne znam v okence
pravilno
napisati datuma in svojega imena
potem ko sem pol ure prejkala v trolejbusu in si s smrkajem
popolnoma zamazala masko iz blaga
potem ko sem si očistila obraz z rdečimi rokavicami čeprav se zunaj
doma ni priporočljivo dotikati ničesar

zlasti ne obraza in oči
ne morem dokončati članka ki sem ga tako dolgo obljubljala
morda zato ker mi primanjkuje volje in d vitamina
pa tudi ustrezne dnevne rutine
morda pa zato ker živim v družbi
kjer je celo med izobraženimi
in domnevno normalnimi ljudmi
homofobija še vedno sprejemljiva
zlasti če ima doktorat iz filologije in lepih manir
lahko bi ji preprosto rekli nestrpnost
ki je v ideološkem oziru pravilnejša beseda
mi smo velika abstrakcija
ne moremo govoriti
to prepuščamo drugim
dokler neke aprilske noči z alkoholom ne polijejo fanta in ga zažgejo
ampak mediji pozneje pravijo da ni dokazov
da bi bilo storjeno kaznivo dejanje
da javnost nima razloga za skrb
da je verjetno šlo za samomor

za nekatere od nas
sedanjost pomeni ostati na površju
v zastrupljenem morju
tudi v morju je veliko smrti

preklete
povsod je tako grozno veliko smrti

*
zato me je včasih resnično sram
ko postanem šibka in vredna pomilovanja –
ko hrepenim po letalu ali meteoritu
sicer pa v mojem stanovanjskem bloku
vsekakor živijo ljudje

mačke psi in čajne gobe
ki hrepenijo le po
novih
in novih
in
novih
dnevih

*

zdaj v goščavi gorijo žarnice
ni se ti treba več bati
varna si kot ugriz v jabolko
nihče si o tebi ne dela utvar
lahko si snameš tiaro
in se končno spustiš iz slonokoščene stolpa
ni uroka
ni metafizične teme
lahko si kdorkoli želiš
lahko sediš ob reki in ješ žemljice
lahko se neženstveno krohotaš na vse pretege in delaš požirke iz ste-
klenice
se igraš s travnimi bilkami poslušáš ptice in glasbo prek slušalk

nisi vilinska princesa
kdo ve od kod si se vrnila ob sončnem vzhodu
v sebi imaš hudo bolečino
videti si kot bi naletela na truplo
morda je bil predmet s polomljeno osjo
morda pa življenje ki je padlo z velike višine

toda koža na rokah in trebuhu se včasih spremeni v srebrne valove
če bi se vanje potopila ona
bi tam lahko našla vse izgubljene
ključne besede

*

iz drobnih namigov bo zrasel vrt
in jaz bom živela v njem
bliskalo se bo in mačja meta bo cvetela
pognalo bo sedem čebul
dragi Lukijan to vem že dolgo
smejiš se lahko vsemu
obup je nerodna metafora
med kalčki in poganjki nama pomaga najti drug drugega
lahko si zgradiva hišico na drevesu in odigrava dramo
po kateri si bom ostrigla lase z vrtnimi škarjami
tebi pa bodo zrasle peruti in boš zaprhatal
toda nikoli se ne moreva zares dotakniti
kot da je najina koža človeška samo na zunaj
v resnici pa je neprepustno steklo
lahko se potrudiva in ti si boš vse zapomnil
vendar tega ne boš jemal preveč resno
metafora ima prenesen pomen
temelji na podobnosti
ta podobnost obstaja le v domišljiji

žalost jeza zaključek

žalost

ko se zbudiš imaš včasih občutek da na vsa pljuča pihaš v panoramsko
kolo nad prazno dolino
dolina ne bi smela biti prazna vendar ni jasno zakaj
o da bi še naprej lahko pihala
ko ni več dovolj notranje vsebine za boj proti žalosti
pobegneš ne da bi se ozrla nazaj
skoraj vse kar potrebuješ za svoj novi dom si kupiš v lokalni trgovini z

rabljenimi predmeti
ki jih nemarno postavljaš v prostor okoli sebe
pod posteljo potiskaš kovčke urejaš kozarce in menjaš pregorele
žarnice
težko je verjeti da gre za iste roke
ki se dotikajo
in božajo
ki med slačenjem čutijo
njo kako je krhka
skoraj se ti zdi da se dotikaš najstnice
iste roke zdaj ponoči ustvarjajo posnetke z nejasnimi glasovi iz
preteklosti

včasih se zdi da se pod kožo skriva še ena ženska
s precej drugačnimi rokami

jeza

tudi v nadaljevanjih tvoji najljubši liki pogosto umrejo ti pa jih skoraj
pogrešaš
kakor da bi tudi v tvojem srcu obstajala majhna luknja od krogle
če bi bilo življenje nadaljevanka ti v njej pa čisto običajno dekle
ki bi v resnici imelo velikansko moč
vseeno ne bi rešila sveta pred revščino in terorizmom
ne bi prepotovala pol planeta da bi ustavila hudobno tuje podjetje
ki pri proizvodnji limonade
onesnažuje lokalno reko
raje bi povedala sostanovalcem da so hrupni in da poslušajo neumno
glasbo
medtem ko ti ležiš ali pišeš pesmi
nekomu boš razbila lobanjo
zares boš to storila
verjemi
nisi niti približno tako dober človek kot se pogosto in krivično zdi

in tega sploh ne bi smela storiti
nekomu razbiti lobanje
dovolj bi bilo da bi izruvala vrata omare
zlomila stol na pol
ali iz protesta vrgla na tla klaviaturo
v življenju je seveda samo jeza
klorirana voda jeze ki napolnjuje bazen
jeza gorečih zastrupljenih besed ki teži police v knjižnici
ven greš
neopazno se zliješ z množico
in čutiš jezo ki se valja pred tabo po ulici

zaključek

kadar je zunaj veliko snega
so vse ceste med hišami videti enako
odidi preden mesto vate uperi svoje temne oči

Kārlis Vērdiņš

foto: Toms Harjo

Kārlis Vērdiņš ir PhD kandidāts salīdzinošajā literatūrzinātnē Vašingtona Universitātē Sentluisā un LU Literatūras, folkloras un mākslas institūta pētnieks. Pētnieciskās intereses: Centrālās un Austrumeiropas literatūra, modernisms un kvīru studijas. Piecu dzejoļu krājumu un trīs bērnu grāmatu autors. Atdzejojis Emīlijas Dikinsones, Volta Vītmena, Mihaila Kuzmina, V. B. Jeitsa, Georga Trākla, T. S. Eliota, Daniila Harmsa, Josifa Brodskā, Čārlza Simiča un citu autoru dzeju. Viņa dzejas grāmatas iznākušas krievu, poļu, čehu, angļu, spāņu un slovēņu atdzejojumā. Rakstu krājuma *Queer Stories of Europe* sastādītājs (2016, kopā ar Jāni Ozoliņu).

Status quo

Atzišanās mīlestībā — skaista kā neatkarības pasludināšana. Pēc ilgiem opozīcijā pavadītiem gadiem ievācāmiem romantiskā dienesta dzīvoklī — pastalās, respektīvi, pliki — gadiem neizlīdām no cisām. Un ūsainas karalienes atzina mūs de facto.

Šodien atkal valsts svētki un salūts, glāzītes mirdz kā ordeņi, uz kodu vietā skūpsti. Ergo bibamus, mans princī, mēs nozagām veselu valsti kā tukšu sirdi.

Vēlējumies

...un lai tev būtu vēl lielāka temperatūra, lai tu mūžīgi gulētu mūsu vecajā gultā bezpalīdzīgs un aklam kucēnam līdzīgs. Bāz mutē termometru un guli.

Bez ļauniem un viltīgiem draugiem, svešiem, dīvainiem vecākiem, svarīgiem darbiem — es būšu tev māte un tēvs, brālis, sieva un vīrs. Vēja bakās un plaušu karsonī, psihozē, neirozē, cūciņās, masalās.

Runā ar mani. Kutini mani. Pastāsti man, ko tu domā.

Karavīri

Mēs gulējām gultā formastērpos: es — vācietis blondiem matiem, tu — krievs ar pižiku galvā. Jau daudzus gadus bijām gatavi cīņai.

Es tikai uz mirklīti aizsnaudos, un tu man deniņiem piegrūdi revolveri. “Dod man papirosus, naciķu

izdzimteni,” tu lūdzi. “Dīrsā tev papirosus, utainais vaņķa,” es nepakustējies atbildēju.

Tu sagrābi mani ar brīvo roku, atplēsi formastērpu uz krūtīm, bet — kas tad tas? Zem SS formas man vīdēja Kubas kareivja tērps!

Tu pārsteigts skatījies manī. Es biju kļuvis par kubieti: kupla bārda, mirdzošas acis, cigārs aizsprauts aiz auss.

Tu aizmeti revolveri, apraudājies aiz laimes: “Es zināju, sirdī es vienmēr zināju, ka blakus man gulēs biedrs un draugs!”

“Lai dzīvo revolūcija!” čukstēju, skūpstīdams tevi uz kakla. “Es padodos!” tu klusi murrāji, ļaudams, lai tevi izģērbj.

Bet, atpogājies tev formu, riebumā atsprāgu atpakaļ — tev zem formas amerikāņu jūrnieka tērps!

Un tu pats, man blakus gulēdams, patiešām — amerikānis kas amerikānis: plati smaidīji, zobus rādīdams, košļeni zelēji.

Paķēru dunci un turēju tev pie kakla, bet tu tikai ķiķināji: “Redzi, compadre, ne viss ir tik vienkārši!”

Mans asmenis viegli pārslīdēja pār tavu neskūto jeņķa vaigu, atstādams sarkanu svītru. “Nekur tu man nespruksi, kapitālistu cūka,” sakostiem zobiem teicu. Tu tikai pasmaidīji: “Nožēlojamais fanātiķi, es vienmēr būšu ar tevi.”

Mēs guļam gultā formastērpos: es — bārdainais kubietis, tu — smaidīgais amerikānis. Esam gatavi cīņai. Pilna pagulte cigāru nodeguļiem un košļeņu piciņām.

Sančo Pansas atmiņas

Ciemos un lielākos klajumos man, protams, jāturas pārdesmit soļu iepakāļ – kungs laikam domā, ka mana smaka varētu aizbaidīt meitenes. Protams, ja viņš vispār ko domā.

Naktīs man nereti jāguļ pie cūkām, kamēr kungs kopā ar kaķiem dzied serenādes vai pastaigājas pa jumta kori, izstiepis rokas pret mēnesi. Protams, ja vien nav apmācies.

Kungs nevar pateikt, kurp ved mūsu ceļš, manuprāt – tikai uz elli. Pāris reižu jau liku noprast, ka labprāt tur dotos pa taisno, nevis nopakaļ viņam caur visu pasauli. Viņš saka – es esot pesimists.

Bet dažreiz, jājot caur dziļu mežu, kungs noglauda manu ēzelīti un it kā starp citu saka – es viņam esot labākais, vienīgais draugs. Protams, tad viņš ir iedzēris.

Un dažreiz kungs nāk pie manis zvaigžņotās naktīs un guļ kopā ar mani, turpat starp cūkām. Un zvaigznes un kunga sviedri un asaras straumēm pār mani līst, kad elsdams viņš sauc visdaiļākās meitenes vārdu.

Uzvara

Uzspēlēsim kādu spēli, kurā tu varētu uzvarēt!
Noderēs gan galda teniss,
gan orientēšanās sacīkstes Kalngales mežā.
Varam samērīties ar krāniņiem vai izdzertām glāzēm –
uzmanīgi klausīšos tavus noteikumus.

Gribu redzēt to smaidu,
kas apskaidros tavu seju pēc pārlicecinošās uzvaras.

Gribu redzēt, kā tu apmierinājumā aizmiedz,
atstādams mani bezmiegā –
mani, kam vārdi „uzvara”, „sasniegums”, „panākums”
tagad liek tikai netīksmē nodrebēt.

Kārlis Vērdiņš je doktorski kandidat na oddelku za primerjalno književnost na Univerzi Washington v St. Louisu in raziskovalec na Inštitutu za književnost, folkloro in umetnost na Latvijski univerzi. Zanimajo ga srednje- in vzhodnoevropska književnost, modernizem in kvirovske študije. Objavil je pet pesniških zbirk in tri knjige za otroke ter prevode pesmi Emily Dickinson, Walta Whitmana, Mihaila Kuzmina, W. B. Yeatsa, Georga Trakla, T. S. Eliota, Danijela Harmsa, Josifa Brodskega in Charlesa Simica. Njegove pesniške zbirke so izšle v ruskem, poljskem, češkem, angleškem, španskem in slovenskem prevodu. Je sourednik zbirke *Queer Stories of Europe* (2016, skupaj z Jānisom Ozoliņšom).

Status quo

Ljubezensko priznanje – lepo kot razglasitev neodvisnosti. Po več letih v opoziciji sva se preselila v romantično državno stanovanje – sicer bosa in gola – leta nisva šla ven. Brkate kraljice so naju *de facto* priznale.

Danes je spet državni praznik, ognjemeti, kozarci se bleščijo kot kolajne, poljubi namesto predjedi. *Ergo bibamus*, princ moj, celotno državo sva ukradla kakor prazno srce.

prevedel Brane Mozetič

V želji

... da bi ti imel še večjo vročino, tako da bi za vselej ležal v najini stari postelji, nebogljen kot slep kužek. Porini si termometer v usta in zaspi.

Brez zlobnih, potuhnjenih prijateljev, čudnih in tujih staršev, pomembnega dela – tvoja mama bom in oče, brat, žena in mož. V času noric, pljučnice, psihoz, nevroz, mumpsa in ošpic.

Govori z mano. Žgečkaj me. Povej mi, kaj misliš.

prevedel Brane Mozetič

Vojaka

V uniformah sva ležala na postelji: jaz – svetlolasi Nemec, ti – Rus s kučmo na glavi. Več let sva že bila pripravljena na boj.

Samo za hip sem zadremal in že si mi na čelo prislonil pištolo. »Daj mi en čik, ti švabski pizdun!« si poprosil. »V rit si ga vtakni, ti vreča bolh!« sem negibno odvrnil.

Zagrabil si me s svojo prosto roko, mi raztrgal prednji del uniforme in glej ga vraga! Pod svojo esesovsko uniformo sem nosil kubanska vojaška oblačila!

Ves iz sebe si strmel vame. Postal sem Kubanec z gosto brado, iskrivimi očmi in cigaro za ušesom.

Odvrgel si pištolo in veselo vzkliknil: »Vedel sem, globoko v sebi sem bil od nekdej prepričan, da bo zraven mene ležal tovariš in prijatelj!«

»Naj živi revolucija!« sem zašepetal in te poljubil na vrat. »Predam se!« si tiho zamrmral in mi dovolil, da te slečem.

Toda ko sem ti odpel uniformo, sem se zdrznil od groze – pod njo si nosil oblačila ameriškega marinca!

Ležal si poleg mene in bil Američan, kot se spodobi: režal si se kot pečen maček in žvečil.

Pograbil sem nož in ti ga položil na vrat, toda ti si se samo hihital: »Poglej, tovariš, ni vse tako preprosto, kot se zdi!«

Rezilo mojega noža je spolzelo čez tvojo neobrito jenkijevsko brado in za seboj pustilo rdečo sled. »Ne boš mi ušel, ti prasec kapitalistični!« sem zarenčal skozi stisnjene zobe. Ti si se samo nasmehnil: »Ne bodi nor, jaz bom vendar vedno s teboj.«

V uniformah leživa na postelji: jaz – bradati

Kubanec, ti – režeči se Američan. Pripravljena sva na boj. Pod posteljo je polno ogorkov cigar in stlačenih žvečil.

Spomini Sanča Panse

V vaseh in na odprtih območjih moram stopati precej korakov za njim, seveda: gospodar si misli, da bi moj vonj lahko prestrašil dekleta. Če je sploh sposoben razmišljati.

Ponoči moram pogosto spati med svinjami, medtem ko gospodar skupaj z mački prepeva serenade ali pa se sprehaja po strešnem slemenu in steguje roke proti luni. Kadar ni oblačno, kajpada.

Gospodar ne ve, kam naju vodi pot; mislim, da najverjetneje v pekel. Nekajkrat sem mu že namignil, da bi raje odšel naravnost tja, kakor da mu sledim povsod po svetu. Pravi, da sem pesimist.

Kadar jahava skozi gozd, gospodar včasih poboža mojega oslička in mirne duše reče, da sem njegov najboljši in edini prijatelj. Če prej kaj popije, kajpada.

Toda včasih ob zvezdni noči pride gospodar k meni in spi z menoj, prav tam, med svinjami. In zvezde, gospodarjev znoj in solze v slapovih lijejo name, medtem ko vzdihujoč izreka ime najlepšega dekleta.

Zmaga

Igrajva se igro, v kateri me lahko premagaš!
Namizni tenis na primer
ali orientacijski tek v kalngalskem gozdu.
Lahko primerjava svoja lulčka ali štejeva izpite
kozarčke –
pripravljen sem sprejeti tvoja pravila.

Rad bi videl nasmešek,
ki bi ti razvedril obraz po zmagi.
Rad bi videl, kako zadovoljno zaspiš,
ko vidiš, da ne morem spati –
vedno kadar zaslišim besede zmaga, dosežek,
uspeh,
se tresem od groze.

Prevedel Klemen Pisk

Izdalo Društvo Škuc, maj 2022

Uredil: **Brane Mozetič**

Prevodi v slovenščino: **Klemen Pisk**

Prevodi v latvijščino: **Māra Gredzena**

Oprema **HandBag**

Tisk **Mišmaš**

Projekt so podprli Javna agencija za knjigo RS (JAK), Punctum, Latvian Literature.

Izdevējs biedrība "Škuc", 2022. gada maijs

Redaktors: **Brane Mozetičs**

Tulkojumi slovēņu valodā: **Klemens Pisks**

Tulkojumi latviešu valodā: **Māra Gredzena**

Apdare **HandBag**

Druka **Mišmaš**

Projektu atbalsta Slovēnijas grāmatu aģentūra (JAK), Punctum, Latvian Literature

